T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

BİREYSEL YATIRIMCILARIN SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ

RÜYA KAPLAN YILDIRIM
13713010

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. SELİM AREN

İSTANBUL
2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

BİREYSEL YATIRIMCILARIN SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ

RÜYA KAPLAN YILDIRIM
13713010

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. SELİM AREN

İSTANBUL
2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

BİREYSEL ATIRIMCILARIN SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ

RÜYA KAPLAN YILDIRIM
13713010

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 04.02.2019
Tezin Savunulduğu Tarih: 31.01.2019
Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

Unvan Ad Soyad		İmza
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Selim AREN	
Jüri Üyeleri	: Prof. Dr. Ali KÖSE	
	Doç. Dr. Arzu ÖZSÖZGÜN ÇALIŞKAN	
	Prof. Dr. Salih DURER	
	Prof. Dr. Ebru TÜMER KABADAYI	

İSTANBUL
OCAK 2019

ÖZ

BİREYSEL YATIRIMCILARIN SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ
Rüya KAPLAN YILDIRIM
Ocak, 2019

Bu araştırmada değerler, bilgi işleme tarzı, bireysel sosyal sorumluluk, ileri finansal okuryazarlık ve demografik değişkenlerininsosyal sorumlu yatırım fon tercihine olan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma için gerekli veri 18 yaş ve üzeri yatırım yapan veya yapabilecek 718 bireyden toplanmıştır. Çalışmamıza uygulanan varimaks rotasyonlu keşfedici faktör analizi sonucunda 8 faktör elde edilmiştir. Bunlar; kendini aşma, güç, başarı, hazcılık, bilişsellik, duygusallık, bireysel sosyal sorumluluk ve riskten kaçınmadır. Bağımsız değişkenlerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etki edip etmediğini belirlemek için regresyon analizi yapılmış ve bu analizler sonucunda, kendini aşmanın, gücün, bilişselliğin ve bireysel sosyal sorumluluğun sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin açıklayıcısı olduğu belirlenmiştir.

İleri finansal okuryazarlığın moderatör etkisi ve bilişselliğin medyatör etkisini tespit etmek için Andrew Hayes'in SPSS paket programı için geliştirmiş olduğu Process adlı makro paket kullanılarak yapılan regresyon analizi sonucunda, ileri finansal okuryazarlığın sadece kendini aşma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişkiyi farklılaştırdığı, bireysel sosyal sorumluluğun ise sadece kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırdığı görülmüştür. Ayrıca, demografik faktörlere göre sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin değişip değişmediğini anlamak amacıyla, cinsiyet ve medeni hal için bağımsız t testi, yaş ve eğitim durumu için ise anova analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, kadınların ve eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri de yüksek çıkmıştır. İlave olarak, demografik faktörlere göre riskten kaçınmada ve ileri finansal okuryazarlıkta fark olup olmadığını anlamak için anova analizi ve bağımsız t testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, kadınların erkeklere göre daha fazla riskten kaçınma davranışı sergiledikleri, yaş ve eğitim durumu arttıkça ileri finansal okuryazarlık düzeyinin de arttığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sorumluluk, Finansal Okuryazarlık, Değerler, Bilgi İşleme Tarzı, Davranışsal Finans.

ABSTRACT

SOCIALLY RESPONSIBLE INVESTMENT FUND PREFERENCE OF INDIVIDUAL INVESTORS

Rüya KAPLAN YILDIRIM
January, 2019

The aim of this study is to investigate the effects of values, information processing style, individual social responsibility, advanced financial literacy and demographic factors on socially responsible investment choice. The data required for the research consist of 18 years or older 718 individuals who can invest. As a result of the exploratory factor analysis with varimax rotation, 8 factors were obtained. These are; self-transcendence, power, success, hedonism, cognition, sensuality, personal and social responsibility and risk aversion. Regression analysis was carried out to determine whether the independent variables had an effect on the socially responsible investment fund preference and as a result of these analyzes, it has been determined that self-transcendence, power, cognition and individual social responsibility are predictors of socially responsible investment funds.

The process is used to determine the moderator effect of advanced financial literacy and the mediator effect of cognition. As a result, it is seen that advanced financial literacy differentiates only the relationship between self-transcendence and socially responsible investment fund choice and personal and social responsibility differentiates only the effect of self- transcendence on socially responsible investment fund preference. In addition, an independent t-test for gender and marital status, and anova analysis for age and educational status were performed to determine whether the socially responsible investment fund preference has changed according to demographic factors. According to the results of the analysis, the socially responsible investment fund preferences of women and individuals with high education levels were also high. In addition to all these analyzes, anova analysis and independent t-test were applied to determine risk in advanced financial literacy and avoid risk based on demographic factors. According to the results of the analysis, it was observed that women had more risk aversion behaviors than men, and as the age increased and the educational status improved, the level of advanced financial literacy increased.

Key Words: Social Responsibility, Financial Literacy, Values,Information Processing Style, Behavioral Finance.

ÖN SÖZ

Bu doktora tezinin hazırlanmasında birçok kişinin katkısı bulunmaktadır. Öncelikle, üzerimde büyük hakkı bulunan, tüm bu süreçte benden desteğini ve emeğini esirgemeyen çok kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Selim AREN'e minnettar olduğumu belirtmek isterim. Kendisi saygısı, özverisi, samimiyeti, tecrübesi ve öğreticiliği ile bana yol gösterdi. Ayrıca fikirleri ve bakış açıları ile tezime yön verdikleri için saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Lütfihak ALPKAN, Prof. Dr. Ali KÖSE ve Doç. Dr. Arzu ÖZSÖZGÜN ÇALIŞKAN hocalarıma teşekkür ediyorum.

Veri toplama sürecinde ve tez yazım aşamalarında yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Elif GÜÇ'e, Muhammed Aykuthan ULUSOY'a ve Volkan Lütfi PAN'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca ilgilerini, desteklerini esirgemeyen canım annem Yurdagül KAPLAN ve Selahattin KAPLAN'a minnettarım. Siz olmasaydınız ben bu günlere gelemezdim. Bu süreçte desteğe ihtiyacım olduğu her an yanımda olan kayınvalidem Ayşe YILDIRIM'a ve benden maddi manevi desteğini esirgemeyerek her türlü fedakârlıkta bulunan hayat arkadaşım Ali Rıza YILDIRIM'a anlayışı ve sabrı için ayrıca teşekkür ediyorum. Ve en önemlisi bu zorlu süreçte sürekli ihmal etmek zorunda kaldığım canım çocuklarım Zeynep Hilal ve Alper Kayhan'a da küçük yaşta gösterdikleri sabır ve fedakârlık için minnettarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ iii
ABSTRACT iv
ÖN SÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ viii
ŞEKİLLER LİSTESİ ix
KISALTMALAR x
1. GİRİŞ 1
2. SOSYAL SORUMLU YATIRIM FONLARI 4
2.1. Sosyal Sorumlu Yatırım Fonların Tanımı ve Tarihsel Gelişimi 4
2.2. Sosyal Sorumlu Yatırım Fonu Oluşturmada Kullanılan Yöntemler 8
2.2.1. Filtreleme 8
2.2.2. Sınıfının En İyisi 9
2.2.3. Entegre Yaklaşım 9
2.2.4. Toplumsal Yatırım 10
2.3.Sosyal Sorumlu Yatırım Fonlarının Performans ve Yatırımcı Değerlendirmesi 10
3. TEMEL KAVRAMLAR 17
3.1. Değerler ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları 17
3.2. Bilgi İşleme Tarzı ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları 23
3.2.1.Düşünme (Bilişsel) İhtiyacı 24
3.2.2. Duygu Tercihi 26
3.3. Finansal Okuryazarlık ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları 29
3.4. Bireysel Sosyal Sorumluluk ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları 34
3.5. Riskten Kaçınma ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları 37
3.6. Demografik Özellikler ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları 41
4. METODOLOJİ 44
4.1. Araştırmanın Amacı 44
4.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler 45

4.3.Veri Toplama Yöntemi ve Ölçüm Araçları 47
4.4. Pilot Çalışma 49
4.5. Araştırma Örneklemi 49
4.6. Analizler 51
4.6.1. Ek Analizler 61
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 65
KAYNAKÇA 70
EKLER 86
ÖZ GEÇMİŞ 93

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Sosyal Sorumlu Yatırım Fonlarının Gelişim Aşamaları 7
Tablo 2: Sosyo Demografik Profil 50
Tablo 3: Faktör ve Güvenilirlik Analizi 51
Tablo 4: Değişkenler Arası Korelasyon Tablosu 53
Tablo 5: Kendini Aşma İçin Regresyon Analizi 54
Tablo 6: Güç İçin Regresyon Analizi 54
Tablo 7: Bilişsellik İçin Regresyon Analizi 55
Tablo 8: Bireysel Sosyal Sorumluluk İçin Regresyon Analizi 55
Tablo 9: Başarı İçin Regresyon Analizi 56
Tablo 10: Hazcılık İçin Regresyon Analizi 56
Tablo 11: Duygusallık İçin Regresyon Analizi 56
Tablo 12: İleri Finansal Okuryazarlık İçin Regresyon Analizi 56
Tablo 13: Riskten Kaçınma İçin Regresyon Analizi 57
Tablo 14: Cinsiyet İçin Bağımsız T Testi 57
Tablo 15: Eğitim Seviyesi İçin Anova Analizi 58
Tablo 16: Moderatör (Düzenleyici Değişken) Analizi Sonucu 59
Tablo 17: Mediatör (Aracı Değişken) Analizi Sonucu 60
Tablo 18: Cinsiyet İçin Bağımsız T Testi 61
Tablo 19: Medeni Durum İçin T Testi 62
Tablo 20: Eğitim Seviyesi İçin Anova Analizi 62
Tablo 21: Yaş Aralığı İçin Anova Analizi 62
Tablo 22: Hipotez Testi Sonuçları 63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Temel Değerler İle Temel Değer Tipleri Arasındaki İlişki 20

Şekil 2: Araştırma Modeli 1 46

Şekil 3: Araştırma Modeli 2 47

Şekil 4: Kendini Aşma İle Sosyal Sorumlu Yatırım Fon Tercihi Arasında İleri Finansal Okuryazarlığın Düzenleyici Etkisi 59

Şekil 5: Bireysel Sosyal Sorumluluğun Aracı Etkisi 60

Şekil 6: Kendini Aşma İle Sosyal Sorumlu Yatırım Fon Tercihi Arasında Bireysel Sosyal Sorumluluğun Aracı Etkisi 60

KISALTMALAR

BSS : Bireysel Sosyal Sorumluluk
FO : Finansal Okuryazarlık
KA : Kendini Aşma
KMO : Kaiser-Meyer-Olkin
LOV : Değerler Listesi (List of Value)
RVS : Rokeach Değerler Sistemi (Rokeach Value Survey)
SFO : Subjektif Finansal Okuryazarlık
SSYF : Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları
VALS **:** Değerler ve Yaşam Tarzları (Value Attitude and Lifestyles)

1. GİRİŞ

Tarihin başlangıcından bu yana insanoğlu sonu gelmeyen hırsları yüzünden, doğaya, kendisine ve diğer canlılara zarar vermekten kaçınmamıştır. Ancak 20. Yüzyılın sonlarında küreselleşme ile birlikte, toplumların yaşanan bu olumsuzluklara farkındalığı artmaya başlamıştır. Bu farkındalık kişisel menfaatlerin bir kenara bırakılmasını, bireylerin çevreye ve topluma karşı daha duyarlı hareket etmesini sağlamıştır. Kendisini hayatın birçok alanında yükümlü gören bu bireysel davranış modeli sosyal sorumluluk kavramını ortaya çıkarmıştır.

Kısaca birey ve toplum için daha yaşanılabilir bir dünya amacıyla çevresel, kültürel ve sosyal yükümlülükler olarak tarif edilen sosyal sorumluluk, iktisadi açıdan ele alındığında; üretim ve tüketim aşamalarında sosyal sorumluluk olarak iki kısma ayrılabilir.

Üretimde sosyal sorumluluğa örnek olarak, üreticilerin üretim esnasında çevreyi koruyacak tedbirleri alması, doğal kaynakları asgari seviyede tüketmesi, faaliyetleri sırasında çevreye olumsuz etkilerinin minimum düzeyde tutulması, çocuk işçi çalıştırmaması ve hayvanlar üzerinde deney yapmaması verilebilir. Tüketimde sosyal sorumluluk ise, tüketicinin topluma ve çevreye duyarlı şekilde hareket ederek karar alması ve bu kararın sonucunun farkında olarak sosyal sorumlu üretim yapan işletmelerin ürünlerini veya hizmetlerini seçerek satın alma işlemini gerçekleştirmesidir (Uğurhan ve Öztürk, 2017, 707). Üreticilerin ve tüketicilerin çevresel yükümlülükleri arasında denge sağlamayı teşvik etmek için 1992'den bu yana birçok devlet ve uluslararası kuruluş, önemli çevresel sorunları tüketim açısından ele almaya başlamıştır (IOCU, 1993; OECD, 1997, 1998; Stern vd., 1997, aktaran Cohen, 2007, 57).

Tüketim tercihlerinde sosyal sorumluluğa önem veren bireyler, yatırımlarında da sosyal sorumlu yatırımları tercih etmeye başlamıştır. Sosyal sorumluluk bilincinin artmasına paralel olarak sosyal sorumlu yatırımların sayısı da artmaya başlamıştır. Sosyal sorumlu yatırımlar, çevresel hassasiyetlerin ve etik değerlerin yatırım sürecine dâhil edilmesi ile yapılan yatırımlardır. Bu sebeple, sosyal sorumlu yatırım

tercihlerinde iki önemli unsur dikkate alınmaktadır; birincisi yüksek getiri elde etmek, ikincisi ise sürdürülebilir ve sosyal sorumlu işletmelere yatırım yapmak. Sosyal sorumlu yatırımcıların tek amacı etik ve çevresel değerler olmayıp aynı zamanda yatırım sonunda elde edecekleri getiriler de önemli bir tercih sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece hem finansal getiri hem de sürdürülebilir bir çevre ve toplumsal fayda düşünülerek ideal bir yatırım yapılmış olacaktır.

Sosyal sorumlu yatırımların geçmişi çok eskiye dayanmakla birlikte günümüzde sosyal sorumlu yatırımlara hem akademik çevreden hem de yatırımcılar tarafından artan bir ilgi söz konusudur. Ülkemizde sosyal sorumlu yatırımların arttırılması amacıyla Borsa İstanbul'da sürdürülebilirlik endeksi kurulmuş ve birçok işletme sürdürülebilir üretime geçmeye başlamıştır.

Sosyal sorumlu yatırımlar denilince ilk akla gelen sosyal sorumlu yatırım fonlarıdır. Tüm dünyada ve özellikle gelişmiş ülkelerde sosyal sorumlu yatırım fonları ve yatırımcıları hızla artmaya başlamıştır. Ancak, ülkemizde üretimde ve tüketimde sosyal sorumluluk bilincinin artmasına rağmen sosyal sorumlu yatırım fonları yeterince ilgi görmemiştir. 2008 yılında kurulan Türkiye'nin ilk sosyal sorumlu yatırım fonu olan T.C. İş Bankası Tema Çevre Değişken Fonu halen Türkiye'nin tek sosyal sorumlu yatırım fonu olma özelliği taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, değerler, bilgi işleme tarzı, bireysel sosyal sorumluluk, ileri finansal okuryazarlık, riskten kaçınma ve demografik faktörler gibi bireysel ve sübjektif hususların sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda ve ülkemizde yeterince ilgi görmeyen sosyal sorumlu yatırım fonlarına dikkat çekmek için 718 kişiden toplanan veriler ile analizler yapılmış, hangi değişkenlerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etki ettiği belirlenmiştir.

Ülkemizde sosyal sorumlu yatırım fonları ile ilgili çalışmalar daha önce yapılmış, fakat sadece genel bilgiler ve performans özelliklerine değinilmiştir. Çalışmamız ise, davranışsal finans ile sosyal sorumlu yatırım fonlarını birleştiren ilk çalışma olma özelliği taşımaktadır. Böylece sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etki eden bireysel nedenler belirlenecek ve bu bulgular ışığında sosyal sorumlu yatırım fonlarının arttırılması için neler yapılabileceği anlaşılmış olacaktır.

Veriler, 18 yaş ve üstü yatırım yapan veya yapabilecek durumda olan bireylerden elde edilmiştir. Değişkenlerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisini görmek

için regresyon analizi, demografik faktörlere göre sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin farklılaşıp farklılaşmadığını görmek için ise anova analizi ve bağımsız t testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, bireysel sosyal sorumluluk, kendini aşma, bilişsellik ve gücün sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde etkisi bulunmaktadır. Ayrıca eğitim seviyesi arttıkça da sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin de arttığı gözlemlenmiştir.

Belirtilen değişkenler arasında sosyal sorumlu yatırım fon tercihine en fazla etkisi olan değişkenin bireysel sosyal sorumluluk olduğu belirlenmiştir. Bireysel sosyal sorumluluk, çeşitli eğitimler ile çocuk ve genç nüfusta arttırılması mümkün olan bir özellik olması nedeniyle, bu sonuç; toplumdaki bireylerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri arttıkça toplumda daha fazla sürdürülebilir tüketim ve üretim yapılabileceğini, buna paralel olarak sosyal sorumlu yatırım fonlarının ve yatırımcılarının sayısının da artabileceğini göstermektedir.

Çalışmamız, beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan girişten sonra ikinci bölümde sosyal sorumlu yatırım fonları tüm detayları ile ele alınmış, hem kavramsal çerçeve olarak hem de performans ve yatırımcı özellikleri bakımından incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde, sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etki eden değişkenler genel hatları ile incelenmiş ve dördüncü bölümde sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisi olan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla analizler yapılmıştır. Beşinci ve son bölümde ise, yaptığımız çalışmanın ve analizlerin sonuçları paylaşılarak çalışmanın kısıtlarına değinilmiş, sonraki çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

2. SOSYAL SORUMLU YATIRIM FONLARI

2.1. Sosyal Sorumlu Yatırım Fonların Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Sosyal sorumluluk; kişi ve kurumların kendi çıkarlarının olduğu kadar toplumun genel çıkarlarını da geliştirecek ve koruyacak eylemlerde bulunmasıdır (http://www.sosyalsorumluluk.org/sosyal-sorumluluk-nedir/). Örnek olarak, doğal çevreyi koruma, kaliteli ve güvenli ürünler sunma, iş görenlerin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterme ve toplumun refah seviyesini arttıracak sağlık, eğitim ve sanat etkinliklerini destekleme verilebilir.

Yatırımda sosyal sorumluluk ise; yatırım kararı verirken sosyal sorumluluk unsurlarının yani çevresel ve toplumsal unsurların da dikkate alınmasıdır. Bu unsurlar; çevresel yönetim, tüketicinin korunması, insan hakları gibi konulara ağırlık verirken; alkol, kumar, silah ve tütün mamulleri üreten şirketlere yatırımlardan kaçınmaktır. Yani, yatırımlarda temelde üç parametre; getiri, likidite ve güvence dikkate alınmakta iken sorumlu yatırımlarda parasal veya finansal amacın yanında dördüncü bir parametre; çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim de dikkate alınmaktadır (Çikot, 2010, 19).

Yatırımlarda sosyal sorumluluk kavramı üç farklı boyutta yaşam bulmaktadır (http://www.arge.com/tr/makaleler/yatirimda-sosyal-sorumluluk/):

1. Yatırım yapılan şirketin faaliyet alanının yatırım kararını etkilemesi; bu kapsamda iki farklı yaklaşım öne çıkıyor, (i) İnsan ve hayvan yaşamına zarar veren alanlarda faaliyet gösteren şirketlere yatırım yapmaktan kaçınılması. Örnek olarak sigara, alkol veya silah üreticileri gibi şirketler verilebilir. (ii) yatırım yapılırken işletmenin toplum için yarattığı değerin göz önünde bulundurulması. Örnek olarak, üretim esnasında işletmenin çevreyi korumaya önem vermesi, insan hakları ve ahlaki davranış konusunda duyarlı olması verilebilir.
2. Yatırım yapılan işletmelerin kurumsal yönetim ilkelerine uyumlarının yatırım kararını etkilemesi; gün geçtikçe yaygınlaşan kurumsal yönetim ana ilkeleri;

şeffaflık, hissedar haklarında eşitlik, hesap verme sorumluluğu ve adilliktir. Bu ilkeler ışığında kurumsal yönetim, bir işletmenin hedeflerine ulaşması ve en üstün performansı göstermesi açısından önem taşımaktadır.

3. Yatırım yapılan işletmelerin toplum refahına yaptığı katkıların yatırımları etkilemesi; şirketin kaynaklarının bir kısmını içinde yaşadığı toplumun sorunlarının çözümü için kullanıyor olması, o şirkete yapılan yatırımları etkilemektedir. Başarılı şirketler sadece kaliteli ürün ve hizmetleriyle değil aynı zamanda toplum yararına yaptıkları katkılar ile toplumsal saygınlık kazanarak kurum değerini artırdığını bilmektedirler.

Sosyal sorumlu yatırımlarda iki önemli unsurun dikkate alındığı söylenebilir. Bunlardan birincisi; yüksek getiri elde etmek, diğeri ise sürdürülebilir ve sorumlu firmaların tercih edilmesidir. Burada yatırımcı sadece finansal kriterleri değil, etik değerleri de seçimine dâhil etmektedir. Böylece hem finansal kar hem de sürdürülebilir bir çevre ve toplumsal fayda düşünülerek ideal bir yatırım yapılmış olacaktır.

Ancak Sosyal Sorumlu Yatırım kavramına eleştiriler getirilmektedir. Bu eleştirilerden bazıları şunlardır (Joly, 2002, 293) :

- Sermayenin sadece tek bir amacı olmalıdır. Bu amaç da yüksek getiri elde etmektir.
- Sosyal sorumlu yatırımlarda filtreleme yapılması nedeniyle daha az çeşitliliğe neden olarak evreni sınırlandırırlar. Bu sosyal sorumlu yatırım fonlarındaki (SSYF) riskin daha yüksek olacağı anlamına gelmektedir.
- Sosyal sorumlu yatırımın uygulanması pratikte imkânsızdır. Uygulanmak istense bile ekstra zaman, işgücü ve diğer masraflar gerektirecek ve geleneksel yatırım uygulamalarına göre daha pahalı hale gelecektir. Çünkü bu yatırım yaklaşımı fazla kişisel değer yargısı içermektedir ve sosyal sorumlu yatırıma ilişkin herhangi bir standart söz konusu değildir.

Ancak bu eleştirilerin tamamen haklı olduğunu söylemek de mümkün değildir. Getiri elbette önemlidir ancak bireyin yatırım tercihindeki tek unsur getiri, yani parasal fayda değildir. Statman (2014) üç faydadan bahseder: parasal fayda, duygusal fayda ve statü faydası.

Sosyal sorumlu yatırım yapmak elbette olası yatırım kümesini sınırlar. Ancak çok sayıda sosyal sorumlu yatırım alternatifi olan ülkelerde riski yükseltmeden de uygun sosyal sorumlu portföyler oluşturmak mümkündür.

Son olarak sosyal sorumluluk bilinci ve yatırım alternatifleri çoğaldıkça tam olarak sosyal sorumlu yatırım yapmak imkânsız olmayacaktır. Hükümetlerin ve borsaların sosyal sorumluluk endeksleri oluşturması ile değerlendirmelerde kişisel olmaktan çıkacaktır.

Sonuç olarak sosyal sorumlu yatırım yapmak bir takım sınırlamalar ve ilave çaba getirmekle birlikte imkansız ve finansın temel prensipleri ile uyuşmayan bir davranışı gerektirmemektedir

Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları; sosyal, etik, kurumsal yönetim ve değer ağırlıklı kriterler çerçevesinde oluşturulan ve profesyonel yöneticiler tarafından yönetilen sosyal sorumlu yatırımların en önemli enstrümanıdır (Fung, ve diğ. 2010'dan aktaran İçke, 2011, 6).

Sosyal sorumlu yatırımın temellerine bakıldığında ilk olarak dini inançların etkili olduğu görülmüştür. İslam dininde alkol, faiz yasaklanmış, Hıristiyanlıkta Protestan mezhebinde köle ticareti, alkol ve kumarı kapsayan yatırımlar kabul edilmemiştir. Ayrıca, Katolik kilisesinin 1139 yılında tefecilik konusunda evrensel bir yasaklama koyduğu ve 19. yüzyıla gelene kadar bu konuda rahatsızlık duyduğu bilinmektedir. 17. yüzyılda ise Quakers, Kuzey Amerika'da silah ve köle ticaretinden kaynaklanan kazançların reddedildiği bir oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır (Renneboog ve diğ., 2008, 1725). Bununla birlikte 1920'lerde İngiltere'de Methodist kilisesinin günah olarak adlandırdığı tütün, alkol, kumar gibi bazı sektörlere yatırım yapmaktan kaçınılmıştır.

Modern anlamda ilk sosyal sorumlu yatırım fonu, yine dini inançlar sebebiyle, Hıristiyanların ihtiyaçlarını karşılamak adına, 1928 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde kurulmuştur. 1940'larda işçi haklarında olumsuzluk yapılan ya da işçi temsilciliği olmayan işletmelerin yatırım fonu kapsamı dışında bırakıldığı görülmeye başlanmıştır. Tüm bu gelişmelere paralel 1960 yıllarında Vietnam Savaşı sırasında sosyal sorumlu yatırım fonları Amerika Birleşik Devletlerinde gerçek anlamda yükselmeye başlamış, sivil haklar, kadın hareketleri, çevresel kaygılar ve sosyal

kaygılar yatırım kararlarında dikkat edilen faktör haline gelmiştir (Guay ve diğ., 2004, 126). Diğer ülkelerde ise gelişim aşaması tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları Gelişim Aşaması

Yıl	**Gelişim**
1920	Methodist kilisesi günah olarak adlandırdığı hisselere yatırım yapmaktan kaçındı.
1965	İsveç'te kilise grupları ANSVAR adında SSYF kurdu.
1971	ABD'de ilk modern SSYF olan Pax World Fund kuruldu.
1982	ABD'de kurulan Calvert SSYF, 1987 yılında ülkenin en büyük sosyal ve çevre fonu olmuştur.
1984	Friends Provided Stewardship Fund, Birleşik Krallığın ilk SSY başlattı.
1986	Kanada'da ilk sosyal sorumlu yatırım fonunu Ethical Growth Fund başlattı.
1987	Danimarka'da iki fon SSY başlattı. Bunlar, Danske Invest Miljo ve DK Miljo Invest.
1989	Norveç'de sosyal sorumlu yatırım Gront Norge kuruldu.
1992	Güney Afrika'da ilk SSYF olan Community Growth Fund kuruldu.
1993	ASN Aandelenfonds, Amsterdam Menkul Kıymetler Borsası'nda Groen Projecten Fonds (Yeşil Projeler Fonu) başlattı.
1996	Norveçli sigorta devi Storebrand, Küresel İlke Fonu'nu geliştirdi.
1998	National Provident Institution (NPI) yatırım yöneticileri, Dünya Doğal Hayatı Koruma Fonu (WWF) ile birlikte İngiltere'de tescilli SSYF başlattı.
1999	Singapur'da Asya'nın ilk SSYF fonu olan United Global Unifem Fund kuruldu.
1999	Japonya'da Eco-Fund kuruldu.
1999	Dow Jones Sürdürülebilir Kalkınma Endeksi kuruldu.

Guay, Terrence, Jonathan P. Doh, Graham Sinclair. 2004. Non Governmental Organizations, Shareholder Activism, and Socially Responsible Investments: Ethical, Strategic, and Governance Implications. **Journal of Business Ethics.** c.52: 125-139.

Türkiye'de ise ilk Sosyal Sorumlu Yatırım Fonu, 2008 yılında Türkiye İş Bankası A.Ş. tarafından Tema Çevre Değişken Fon adı ile kurulmuştur. Ayrıca sosyal sorumluluk ve işletmelerin sürdürülebilirliğini teşvik etmek amacıyla Borsa İstanbul'da 2010 yılında sürdürülebilirlik endeksi hesaplanmaya başlamıştır.

2.2. Sosyal Sorumlu Yatırım Fonu Oluşturmada Kullanılan Yöntemler

Sosyal sorumlu yatırım fonu oluştururken dikkate alınacak unsurlar, diğer tüm geleneksel fonlarda da olduğu gibi, yatırım politikası oluşturmak, kısa ve uzun dönemli hedefleri belirlemek, riske karşı olan duyarlılığı belirlemek gibi faktörleri içermektedir. Geleneksel portföylerde, risk - getiri dengesi ve zaman dilimi başlıkları hedef alınarak değerlendirmeler yapılmaktadır (İçke, 2011, 76). Bununla birlikte, sosyal sorumlu yatırım fonlarını geleneksel fonlardan ayıran temel özellik, çevresel ve sosyal unsurları da içermesidir.

Sosyal sorumlu yatırım fonları oluşturulurken genel olarak aşağıdaki stratejiler kullanılmaktadır:

2.2.1. Filtreleme

Filtreleme, sosyal sorumlu yatırım fon stratejileri içerisinde en çok kullanılan ve en eski yöntemdir. Negatif ve pozitif olmak üzere ikiye ayrılır.

Negatif Filtreleme; yapılacak yatırım seçilirken bazı endüstrilerin portföy dışında bırakılmasıdır. Örneğin, tütün, alkol gibi sektörlerin yatırımcılar tarafından tercih edilmemesi ya da faiz ödemesi olmayan firmaların tercih edilmesi gibi. Negatif filtrelemenin genellikle dini hassasiyeti olan yatırımcılar tarafından yapıldığı gözlemlenmektedir. Bazı Müslüman yatırımcılar, alkol, kumar, helal olmayan gıdalar, pornografik ürünlerle birlikte finansal sistemde sıkça rastlanan faizi de dışlamaktadır. Bunun dezavantajı portföy oluştururken sınırlı sayıda firmaya yatırım yapmak zorunda kalınmasıdır. Gelişmiş menkul kıymetler borsalarında bu fazla sıkıntı yaratmazken gelişmekte olan ülkelerin menkul kıymetler borsasında ciddi sıkıntılara neden olabilmektedir. Bu olumsuz etkiyi sınırlandırmak için 'vaka bazında' negatif filtreleme kullanılabilir. Örneğin, hayvan testi yapan kozmetik firmasına yatırım yapılmazken insanlık yararı için hayvan testi (can kurtaran ilaçlar gibi) yapan firmalara yatırım yapılabilir (Viviers ve diğ.,2009,5).

Pozitif Filtreleme: yapılacak yatırımlarda, sürdürülebilir ve sosyal sorumluluk düzeyi yüksek firmaların tercih edilmesidir. Örneğin, karbonsuz enerji kaynakları, yenilenebilir enerji, çevreye duyarlı olan firmaların tercih edilmesi. Pozitif filtreleme kriterleri için birçok ülkede sürdürülebilirlik endeksleri geliştirilmiştir. Kamu yararını gözeterek üretim yapan, nitel hedefleri olan ve uzun vadeli ufka sahip olan yani sürdürülebilirlik performansı yüksek olan firmalar bu endekste yer almaktadır. Pozitif filtreleme yapan yatırımcıların çoğu, sürdürülebilir şirketlerin, menfaat sahiplerinin ihtiyaçlarını bilmeyen veya bunları yerine getirmeyi başaramayan şirketlerden daha kârlı olma eğiliminde olduklarını savunup, sorumlu şirketlerin para cezaları ve dava işlemlerinden kaçınıp daha yüksek düzeyde müşteri sadakati, tedarikçilerle daha iyi ilişkiler ve üretken çalışanlardan yararlandığını iddia etmektedirler (Mcwilliams ve diğ.,2000'den aktaran Viviers ve diğ.,2009,6). Fakat yatırımcıların pozitif filtreleme yaparken firmaları her yönüyle araştırması gerekmektedir. Seçilen firma çevre faaliyetlerinde çok iyi iken diğer alanda kötü olabilir.

2.2.2. Sınıfının En İyisi

Sınıfının en iyisi yaklaşımında, yatırım yapılacak şirketin çevresel ve sosyal performansı sektör standartları ile ölçülüp, kendisiyle denk olabilecek şirketler ile kıyaslanmaktadır. Sadece çevresel ve sosyal konularda en iyi performansa sahip şirketler yatırım için tercih edilmektedir. Diğer taraftan, yapılan bu en iyi seçimin yanında insan hakları ihlali, kumar, tütün, alkol, silah, nükleer enerji gibi konularda faaliyet gösteren şirketlere yatırım yapmama stratejisi de ek olarak kullanılabilmektedir (Çikot, 2010, 20).

2.2.3. Entegre Yaklaşım

Entegre yatırımda, yatırımcılar, şimdiye kadar anlatılan sosyal sorumlu yatırım yaklaşımlarından bazılarını birleştirerek bir sosyal sorumlu yatırım portföyü oluşturmaktadır. Birden fazla yaklaşımın entegrasyonu sürecinde kullanılacak teknik, portföy türüne, varlık sınıfına ve portföy yönetim kurallarına göre farklılık göstermektedir (İçke, 2011, 84).

2.2.4. Toplumsal Yatırım

Bu yaklaşımda yatırımcılar, şirket hisseleri yerine kamu yararına yatırım yapan kurumlara fon aktarmaktadır. Daha çok Amerika'da kullanılan sorumlu yatırım türüdür (BİST, 2011).

2.3. Sosyal Sorumlu Yatırım Fonlarının Performans ve Yatırımcı Değerlendirmesi

Son yıllarda SSYF ve sosyal sorumlu yatırımcı sayısı hızla artış göstermeye başlamıştır. Sparkes ve Cowton (2004)'e göre SSYF, her geçen yıl daha da önem kazanmakta ve birçok büyük yatırım kuruluşları tarafından benimsenen yatırım felsefesi haline gelmektedir. Aynı şekilde Renneboog, vd. (2008)'e göre, dünya genelinde küresel ısınma gibi yaşanan sıkıntılar nedeniyle insanlar çözüm yolu aramaya başlamış ve devletlerin de düzenlemeleriyle SSYF canlanmış ve hızla yayılmaya başlamıştır.

Sosyal sorumlu yatırım fonları (SSYF) konusunda yapılan ampirik çalışmaların geçmişinin 1972'den önce Moskowitz tarafından yapılan çalışmaya dayandığı söylenebilir. Bu çalışmanın ardından SSYF araştıran çalışmaların sayısında önemli artış kaydedilmektedir (Yanık ve diğ., 2010,120).

Diouf ve diğ. (2016), SSYF tercihinde demografik, çevresel ve sosyal yönetim konularının, finansal getiri ile sosyal değerler arasındaki dengelerin ve kurum tutumlarının ne derece etkili olduğunu araştıran çok boyutlu bir çalışma yapmış ve bu unsurların içerisinde en önemlilerinin finansal getiri, çevresel ve sosyal yönetim olduğunu tespit etmiştir.

SSYF, çeşitliliğin az olacağı, riskinin yüksek olacağı ve dolayısıyla beklenen getirisinin de düşük olacağıendişesi ilerasyonel yatırımcılar tarafından fazla tercih edilmemektedir. Buna karşın sosyal sorumlu yatırım fon yöneticileri, finansal getirilerinin kısa vadede geleneksel fonların getirilerinden farklı olmadığını; uzun vadede ise sürdürülebilir firmaların yatırımları teşvik edilmesi nedeniyle getirilerin daha üstün olacağını iddia etmektedir. Bu nedenle konu ile ilgili akademik çalışmalarda genel olarak SSYF ile geleneksel fonlar arasında karşılaştırma yapılmış, SSYF performansının geleneksel fon performansından beklendiği gibi düşük olup olmadığı araştırılmıştır.

Jones ve diğ. (2008) Avustralya'da yaptıkları çalışmada, 1986-2005 dönemindeki 89 SSYF performanslarını incelemiş, özellikle 2000-2005 yıllarında olma üzere SSYF'nin geleneksel fonlardan daha düşük performans sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Auer (2016), Avrupa borsasında yatırımcılarının sosyal yatırım gerçekleştirmek için yüksek getiriden vazgeçmek zorunda olup olmadığını araştırdığı çalışmasında SSYF'nin performansının genelde düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda bu çalışmasında Auer, SSYF'nin çeşitliliğin az olmasına bağlı olarak riskinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Dam (2008) çalışmasında, SSYF ve geleneksel fonlar için eşit risk seviyeleri varsayıldığında bile, SSYF' nin daha düşük getiri ve daha düşük piyasa oranı sağlayacağını belirtmiştir (Renneboog ve diğ., 2008'den aktaran Galema ve diğ., 2008, 2647).

Tüm bu olumsuz yargılara ve eleştirilere rağmen SSYF her zaman düşük performans sergilememiş, bazı dönemlerde geleneksel fonlara yakın performans sergilemiş ve bazı dönemlerde ise, daha iyi performans sergilediği de görülmüştür. Bu farklılığın sebeplerini farklı bölgeler arasındaki kültürel ve ideolojik farklılıklar, çeşitli yatırımcılar arasındaki değerler, normlar, inançlar ve SSYF pazar ortamı olarak açıklanabilir (Sandberg ve diğ., 2009, 519).

SSYF fonlarının finansal performansları geleneksel fonlardan daha iyi olduğu sonucuna ulaşan çalışmalara örnek olarak, Lozano ve diğ. (2006)'nın çalışması verilebilir. İspanya'da 1999-2003 yıllarını kapsayan çalışmada 2002 yılında SSYF performansının sektör ortalamasının üzerinde olduğu görülmüştür. Benzer şekilde 2015 yılında Lean, ve diğ. tarafından yapılan çalışmada, ilk defa iki kıtanın (Avrupa ve Kuzey Amerika) SSYF performansları karşılaştırılmış ve iki kıtada da SSYF'ye olan talebinfazla olması nedeniyle, SSYF'nin diğer fonlardan daha iyi performans gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, Avrupa'daki ve Kuzey Amerika'daki yatırımcıların çevresel, etik ve sosyal kaygılarını gidermek (sosyal sorumlu yatırım yapmak) için mali performansı (istenilen getiriyi) feda etmelerine gerek olmadığını ima etmektedir. Dolayısıyla, SSYF'de çeşitlilik eksikliği bulunması, finansal performansı etkilememektedir.

Bazı çalışmalarda ise (Statman, 2000; Bello, 2005; Benson ve diğ. 2006; Bauer ve diğ. 2007; Cortez ve diğ., 2009) SSYF ile geleneksel fonların performanslarının birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Statman, 2000 yılında ABD'de Sosyal sorumlu fonlar ile geleneksel fonların performansını karşılaştırmış, SSYF'nin geleneksel fondan daha iyi performans gösterdiği fakat bu farkın istatistiksel olarak önemli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir çalışma da Benson ve diğ. (2006) tarafından yapılmıştır. 1994 ile 2003 yılları arasında SSYF ve geleneksel fon performans özellikleri karşılaştırılmış, iki fonun da performans özellikleri birbirine yakın çıkmıştır.

Bello (2005) 1994-2001 yıllarını kapsayan çalışmasında ve Cortez ve diğ. (2009), 1996-2007 yıllarını kapsayan 7 Avrupa ülkesinde yapılan çalışmada Statman ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. İki fonun performanslarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ve yatırımlarına sosyal sorumlu yatırım fonu eklemek isteyen yatırımcıların finansal performanstan ödün vermesine gerek olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bir diğer karşılaştırma da Bauer ve diğ. tarafından 2007 yılında Kanada'da yapılmıştır. SSYF ile geleneksel fonların performans farklılıkları üzerinde yapılan çalışmada iki fonun da performanslarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak performans karşılaştırılması yapılan çalışmalarda her türlü sürdürülebilir fon SSYF içerisine dahil edilerek yapılırken, Blancard ve Monjon(2014) çalışmasında SSYF'leri filtreleme çeşitlerine göre ayırarak filtreleme etkisinin finansal performansla ilişkisi olup olmadığını analiz etmiştir. Fransa'da yapmış oldukları çalışmada genel olarak SSYF incelendiğinde, geleneksel fonlardan performansının daha az olduğu fakat sektörel bazda yapılan analizde negatif filtrelemenin (günah hisselerden kaçınma) finansal performansı düşürmesine karşın, pozitif filtrelemenin (iş hakları, vs.) finansal performansa hiçbir etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır.

Benzer şekilde Lesser, vd. (2016) çalışmalarında SSYF performansını genel olarak değil de, yatırım yapılan stratejiye göre üç farklı kategoride değerlendirilmiştir.

1. **Sosyal sorumluluk sahibi fonlar,** yüksek çevresel, sosyal ve yönetişim uygulamaları olan firmalar için kullanılıyor.

2. **Yeşil fonlar,** alternatif yakıtlar, temiz teknolojiler, yenilenebilir enerjiler ve atık yönetimi gibi sektörlerde aktif olan firmalar için.
3. **İnanç temelli fonlar**, İslamcı, Katolik ve diğer din yasalarına uygun olarak oluşturulmuş fonları temsil etmektedir.

Filtreleme yöntemi ile taranan 200'den fazla yatırım fonu incelendiğinde, finansal performansın stratejiye göre farklılık gösterdiği, sosyal olarak sorumlu ve yeşil fonların, krizden etkilenmeyen pazarlarda geleneksel fonlardan daha düşük performansa sahip olduğu, inanç temelli fonların ise geleneksel fonlarla benzer performans gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmalar sadece finansal performanslar temel alınarak yapılmamış, aynı zamanda norm, tutum, kültür, inanç gibi bazı etkenlerin kurumsal ve bireysel yatırımcıların SSYF tercihlerine etkisi de araştırılmıştır.

Hong ve Kacperczyk, 2009 yılında sosyal normların, ahlaki kuralların piyasaya etkisinin olup olmadığını araştırılmıştır. 1962 ile 2006 yılları arasındaki günah hisse olarak adlandırılan alkol tütün ve kumar hisselerine göre yapılan çalışmada büyük kurumsal firmaların yüzde 15-20'sinin günah hisselerden kaçındığı ve sosyal normların piyasa fiyatına belirgin etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adam ve diğ. (2014), SSYF tercihlerini niyet, tutum ve ahlaki normların etkilediğini, Czerwonka (2014) ise Polonya'da bireylerin tutumlarının SSYF tercihine etkilerini araştırdığı çalışmasında, inancın ve dindarlığın doğrudan SSYF tercihinde etkisi olduğunu ve dindarlık düzeyi arttıkça SSYF'ye yapılan yatırımın da arttığını belirtmiştir.

Aynı dönemde benzer bir çalışma da Jansson ve Biel (2014) tarafından İsveç kurumlarına uygulanan anket yoluyla yapılmıştır. Sosyal sorumlu ve sosyal sorumlu olmayan yatırımcılara yapılan çalışmada, değerlerin, inancın, normların ve tutumların SSYF tercihine etkisi araştırılmıştır. Her iki grup da uzun vadede SSYF'nin daha iyi performansa sahip olacağını düşünse de sosyal sorumlu yatırımcılar, SSYF'nin risk ve getirilerini diğer gruba göre daha olumlu algılamışlar, sosyal sorumlu olmayan yatırımcılar değerler nedeniyle değil, uzun dönemde iyi performans bekledikleri için SSYF'yi tercih etmişlerdir.

Sosyal sorumlu olarak adlandırılan yatırımcılar, SSYF'yi iyi getiriye sahip olduğu için değil, sosyal ve çevresel etkileri nedeniyle tercih etmektedir. Bireysel

yatırımcılar üzerinde yapılan araştırmalar da bu sonucu doğrulamaktadır. Örneğin, Webley ve diğ. (2001) çalışmasında sosyal sorumlu olarak adlandırılan yatırımcıların SSYF'nin performansı düşük olsa dahi SSYF'yi tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Lewis ve Mackenzie 2000 yılında İngiltere'de 1146 sosyal sorumlu yatırımcı üzerinde çalışma yapmış, sosyal sorumlu yatırımcıların her durumda SSYF tercih edip etmediklerini, düşük getiri, yüksek risk durumlarında prensiplerini mi yoksa getiriyi mi tercih ettiklerini araştırmıştır. Katılımcıların birçoğu düşük getiri ve yüksek risk de olsa SSYF tercih etmişlerdir. Fakat Rosen ve diğ. (1991), yatırımcıların sosyal sorumlu yatırımlardan daha çok çevre ve işçi haklarını algıladığını ve yatırımlarındaki finansal getiriyi feda etmek istemediklerini belirtmiştir.

Peifer (2014), düşük getiride dahi SSYF tercih eden sosyal sorumlu yatırımcıların sadakatlerini ölçen bir çalışma yapmış ve geleneksel yatırımcılar ile kıyasladığında sosyal sorumlu yatırımcıların fonlarına daha sadık oldukları fakat bu sadakatin ekonomik motivasyonlar devreye girince azalıp, etik motivasyonlar devreye girince de arttığını belirtmiştir.

Alan Lewis (2014) ise, SSYF tercih eden bütün yatırımcıların sosyal sorumlu olmadıklarını, bazı yatırımcıların sadece sempatileri nedeniyle portföylerine SSYF eklediklerini ve bazen de sosyal sorumlu yatırımcıların portföylerine getirisi yüksek olan herhangi bir fonu da dâhil ettiklerini belirtmiştir.

Borgers ve Pownall (2014) ve Apostolakis ve diğ. (2015) emeklilik fonlarında SSYF tercihlerini incelemişler ve yatırımcıların düşük getiri dahi olsa, SSYF'yi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Humphrey ve diğ. (2016) ve Crifo ve Mottis (2016), yatırımcılardan ziyade SSYF fon yöneticileri üzerinde araştırma yapmışlardır. Humphrey ve diğ. (2016), SSYF fon yöneticilerinin geleneksel fon yöneticilerinden daha uzun süre görevde kaldığını ve genelinin bayan olduğunu belirtmiştir. Crifo ve Mottis (2016) ise, Fransa'da SSYF sayısının arttığını ve buna paralel yöneticilerin görevde kalma sürelerinin, uzmanlara danışma sayılarının ve uzman tavsiyelerinin yatırım kararları üzerindeki etkilerinin de arttığını belirtmiştir.

Artan SSYF farkındalığına paralel, sivil toplum kuruluşları sayısı ve çalışmaları da artmaya başlamıştır. Guay ve diğ. ise, 2004 yılında yapmış oldukları çalışmada,

etkileri giderek artan sivil toplum kuruluşlarının şirketler ve yatırımcılar üzerindeki etkilerini incelemiş, sivil toplum kuruluşlarının şirketlerin sosyal sorumlu yönetime geçmesine katkı sağladığını açıklamıştır.

Cinsiyet, yaş, eğitim, gelir ve medeni hal gibi demografik faktörlerin çevreci davranış tutumları üzerine literatürde çok sayıda araştırma yapılmıştır (Liere, Dunlap, 1980;Rosen ve diğ., 1991; Jones, Dunlap, 1992; Stern ve diğ.,1993; Stern, Dietz, 1994; Stern ve diğ., 1995; Karp, 1996; Wandel ve Bugge, 1997; Mainieri ve diğ., 1997; Beal ve Goyen, 1998; Dietz ve diğ., 1998;Klineberg ve diğ., 1998;O'Connor ve diğ., 1999; Nilsson, 2008; Valor ve diğ., 2009; Delhomme ve diğ., 2013;Borghesi ve diğ., 2014; Adam ve Shauki, 2014; Gifford ve Nilsson, 2014; Borgers ve Pownall, 2014;Borghesi ve diğ., 2014; Goebel ve diğ., 2015;Bauer ve Smeets, 2015).

Yapılan çalışmalarda, kadınların ereklere göre çevreye karşı daha duyarlı, çevre sorunlarına karşı daha endişeli ve daha çevreci davranmakta oldukları (Stern ve diğ., 1993; 1995; Stern ve Dietz, 1994; Karp, 1996; Wandel ve Bugge, 1997; Mainieri ve diğ., 1997;Beal ve Goyen, 1998; O'Connor ve diğ., 1999; Nilsson, 2008; Borghesi ve diğ., 2014; Adam ve Shauki, 2014; Borgers ve Pownall, 2014; Goebel ve diğ., 2015) ve sosyal sorumlu yatırımları gerçekleştiren yatırımcılar arasında kadınların oranının erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür (Beal ve Goyen, 1998; Borghesi ve diğ., 2014, Adam ve Shauki, 2014; Borgers ve Pownall, 2014).

Stern ve diğ. (1993), yaşa göre çevre kaygılarının da değiştiğini belirtmiştir. Genel olarak yapılan çalışmalarda genç bireylerin daha çevreci davrandığı (Buttel, 1979'dan aktaran Dietz vd. 1998; Honnold, 1984; Jones ve Dunlap, 1992), aynı zamanda gençlerin daha fazla sosyal sorumlu yatırım yaptığı belirtilmiştir (Rosen ve diğ., 1991). Valor ve diğ. (2009)'a göre ise orta yaşlı insanlar daha fazla sosyal sorumu davranmaktadırlar.

Bununla birlikte yapılan çalışmalarda eğitimli bireylerin çevreye daha duyarlı oldukları (Liere ve Dunlap, 1980;Rosen ve diğ., 1991; Jones ve Dunlap, 1992;Klineberg ve diğ., 1998; Nilsson, 2008; Goebel ve diğ., 2015) ve Beal ve Goyen (1998), ve daha fazla sosyal sorumlu yatırım gerçekleştirdiklerini belirtmiştir.

Bauer ve Smeets,(2015) yatırım kararlarında sosyal kimliğin (kendini sosyal bir gruba ait olarak hissetme) rolünü araştırmış ve güçlü bir sosyal kimliğe sahip olan

yatırımcının yatırımlarının büyük bir kısmını ya da tamamını sosyal sorumlu yatırımlarla değerlendirdiğini, ayrıca yüksek öğrenim görmüş, genç ve düşük gelirli yatırımcılar arasında sosyal kimliğin daha güçlü olduğunu belirtmiştir.

3. TEMEL KAVRAMLAR

3.1. Değerler ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları

Değerler, genellikle insanların yaşamlarında arzu edilen, farklı duruma göre farklı hedefler içeren, belirli önem derecesine sahip yol gösterici ilkeler olarak tanımlanır (Vyncke, 2002, 448). Bir diğer ifade ile değerler, kişinin sahip olduğu kültüre uygun olarak düşünmeyi ve bu doğrultuda hareket etmeyi sağlayan inanç ve ilkelerdir (Okumuş, 2013, 166-167). Değerler, bireylerin ve toplumların yaşamlarını belirleyen temel unsur olması nedeniyle yıllardır sosyal bilimciler tarafından araştırma konusu olmuştur. Literatürde değerlerler beş özellik olarak tanımlanmıştır; değerler, (1) inançlardır, (2) amaçlara ulaşmada etkili olan davranışlarla ilişkilidir, (3) özel eylem ve durumların üzerindedir (sosyal hayatımızdaki ilişkilerimizin tamamında geçerlidir), (4) insanların ve olayların seçimine veya değerlendirilmesine yön veren standartlardır ve (5) sahip oldukları önem derecesine göre kendi aralarında sıralanmaktadırlar (Schwartz, 1992; Schwartz ve Bilsky, 1987, 1990'dan aktaran Schwartz, 1994, 20). Bu tanımlardan değerlerin bireyleri ve toplumları birbirinden ayıran ve bireyler ile toplumlar hakkında bilgi edinilmesine imkân sağlayan önemli bir unsur olduğu sonucuna varılabilir. Bir toplumda hoş karşılanan bir davranışın başka bir toplumda yargılanması tamamen o toplumun değer yargıları ile ilgilidir. Bu nedenle birçok araştırmacı toplumların ve bireylerin değerlerini ölçmeye çalışmıştır.

Değerler ölçümünde en çok kullanılan ölçekler;

RVS (Rokeach Value Survey) –Rokeach Değerler Sistemi: Rokeach, bireylerin hayatlarında yol gösterici ilkeler olarak kabul ettiği 18 amaçsal, 18 de araçsal değer ölçme sistemi geliştirmiştir. Araçsal değerler, ahlaki ve yetkinlik değerlerinden oluşmakta iken, amaçsal değerler kişisel ve sosyal değerlerden oluşmaktadır. (Lin, 2003, 9). Ahlaki değerler kişiler arası değerlere ilişkin iken, yetkinlik değerleri bireyin içine dönük değerlerine ilişkindir ve bireyler yetkinlik değerlerine aykırı davrandıklarında yetersizlik hissine kapılabilmektedirler (Cengiz, 2014, 13).

LOV (List of Value) –Değerler Listesi: Yaşam tarzı ölçüm yöntemlerinden biri de Michigan Üniversitesi Araştırmaları Merkezi araştırmacıları tarafından Feather'ın (1975), Maslow'un (1954) ve Rokeach'ın (1973) değerler çalışmalarını temel alarak geliştirilen Değerler Listesi (LOV)' dir (Kahle ve diğ., 1986, 406).

LOV, hayatın ana rolleri ile ilgili 9 değer içermektedir. Bunlar; aidiyet duygusu, heyecan, eğlence, sıcak ilişkiler kurma, kendini tatmin etme, saygı görme, başarı duygusu, güvenlik ve özsaygıdır (Beatty ve diğ., 1985, 186).

VALS (Value andLifestyles) – Değerler ve Yaşam Tarzları: Daha çok yaşam tarzı ölçme yöntemi olarak kullanılan Stanford Araştırma Enstitüsü'nde araştırmacı olan Mitchell ve arkadaşları tarafından geliştirilen değerler ve yaşam tarzlarıdır. Araştırmada, Amerikalıların değerleri ve yaşamları ile bu değerler ile yaşamların insanların inançlarını ve eylemlerini nasıl etkilediği üzerine çalışılmıştır. (Lin, 2003, 14). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini temel alarak insanları dokuz yaşam tarzı grubuna ayıran Mitchell, istatistiksel ve teorik olarak anlamlılığını sınadığı çeşitli demografik, spesifik ve genel tutum öğeleri içeren 34 soru ifadesi geliştirmiştir. (Kahle ve diğ., 1986, 405).

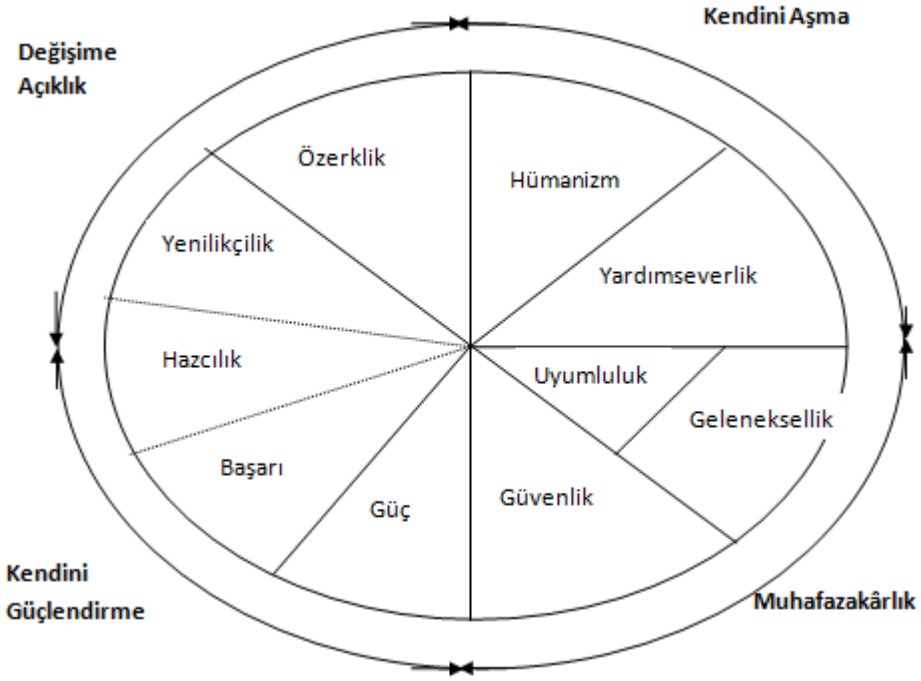
Hofstede Değer Yaklaşımı: Hofstede, değerlerin kültürün anahtar yapısı olduğunu belirttiği ve kültürler arası farklılıkları ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında, aynı kültürün katılımcıları arasındaki değer faklılaşmasını yaş, jenerasyon ve tarihsel olaylar olmak üzere üç değişkenle açıklamıştır (Hofstede, 1984'den aktaran Morsümbül, 2014, 42).

Inglehart Değer Yaklaşımı: Inglehart ve Welzel, geliştirdikleri ölçek ile dünyadaki toplumları geleneksel-laik ve yaşamsal değerler- kendini ifade etme değerleri ekseninde incelemektedir. Birçok ülkede araştırma yapıp, Dünya Değerler Araştırması raporunda ayrıntılı şekilde ülkeleri değerlendirmişlerdir (Örmeci, [15.02.2018]).

Schwartz'ın Değer Kuramı: Çalışmamızda kullandığımız Schwartz Değer Kuramı Schwartz ve Bilsky tarafından Rokeach değer listesi temel alınarak ilk etapta 56 değerden oluşan ve Türkiye'nin de bulunduğu 54 ülkeden çoğunluğunun öğretmen ve üniversite öğrencisi olduğu yaklaşık 44.000 kişiden veri toplayarak oluşturulmuştur (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000, 60).

Schwartz ve Bilsky, çalışmalarında tüm bireylerin ve toplumların sorumlu olduğu insan varlığının üç evrensel şartını tanımladı: (1) biyolojik organizmalar olarak bireylerin ihtiyaçları, (2) sosyal etkileşim ve iletişim için gereksinimler ve (3) grupların hayatta kalma ve refah gereksinimleri (Schwartz, 1992, 4). Bu üç evrensel değer göz önüne alınarak 2 ana boyut altında aralarındaki ilişkiye göre gruplandırılmış 10 temel değer oluşturulmuştur. İlk boyut, Değişime Açıklık (openness to Change) / Muhafazakârlık (Conservation) ve ikinci boyut Kendini Aşma (Self- Transcendence) /Kendini Güçlendirme (Self – Enhancement) boyutudur. Birinci boyutun değişime açıklık ucunda özerklik ve yenilikçilik, muhafazakârlık ucunda ise geleneksellik, uyumluluk ve güvenlik bulunmaktadır. İkinci boyutun kendini aşma ucunda hümanizm(evrensellik) ve yardımseverlik bulunurken, kendini güçlendirme ucunda başarı ve güç bulunmaktadır. Hazcılık ise hem değişime açıklık hem de kendini güçlendirme ucunda yer almaktadır. Schwartz bu 10 değeri; Güç (sosyal güç, otorite, zenginlik), Başarı (başarı, yetenek, hırs, insanlar ve olaylar üzerindeki etki), Hazcılık (hayattan zevk alma, istekleri tatmin etme, rahatına düşkünlük), Yenilikçilik (cesaret, değişiklikten hoşlanma, mücadele, heyecan), Özerklik (yaratıcılık, özgürlük, merak, bağımsızlık, kendi hedeflerini seçme), Hümanizm (geniş fikirlilik, doğanın ve sanatın güzelliği, sosyal adalet, barış, eşitlik, bilgelik, doğayla birlik, çevre koruması), Yardımseverlik (iyilik, dürüstlük, bağışlayıcılık, sadakat, sorumluluk), Geleneksellik (geleneğe saygı, alçak gönüllülük, sadakat, tevazu), Uyumluluk (itaat, ebeveynleri ve yaşlıları onurlandırmak, öz disiplin, nezaket), Güvenlik (ulusal güvenlik, aile güvenliği, toplumsal düzen, temizlik, iyiliğin karşılık görmesi) olarak ifade etmiştir (Lindeman ve Verkasalo, 2005, 172).

Schwartz, bu 10 değerin aralarındaki ilişkiyi uyumlu, uyumsuz veya ilgisiz olarak yarı dairede göstermiştir. Karşıt olanlar dairede karşılıklı yer alırken, yakın ilişkide olanlar yan yana yer almaktadır. Örnek olarak, özerklik ile uyumluluk, kendi kapasitesine güvenme ile toplumsal beklentilere bağımlılığın karşıtıdır. Buna karşılık özerklik ile yenilikçilik değeri benzer bireysel menfaatlere hizmet etmesi nedeniyle uyumludur. Uyumluluk geleneksellikten ayrılmıştır çünkü aynı motivasyonel amacı paylaşmalarına rağmen ampirik olarak birbirinden farklıdırlar (uyumluluk kişilere boyun eğmeyi gerektirirken, geleneksellik soyut nesnelere boyun eğmeyi gerektirir) (Lindeman ve Verkasalo, 2005, 170).

Şekil 1:Temel Değerler ile Temel Değer Tipleri Arasındaki İlişki

Schwartz, 1994'den aktaran, Morsümbül, Şebnem. 2014. Değerlerin Kuşaklar Arası Değişimi: Ankara Örneği, Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Günümüzde, bireylerin değerlerini ve yaşam tarzlarını değiştiren çevre için artan bir endişe söz konusudur. Bu endişeye paralel çevre bilinci olan tüketiciler ve dolayısıyla çevreci ürünlerin pazarı da giderek artmaktadır.

Çevre ve sosyal bilinci olan tüketici, 70'lerin başında ortaya çıkan ve ürünlerin üretimi, dağıtımı, kullanımı ve elden çıkarılmasının çevresel maliyetlere yol açtığını bilen ve bu maliyetleri olumsuz olarak değerlendiren, bu nedenle organik gıda ve tarımı destekleyerek kaynakların korunmasını ve kirlilik problemlerinin en aza indirgenmesini destekleyen kişi olarak tanımlanabilir (Grunert ve Juhl,1995, 44).

Çevresel hareketin başlangıcında, sosyal psikologlar insanları çevre sorunları konusunda endişelendiren güçleri anlamaya uğraşmışlar fakat sonraki yıllarda yapılan araştırmalar, çevresel konularla ilgili genel tutumları araştırmak yerine, çevresel tutumlara temel oluşturan altta yatan değerleri tespit etmeye çalışmıştır (Schultz ve Zelezny, 1999, 255).

Çevresel tutumları daha iyi anlamak için, çevresel kaygıların ötesine geçerek bu tutumların altında yatan temelleri incelemek gerekir. Çevresel kaygıların zenginler tarafından yönetilen bir lüks olduğunu belirten çalışmalar olmasına rağmen, kültürün çevresel tutumların belirlenmesinde önemli olduğu bir gerçektir (Schultz ve Zelezny,

1999, 258).Yalnızca çevreye karşı tutumları değil, aynı zamanda bu tutumları oluşturan motif ve değerleri de anlamak önemlidir. Hem tutumları hem de ilişkili motivasyonları incelemek, çevreyle ilgili olumlu davranışlar hakkında yeni fikirleri daha iyi anlamamıza neden olabilir (Thompson ve Barton, 1994'den aktaran Howell, 2013,281). Çevresel tutumları oluşturan nedenlerin başında da bireylerin değerleri gelmektedir.

Bireylerin değerlerini ve yaşam tarzlarını sınıflandıran çok sayıda çalışma yapılmış ve bu çalışmalar genel olarak tüketim tercihlerini belirlemeye yönelik olmuştur. Örneğin, çevre konusunda hassasiyeti olan tüketicinin tercihi ekolojik ve geri dönüşümlü ürünler kullanmaya yönelik olacaktır. Aynı zamanda ağaç dikme, tüketimde tasarruflu davranma gibi davranışlar da gözlemlenecektir. Çünkü değer ve yaşam tarzları, bireylerin tüketim faaliyetlerini ve hayata bakış açılarını biçimlendiren bir sistemdir. Gunter ve Furnham'ın (1992) belirttiği gibi: tüketicilerin değerlerinin bir fonksiyonu olan yaşam biçimleri, insanların yaşadıkları zaman ve harcadıkları para olarak tanımlanır (Vcynke, 2002, 449).

İnsan davranışları ile değerler arasındaki ilişkiyi açıklamak için yapılan çalışmalarda Rokeach Değer Araştırması'nı (örn. Dunlap, Grieneeks ve Rokeach, 1983) Değerler Listesinin daha kısa versiyonunu (örneğin, McCarty ve Shrum, 1993; 1994), Schwartz Değer Araştırmasını (örneğin, Grunert ve Juhl, 1995; Karp, 1996; Schultz ve Zelezny, 1999; Stern ve Dietz, 1994; Stern, Dietz, Abel, Guagnano ve Kalof, 1999; Stern, Dietz ve Kalof, 1993; Thøgersen ve G. Beckmann, 1997) veya başka bir ölçek (örneğin, Axelrod, 1994) kullanarak çevre dostu davranışların belirli değerler ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Thörgersen ve Ölander, 2002, 606-607).

Bazı araştırmacılar, değerler ile ekolojik davranış arasında olumlu ilişkiler bulmuştur. Örneğin, De Young (1985-1986) sade ve ılımlı yaşam tarzının cam ve kağıt geri dönüşümü ile pozitif ilişkili olduğunu ifade ederken, McCarty ve Shrum (1993) benlik saygısı, kendini tatmin etme ve başkalarına saygı gibi değerlerin geri dönüşüm aktivitesinin belirleyicisi olduğu sonucuna varmıştır (Fraj ve Martinez, 2006, 134).

Kempton ve diğ. (1996), Amerika'da yaptıkları çalışmada, materyalistlerin çevre korumasına daha az değer verdiklerini, Saunders (2007) ise, Avustralya örneğinde materyalizm ile çevrecilik tutumları arasında negatif ilişki olduğunu

bulmuştur(Burroughs ve Rindfleish, 2002; Clump ve diğerleri, 2002 aktaran Gatersleben ve diğ., 2010, 39).

Dietz ve diğ. (1998)'e göre, çevrecilik ile değerler, yaşam tarzı, inançlar ve dünya görüşü arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Stern ve Dietz (1994) çalışmasında, çevrecilik eğilimlerinin kültürel önyargılara ve yaşam tarzlarına dayanmakta olduğunu ve özellikle dini ve manevi inancı yüksek olan bireylerin çevreye olan hassasiyetlerinin de yüksek olduğunu belirtmiştir.

Homer ve Kahle (1988) ise kendine saygı duyma, sıcak ilişkiler kurma, kişisel gelişim, başarılı olma gibi içsel değerlere sahip kişilerin sağlıklı tüketim, beslenme ve doğal gıdaları tercih etme konularına dışsal değerlere (aidiyet, güvenlik ve başkalarından saygı görme) sahip kişilerden daha ilgili olduklarını tespit etmişlerdir (Özgül, 2010, 125).

Bazı değerlerindavranışları açıklama derecelerinin eşit olmadığı daha önce yapılan araştırmalarda (Stern ve diğ. 1995; Stern ve Dietz, 1994; Karp, 1996; Stern ve diğ., 1993) belirtilmiştir. Stern ve Dietz (1994) tarafından yapılan çalışmada değişime açıklık ve muhafazakârlığın çevrecilik ile ilgisi olmadığı, kendini aşma ve kendini güçlendirme değer boyutlarının ise çevreci davranışların belirleyicisi olduğu bulunmuştur. Stern ve diğ. (1998) ise Schwartz'ın sadece "Kendini Aşma" ve "Kendini güçlendirme" değer boyutları ile çevre dostu davranış arasında istatistiksel bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Konu ile ilgili sonraki dönemlerde yapılan araştırmalarda (Thogersen ve Ölander, 2002; Şener ve Hazer, 2007) Schwartz'ın Değer Listesinin tamamı yerine araştırmanın ihtiyaçlarına yönelik değer listesinin kısaltılmış şekli kullanılmıştır (Şener ve Hazer, 2007, 5). Bu nedenle çalışmamızda çevre dostu davranışlarla ilgili olan Schwartz'ın "Kendini Aşma" ve "Kendini Güçlendirme" değer boyutlarından seçilen 16 madde kullanılmıştır.

Yapılan literatür taramasına göre, Schwartz değer listesinde kendini aşma değer boyutunda yer alan evrenselcilik ve iyilikseverlik özelliklerine önem veren bireylerin çevre dostu davranışta bulunma özelliğinin fazla olduğu görülmüştür (Axelrod, 1994;Stern ve diğ., 1995; 1998;Karp, 1996; Schultz ve Zeleny, 1998; 1999; Thörgersen ve Ölander, 2002; 2003; Slimak ve Dietz, 2006; Milfont ve Gouveia, 2006; Şener ve Hazer, 2007). Bu çalışmalar paralelinde H1 hipotezi oluşturulmuştur.

H1: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında ilişki vardır.

Yapılan literatür taramasına göre, Schwartz değer listesinde kendini güçlendirme değer boyutunda yer alan başarı, güç ve hazcılık özelliklerine önem veren bireylerin çevre dostu davranışta bulunma özelliğinin düşük olduğu veya aralarında negatif ilişki olduğu görülmüştür (Stern ve diğ., 1995; 1998; Karp, 1996; Schultz, Zeleny,1998; 1999; Doran, 2008). Bu çalışmalar paralelinde H2, H3 ve H4 hipotezleri oluşturulmuştur.

H2: Başarı ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H3: Güç ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H4: Hazcılık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

3.2. Bilgi İşleme Tarzı Ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları

Bilgi işleme tarzını ilk defa Allport 1937 yılında, bir kişinin tipik ya da alışılagelmiş problem çözme, düşünme, algılama ve hatırlama tarzı olarak tanımlamıştır (Riding ve Cheema, 1991, 194).

Sonraki yıllarda ise, bilgi işleme tarzı, bireyin kendine özgü algılama, bilgi işleme, problem çözme ve karar verme yaklaşımı olarak tanımlanmıştır (Goldstein ve Blackman, 1978; Morgan, 1997; Stenberg ve Grigorenko, 2001, aktaran Arbak ve diğ. 2004,32).

Messick (1984)'e göre, bilgi işleme tarzı, bilişsel yapı özelliklerindeki bireysel farklılıklardır. Örneğin, risk alma veya ihtiyatlılık gibi tercih edilen karar verme stratejilerindeki farklılıklar; algılama, hatırlama, düşünme ve problem çözme gibi kişisel karakteristikler, hataya karşı kaygı, müdahaleye karşı hassasiyet ya da tutarlı davranış özellikleri gibi kişilik eğilimleri verilebilir.

Sternberg (1997) ise bilgi işleme tarzını diğerlerinden farklı olarak, bireylerin bir şeyi yaparken veya düşünürken kullanmayı tercih ettiği yol olarak tanımlanmaktadır (Eyüboğlu, 2007,36).

Bireyler bilgiyi işlerken izledikleri yöntem, amaçları ve aldıkları bilgiyi değerlendirmeleri açısından farklı gruplara ayrılmışlardır ve bu gruplamalardan biri de düşünenler ve duygusallar şeklinde yapılan sınıflamadır (Alnıaçık, 2009,102).

Düşünen bireyler, zihinsel çaba gerektiren işlerden zevk alırken, duygusal bireyler düşünme gerektirmeyen, daha kolay işlerden zevk almaktadırlar. Aynı zamanda düşünen bireyler rasyonel tercihler yaparken, duygusal bireyler, daha çok hislerine göre karar vermektedirler. Rasyonel ve duygusal modlar, insanların bilgiyi işledikleri ve böylece çevreye uyum sağladıkları iki temel yolu temsil eder (Epstein ve diğ., 1996,392). Davranış ve bilgi işleme tarzı, iki sistemin ortak bir işlevidir. Sistemler normalde kesintisiz, bütüncül bir etkileşime girer, fakat bazen çatışmalar, duygular ve düşünceler arasında bir mücadele olarak yaşanır (Denes-Raj & Epstein,1994'den aktaran Epstein ve diğ., 1996, 391).

Duygu ve düşünce arasındaki farkı ayırt etmek önemlidir. Düşünce, fikir içeren bir süreç veya mekanizma olarak düşünülebilse de, duygu, hisleri kullanan bir işlem stili veya mekanizmadır (Sojka ve Giese, 2006, 996). Bu iki grubun birbirinden ayrıldığı en belirgin yol (ve onların farklılık gösterdiğinden emin olunan tek yol), özellikle zahmetli düşünceye girme eğilimidir (Smith, 1996, 288).

Duygular ve düşünce bağımsız çalışmaz. Mevcut araştırmalar, ayrı ayrı olduğu kadar birlikte de çalışabileceklerini göstermiştir (Burke ve Edell, 1989; Kahn ve Isen, 1993; Munch ve diğ. 1993; Zaltman, 1997, aktaran Sojka ve Giese, 2006, 996). Zajonc (1980)'e göre neredeyse her durumda, duygu düşünce içerir, düşünce de duygulardan arınmış değildir. Bu nedenle ayrım yapmak kolay değildir. Bazı bilişsel faaliyetler gerçekleştirildikten sonra, uyaran için yeni bir duygu olabilir. Örneğin, bir şeyden hoşlanmadan ya da korkmadan önce hakkında biraz bilgi sahibi olunmalı, en azından, bazı belirgin özelliklerinin tanımlanmış olması gerekir.

Bilgi işleme tarzına göre bireyleri bilişsel bilgi işleyiciler ve duygusal bilgi işleyiciler olarak gruplandırmak mümkündür.

3.2.1. Düşünme (Bilişsel) İhtiyacı

Düşünme ihtiyacı, sosyal psikoloji tarihinde oldukça erken ortaya çıkmış ve Cohen, Stotland ve Wolfe (1955) tarafından geliştirilerek, dünyayı anlamak ve mantıklı hale getirmek için ilgili durumları anlamlı ve bütün olarak yapılandırmaya duyulan ihtiyaç olarak tanımlanmıştır (Cacioppo ve Petty, 1982, 116-117). Cohen ve arkadaşlarının yapmış olduğu tanımlamaya göre düşünme ihtiyacı, bireyin zihinsel çaba gerektiren bilişsel faaliyetlerle uğraşmaya meyilli olup bu durumdan hoşlanmasını ifade eder (Cacioppo ve diğ., 1984, 306).

Cohen 1957 yılındaki çalışmasında düşünme ihtiyacını yalnızca bir tutum olarak ele alıp, zekâ ile ilgisi olmadığını savunurken, Cacioppo ve Petty (1982)'e göre düşünme ihtiyacı zekâdan ne tam olarak bağımsız olabilir ne de tümüyle zekânın bir işlevi durumundadır (Gülgöz ve Sadowski, 1995, 16). Cacioppo ve Petty (1982) çalışmasında düşünme ihtiyacının, cinsiyet ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığını, ancak zekâ düzeyi ile birlikte arttığını bulmuş ve düşünme ihtiyacı yüksek olan katılımcıların kolay işlere oranla zor işlerden daha fazla zevk aldıkları, düşünme ihtiyacı düşük katılımcıların ise kolay işlerden daha fazla zevk aldıkları ortaya çıkmıştır (Dursun, 2012, 47). Fleischhauer, ve diğ. (2009)'a göre ise, düşünme ihtiyacı bireyin meşgul edici bilişsel işlemeye girişme ve bunlardan zevk alma eğilimini ifade eder ve zekâ ile ilişkilidir.

Cacioppo ve diğ. (1996)'ya göre, düşünme ihtiyacı hem yüksek olan, hem de düşük olan bireyler yaşadıkları dünyayı benimsemek ve anlamlandırmak isterler, fakat problemleri çözmede ve anlamlandırmada farklılıklar mevcuttur. Düşünme ihtiyacı yüksek bireyler, uyaranları, ilişkileri ve olayları anlamlandırmak için bilgi aramak, elde etmek, düşünmek ve yeniden yorumlamak eğilimindedirler. Düşünme ihtiyacı düşük bireyler ise diğerlerinin aksine düşünmek yerine başkalarına (örneğin, ünlüler ve uzmanlar), sezgilerine veya sosyal karşılaştırma işlemlerine güvenmektedirler.

Yapılan çalışmalara göre, düşünme ihtiyacı yüksek bireylerin düşük olanlara göre, daha fazla detaylandırma, problem çözme, karar verme ve yeni bilgileri araştırma özelliklerine sahip oldukları, hedef odaklı ve davranışları sürdürmekte kararlı, kolayca pes etmemeye eğilimli oldukları, metin kavrama gibi bilişsel egzersizlerde daha iyi performans gösterdikleri, yüzeysel ayrıntılardan ziyade daha ince ayrıntıları göz önünde bulundurdukları, daha dikkatli ve özenli oldukları ayrıca karar verirken daha fazla düşünüp inceledikleri görülmüştür (Peltier ve Schibrowsky, 1994; Haugtvedt ve diğ. ,1992; Verplanken ve diğ., 1992; Heppner ve diğ., 1983; Smith, 1996).

Düşünme İhtiyacı ölçeği Cacioppo ve Petty (1982) tarafından 34 madde olarak geliştirilmiş ve yine Cacioppo ve diğ. (1984) tarafından 18 maddelik kısa ölçek olarak sadeleştirilmiştir. Gülgöz ve Sadowski (1995) kısa ölçeği Türkçe'ye uyarlamış ve sonraki yıllarda Türkçe'ye uyarlanan ölçek bazı araştırmalarda kullanılmıştır (Alnıaçık, 2009, Dursun, 2012). Çalışmamızda Gülgöz ve Sadowski (1995) tarafından Türkçe'ye uyarlanan düşünme ihtiyacı ölçeği kullanılmıştır.

3.2.2. Duygu Tercihi

Duygu; fizyolojik, algısal, deneyimsel, bilişsel ve diğer değişimlerin birleşik halde hisler ve ruh halleri olarak deneyimlenmesini koordine eden organize tepki sistemidir (Smith ve Lazarus, 1990'dan aktaran Işık, 2007, 5). Bir diğer ifade ile duygu bireyle ilişkili öznel yaşantıları, birey için önemli olan olaylarla ilişkili olarak bireyin neler yapabileceğini, bağlamın değerlendirmesini içeren, tanımlanabilir dönemleri olan bir süreç olarak ifade edilebilir (Çeçen, 2002, 165). Duygular, pozitif veya negatif olarak sınıflandırılabilen, kişiye göre değişen geçici durumlardır. Mutlu, üzgün, öfkeli, sakin, heyecanlı gibi çeşitli sınıflandırmalar yapmak mümkündür.

Eagly ve Chaiken (1993), duyguları tutum nesnelerine yönelik deneysel hisler olarak tanımlarlar (Sojka ve Giese, 1997, 438). Burke ve Edell (1989)'e göre, duygular çok hızlı gerçekleşebilen ve diğer işlemleri (davranışları, tutumları, fikirleri… vb) etkileyebilen hislerdir. Zajonc (1980) çalışmasında, insan davranışlarını anlama çabalarında bilişsellikten daha fazlasının olduğunu, Holbrook ve Hirschman (1982) datüketicilerin duygularının, fantezilerinin ve eğlencelerinin dikkate alınması gerekliliğini belirtti.

Geleneksel yaklaşıma göre, duygusal tercihler, bilişsel nedenlere dayanır, örneğin, bir şeyden hoşlanmadan önce, onun ne olduğunu bilmelisiniz (Zajong ve Markus, 1982, 125). Eğer korkulan, sevilmeyen veya kızılan bir durum var ise bunların önceden ne olduğunun bilinmesi gerekir. Örneğin, yılandan korkan bir insan yılanın nasıl olduğunu ve ne gibi tehlikelere neden olduğunu bilmektedir.

Duygu, bilgilerin işlenmesinden sonra ortaya çıkar. Sevme, beğenmeme, tercih etme, değerlendirme, zevk ya da hoşnutsuzluk deneyimi gibi duygusal bir tepki, çeşitli içerik ayrımlarının yapıldığı ve özelliklerin tanımlandığı önceki bilişsel sürece dayanır. (Zajonc, 1980, 151).

Edwards (1990), bireylerin büyük olasılıkla duygusal ve bilişsel işlemlerin bir kombinasyonunu kullandığını, Zajonc (1980) ve Zajong ve Markus, (1982) ise bilişsel ve duyuşsal süreçlerin birlikte çalışmanın yanı sıra bağımsız olarak da ilerleyebildiklerini belirtmişlerdir (Sojka ve Giese, 1997, 438). Dolayısıyla, belirli bir durum tarafından sınırlandırılmamış bireyler, bilgi işlemede bilişi, duyguyu veya ikisini birlikte kullanabildiği gibi hiçbirini de kullanmayabilir (Ruiz ve Sicillia, 2004,659). Bireysel farklılıklar üzerinde yapılan bir çalışmada, Epstein ve diğ.

(1996), hem deneyimsel (yani, duygusal) hem de rasyonel (yani bilişsel) işlemenin davranışı belirlemek için birlikte çalıştıkları sonucuna varmışlardır (Sojka, 2008, 183).

Bu iki işleme tarzının (duygusal ve bilişsel) baskın olmasına göre dört tip kişiyi tanımlamak mümkündür. Bilgi işleme tarzına göre dört tip işlemci grubu(Sojka ve Giese, 2006, 996):

1. Bilişsel bilgi işleyiciler; düşünce ihtiyacı yüksek, duygu tercihi düşük,

2. Duygusal bilgi işleyiciler; duygu tercihi yüksek, düşünme ihtiyacı düşük,

3. Kombine bilgi işleyiciler; hem düşünme ihtiyacı, hem duygu tercihi yüksek,

4. Pasif bilgi işleyiciler; hem düşünme ihtiyacı, hem duygu tercihi düşük.

Bilgi işleme tarzı duygusal (sezgisel) olan bireyler daha yüzeysel değerlendirme yaparken, bilişsel bireyler, adım adım ayrıntılı bir süreci takip ederek, çevreleriyle ilgili bilgileri değerlendirmek ve anlamak için bilinçli çaba sarf ederler (Baz ve diğ., 2017, 33).

Duygu tercihi ile düşünme ihtiyacı arasındaki ilişki aşağıdaki gibi dört maddede tasvir edilmiştir (Sojka ve Giese, 1997; Sojka ve Giese, 2006).

1. Yüksek duygu/ düşük bilişe sahip duygusal işlemciler, karar vermek için hislerine güvenirler. Karar aşamasında bilgi yerine hislerini kullanırlar. Tüketici alımları açısından kendilerini iyi hissettiren ürünleri tercih ederler.
2. Yüksek biliş / düşük duygu ile bilişsel işlemciler, duygusal işlemcilerin zıttıdır. Bu işlemciler genellikle rasyonel düşünmeyi tercih ederler ve gerçek bilgilere güvenmeyi tercih ederler. Tüketici alımları açısından, fiyat veya garanti süresi gibi somut, ölçülebilir ürün özelliklerine yönelmiş olmaları muhtemeldir.
3. Yüksek duygu ve yüksek bilişe sahip kombine işlemciler, hem biliş hem de duygu işlemede aynı derecede rahat ve yetkindir. Bu işlemciler, karar verirken hem rasyonel düşünmeyi, hem de duygularına itibar etmeyi tercih ederler. Kombine işlemciler kavramı, etki ve bilişin iç içe geçtiğini öne süren çalışmalar ile tutarlıdır.

4. Pasif bilgi işleyiciler, hem bilişsel hem de duyuşsal işlem tarzında düşük görünen kişilerdir. Çevrelerini anlamlandırmak için ne duygusal ne de bilişsel olarak bir şeyleri işleyebilirler veya sık sık ve muhtemelen tutarsız bir şekilde, işleme stilleri arasında geçiş yaparlar, pasiftirler.

Duygu tercihi ölçeği, bireylerin bilgi işlerken ve karar aşamasında duygularına ne derece itibar ettiklerini belirlemeyi amaçlayan ve bu çerçevede Bilişsel İhtiyaç Ölçeğinin tamamlayıcısı olarak tasarlanan bir ölçektir (Alnıaçık, 2009, 104). Çalışmamızda daha önce Ümit Alnıaçık (2009) tarafından Türkçeye uygulanmış olan, 13 maddeden oluşan, Sojka ve Giese (1997) tarafından geliştirilen, Duygu Tercihi Ölçeği (Preference for Affect) kullanılmıştır.

Literatürde bilişsel ihtiyaçların etik karar verme üzerinde bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir (Boyle, Dahlstrom ve Kellaris, 1998; Singer, Mitchell ve Turner, 1998 aktaran, Lord,2006,12). Ayrıca bilgi işleme tarzı, tüketimden, iş ve yaşam tercihlerine kadar birçok konuda bireylerin tercihlerini etkilediği gibi çevreci tutumlara da etkisi olmuştur.

Sacchi, ve diğ. (2016) çalışmasında bilişsel tarzın ekolojik endişe ve çevreci tutumlar ile yakından ilgili olduğunu belirtmiştir. Bilişselliği yüksek bireylerin (analitik düşünen) çevre ile ilgili bilgilere daha açık olduğu ve bunun sonucunda çevre yanlısı tutumların da arttığı, bütünsel zihniyete sahip (duyarlılığı ve sezgisi yüksek) bireylerin ise çevreye karşı daha az duyarlı oldukları bulunmuştur. Ayrıca bütünsel zihniyete sahip bireylerin çevresel davranışlarının artması için ahlaki boyutların vurgulanması gerektiği de belirtilmiştir.

Baz, ve diğ. (2017)'e göre çevre koruması, sağlık ve hedonik algılar bilgi işleme tarzına bağlıdır ve çevre koruması ile sağlık algısı analitik düşünen bilişsel bireylerde yüksek iken, hedonik algılar sezgisel düşünen bireylerde daha yüksektir.

Barbaro, ve diğ. (2015) çalışmasında biliş ihtiyacı yüksek olan bireylerin daha güçlü çevresel tutumlara sahip olduğu ve bu nedenle daha çevre dostu hedefleri destekleyebildiğini belirtmiştir.

Yapılan literatür taramasına göre, biliş ihtiyacı yüksek bireylerin çevreye karşı hassasiyetlerinin ve çevreyi korumaya yönelik tutumlarının da yüksek, duygu tercihi yüksek bireylerin ise çevre hassasiyetlerinin düşük olduğu görülmüştür (Barbaro ve

diğ., 2015; Sacchi ve diğ., 2016; Baz ve diğ., 2017). Buna paralel H5 ve H6 hipotezi oluşturulmuştur.

H5: Düşünme ihtiyacı yüksek olan bireyler (bilişsel bilgi işleyiciler) ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H6: Duygu tercihi yüksek olan bireyler (duygusal bilgi işleyiciler) ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

3.3. Finansal Okuryazarlık ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları

Küreselleşen ekonomi ve gelişen finansal piyasalar nedeniyle, bireyler sisteme daha fazla dâhil olmaya başlamışlardır. Artan finansal ürün çeşitliliği paralelinde, finansal sistemin karmaşıklığı da artmış, finansal karar alma süreçleri zorlaşmış ve neticesinde bireylerin finansal bilgi düzeyleri daha da önemli hale gelmiştir. Literatürde 'finansal okuryazarlık' olarak geçen bu bilgi düzeyi, ekonominin ve piyasaların gelişmesi ve etkinleşmesi için önemli bir yere sahip olmaktadır.

Finansal okuryazarlık kavramı ile ilgili literatürde çok fazla tanım yapılmıştır. Bodie (2006)'e göre kısaca parayı yönetebilme yetkinliği olarak da tanımlanan finansal okuryazarlık, finansın temel prensipleri olan bütçeleme, tasarruf, yatırım, borçlanma, borç verme ve çeşitlendirme hakkında bilgi sahibi olup bu ilkelerle tutarlı hareket etmektir.

Vitt ve diğ. (2000) finansal okuryazarlığı, maddi refahı etkileyen kişisel finansal koşulları okuma, analiz etme, yönetme ve iletme yeteneği olarak tanımlar (Cude ve diğ., 2006, 103).

Stone ve diğ. (2008) ise finansal okuryazarlığı, borçları başarılı bir şekilde yönetme konusunda temel finansal bilgilere sahip olmak, Fernandes ve diğ. (2014) ise bileşik faiz ve finansal ürün nitelikleri gibi finansal gerçekler hakkında bilgi sahibi olmak olarak tanımlamıştır.

Huston (2010), finansal okuryazarlığı kişisel finans bilgisi (bilgi boyutu) ve kişisel finans uygulaması (uygulama boyutu) olarak iki boyutta kavramlaştırarak, bireylerin kişisel finans ile ilgili bilgileri anlayabilme ve kullanabilme yeteneği ile buna ilişkin güveni olarak belirtmiştir. Dolayısıyla, finansal okuryazarlıksadece bilmek değil o bilgiyi uygun şekilde uygulayabilmektir de.

2000 yılından bu yana yapılan çalışmalara dayanarak, finansal okuryazarlığa ilişkin kavramsal tanımların beşe ayrıldığı görülmektedir (Remund, 2010, 279);

- Finansal kavramlara ilişkin bilgi, finansal okuryazarlığın birçok kavramsal tanımının en açık ve en yaygın olan bileşenidir.
- Finansal kavramlara yönelik iletişim becerisi,
- Kişisel finans yönetimi becerisi,
- Uygun finansal kararlar verme becerisi,
- Gelecekteki finansal ihtiyaçlar için etkili planlama yapmaya ilişkin kendine güvenme.

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi, kişinin finansal okuryazar olarak nitelenebilmesi için, gelir gider dengesini sağlaması, bütçe hazırlaması, gelecek için tasarruf etmesi, borçtan kaçınmak ya da borcu yönetmek için stratejiler öğrenmesi gerekmektedir. (Marcolin ve Abraham, 2006, 2'den aktaran; Danışman ve diğ., 2016, 3).

İlk borç deneyimi genellikle üniversite eğitimi sırasında ortaya çıkar ve sonrasında birçok genç yeni bir ev, araba almak için daha fazla borçlanır. Başarılı ve zengin görünme baskısı (örneğin yeni ve kaliteli kıyafetler, lüks restoranlarda yemek) kredi kartı borcunu arttırır (Stone, 2008,12). Böylece, kredi kartı kullanımı, tüketici kredileri, mortgage bilinçsizce artmış ve bazı tüketiciler nihayetinde karşılayamayacakları borcu üstlenmeye başlamıştır (Mandell ve Klein, 2009, 16).Bununla birlikte kişisel tasarruf oranlarındaki düşüş, tüketicilerin emeklilikte arzu ettikleri yaşam tarzlarını sürdürmeleri için yeterli kaynağa sahip olmaları ile ilgili endişeleri de beraberinde getirmiştir (Mandell ve Klein, 2009, 16).Cohen (2007)'e göre, gelişmiş ülkelerdeki artan tüketici borçları ve düşen kişisel tasarruflar sebebiyle tüketiciler gelecekteki satın almaları bile finanse edemeyecek hale geleceklerdir. Çünkü tüketiciler, mali işlerini yönetmek için yeterli bir finansal okuryazarlık bilgisine sahip değildir.

Son yıllardaki finans piyasasının gelişmesi ile finansal sistem ve ürünlerinkarmaşıklığıartmış, vatandaşların finansal okuryazarlık eksikliği de finansal krizin tetikleyicilerinden biri olmuştur (Chlouba ve diğ., 2011, 371). Bu nedenle politikacılar, finansal okuryazarlık eğitimini, tüketici kararlarının iyileştirilmesi ve finansal kararlarının artan karmaşıklığı için gerekli bir panzehir olarak benimsemeye

başlamıştır (Fernandes ve diğ., 2014, 1861). Ayrıca uluslar arası çalışmalar, finansal okuryazarlığa yatırım yapma teşvikini artırarak finansal piyasanın derinleştirilmesi ile ilgili reformların (örneğin, bireysel emeklilik fonlarının oluşturulması gibi) yüksek finansal okuryazarlık ve tasarruflara yol açabileceğini göstermektedir (Jappelli ve Padula 2013, 2790). Bu nedenle genç bireyler için finansal eğitim programları geliştirilmeli, finansal okuryazarlık eğitimi zorunlu okul müfredatına entegre edilmelidir (Driva ve diğ., 2016, 145). Çünkü, tüketici mevcut indirgenmiş değerleri, nominal ve reel tutarlar arasındaki farkı anlamalı ve diğer birçok faktörün yanı sıra gelecekte beklenen iş gücü gelirlerini, emekli maaşlarını ve sosyal güvenlik yardımlarını, emeklilik yaşlarını ve hayatta kalma olasılıklarını tahmin edebilmelidir (Lusardi ve Mitchell, 2007, 206). Nitekim, Lusardi ve Mitchell (2010a), finansal bilgi eksikliğinin, zayıf emeklilik planlamasını yönlendiren önemli bir faktör olduğunu ve finansal okuryazarlığın emeklilik hazırlığına önemli ölçüde katkıda bulunduğu belirtmiştir.

Bu gelişmelerden de anlaşılacağı üzere, finansal okuryazarlık sadece finansal kurumlar ve ekonomistler için değil, eğitimciler, aile bireyleri, öğrenciler için de son derece önemlidir (Cude ve diğ., 2006, 102). Çünkü finansal okuryazarlık, zenginlik oluşturma ve ekonomiye tam olarak katılma için imkân yaratır. Temel finansal ilkeleri anlayarak ve bunları kullanarak hane halkının ve dolayısıyla toplumun yaşam tarzının iyileştirilmesine katkı sağlanabilir (NAACP Financial Empowerment Guide, aktaran; Willis, 2008, 199). Örneğin, finansal okuryazarlığı yüksek bir KOBİ sahibi, mali kaynakların kontrolü, fonların tahsisive yatırım araçlarının seçimine ilişkin doğru finansal kararlar verebilir ve böylelikle firmayı büyütecek yönetim tarzını oluşturabilir (Agyei, 2018, 2-3).

Özetle, finansal okuryazarlığın, insanlara başarılı olmak için gerekli kişisel finansın temellerini anlama ve uygulama fırsatı verdiği söylenebilir (Chlouba, 2011, 370).

Finansal okuryazarlığın demografik özellikler ile ilişkilerini araştıran birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışma sonuçlarına göre; gençlerin (Chen ve Volpe, 1998; Lusardi, 2006; Lusardi ve diğ., 2010a; Lusardi ve diğ., 2010b; Van Rooij ve diğ., 2011;Fornero, 2014;Mouna ve Anis, 2016), kadınların (Chen ve Volpe, 1998; Lusardi, 2006; Lusardi ve Mitchell, 2008; Lusardi ve diğ., 2010b; Van Rooij ve diğ., 2011; Fornero, 2014; Almenberg ve Dreber, 2015; Mouna ve Anis, 2016;Aren ve Zengin, 2016; Arellona ve diğ., 2017; Agyei, 2018; Aren ve Canikli, 2018), eğitim

seviyesi düşük olanların (Lusardi, 2006; Rooij ve diğ., 2011; Mouna ve Anis, 2016) ve gelir seviyesi düşük olanların (Lusardi, 2006; Mouna ve Anis, 2016) finansal okuryazarlıklarının da düşük olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca, Arellona ve diğ. (2017) bekâr kadınların kendi giderlerinden sorumlu olmalarına rağmen evli olanlara göre finansal okuryazarlıklarının daha düşük olduğunu bulmuştur.

Lusardi ve diğ. (2010b) gençlerle yaptığı çalışmada, finansal okuryazarlık düzeyinin annenin eğitimi ile ilgili olduğunu ve anneleri yüksek eğitime sahip gençlerin finansal okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Yapılan çalışmalar bireylerin kişisel finansal bilgi düzeylerini olduğundan fazla değerlendirdiklerini göstermektedir. OECD, Almanya'da Commerzbank AG tarafından bir ankette, katılanların yüzde 80'inin finansal meseleleri anlama konusunda kendilerinden emin oldukları, ancak yüzde 42'sinin ilgili anket sorularının yarısını doğru bir şekilde cevaplayabildiğini bildirmiştir (OECD, 2005). Benzer şekilde, Avustralya'dadeneklerin yüzde 67'si bileşik faiz kavramını anladıklarını belirtirken, sadece yüzde 28'i bu kavramı test eden bir soruyu doğru şekilde cevaplayabilmiştir (Lusardi, 2006, 5).

Van Rooij ve diğ. (2012), finansal okuryazarlık ile emeklilik planlaması arasında pozitif bir ilişki olduğu, tasarruf planının geliştirilmesi ile servet artacağı için finansal okuryazarlık ile zenginlik arasında da pozitif ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, yüksek düzeyde finansal okuryazarların, gazeteler, finansal danışman ve internet gibi resmi kaynaklara güvenme (Calcagno ve Monticone, 2014, 366) ve borsaya yatırım yapma olasılıklarının daha yüksek olduğu (Rooijve diğ., 2012, Mouna ve Anis, 2016), finansal okuryazarlığı düşük olanların ise, daha çok arkadaş ve aile tavsiyesine güvendikleri ve hisse senedi yatırımlarına daha az eğilimli olup mevduat ve yabancı para yatırımını daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir (Rooijve diğ., 2011, Jappelli ve Pandula, 2015; Aren ve Zengin, 2016).

Sevim ve diğ. (2012), finansal okuryazarlık eksikliğinin yanlış borçlanma kararlarına yol açabilecek en önemli faktörlerden birisi olduğunu ve finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu finansal tüketicilerin, aşırı borçlanma davranışı göstermemesi ve bilinçli kredi kullanım davranışı sergilemesinin beklendiğini belirtmiştir. Böylece, finansal tüketicilerin finansal okuryazarlığını artırma

girişimlerinin aşırı borçlanmanın önlenmesinde önemli sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir.

Kişisel borçlardaki büyüme, tüketiciyi enerji ve malzeme verimliliğini arttırabilecek sermaye yatırımları yapmaktan mahrum bırakarak, gereksiz savurganlıklara boyun eğmesi anlamına gelmekte ve aynı zamanda yaygın kredi kullanımı, zararlı tüketiciliğe yol açmaktadır (Cohen, 2007, 62). Finansal yönetimin sürdürülebilir tüketim ile oldukça ilgili olması nedeniyle sürdürülebilir tüketimin savunucuları, israfın azaltılmasını ve bazı durumlarda, bireysel tüketimlerin daha fazla kişisel ve toplumsal fayda sağlamasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Cohen, 2007, 60).

Daha önce görülmemiş düzeyde tüketici borçlarının birikmesi, bir kamu politikası müdahalesine ihtiyaç duyan toplumsal sorun olarak anlaşılmaya başlanmıştır. Bu süreç ilerledikçe, kredi kullanımı ve çağdaş tüketimcilik sürdürülebilir tüketim savunucuları tarafından daha geniş kaplsamlı ele alınarak eleştirilmiştir (cohen, 2005, 415). Çünkü insanların çevreyi anlama ve adapte olma derecesi, kararlarını veya kararlarının başarısını belirleyecektir (Clark, 2013,133). Sosyal politikalarla desteklenen, fiziksel olarak uygun ve mali açıdan istikrarlı olan bir halkın zamanla büyük ölçekli çevresel sorunlara karşı daha fazla empati geliştirmesi ve bunları ele almaya yönelik kararlı çabaları desteklemesi beklenecektir (Cohen,2005, 415).
Yapılan çalışmalar, finansal okuryazarlık düzeyinin yatırım kararlarını ve finansal davranışları etkilediğini, (Mandell ve Klein, 2009; Fernandesve diğ., 2014; Aren ve Aydemir, 2014; Mouna ve Anis, 2016; Jappelli ve Padula, 2015; Fachrudin ve Fachrudin, 2016; Aren ve Zengin 2016) ve finansal okuryazarlığı yüksek olanların gereksiz tüketimden kaçınıp, sürdürülebilir tüketim yaptıklarını göstermiştir (Cohen, 2005; 2007; Clark, 2013). Bu çalışmalar paralelinde H7 hipotezi oluşturulmuştur.

H7: İleri finansal okuryazarlık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

Buna ilaveten, yapılan çalışmalarda finansal okuryazarlık ile bilgi işleme tarzı (Lusardive diğ., 2010b; Altman, 2012; Fernandesve diğ., 2014; Arellanove diğ., 2017; Skagerlundve diğ., 2018), özgüven, hırs, motivasyon,azim gibi değerler (Fernandesve diğ., 2014; Arellanove diğ., 2017) ve bireysel sosyal sorumluluk arasında ilişki olduğu belirtilmiştir (Usherve diğ., 2014). Bu çalışmalar paralelinde H8, H9, H10 ve H11 hipotezleri oluşturulmuştur.

H8: Bilgi işleme tarzı ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H9: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H10: Kendini güçlendirme değer boyutundaki güç, başarı ve hazcılık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H11: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

3.4. Bireysel Sosyal Sorumluluk ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları

Sorumluluk, insanların birbirlerinin davranışlarını nasıl değerlendirdiğinin ve kontrol etmeye çalıştığının anlaşılmasını sağlayan, ahlaki veya hukuki kurallar tarafından yaratılan bir zorunluluk, toplumsal rollerden doğan bir görev ve başkalarına karşı yükümlülükleri sağlayan temel bir kavramdır (Schlenkerve diğ., 1994, 632).

Nelson- Jones (1984), sorumluluğun özelliğini dörde ayırmaktadır (Taylı, 2013, 69);

1. Sorumluluk duygusu, durağan değil, dinamik yapıya sahip bir süreçtir,
2. Bireyin yaşamı boyunca yapmış olduğu tercihlerden oluşmaktadır,
3. Sorumluluk duygusu, içsel (duygu ve düşüncelerle) başlayıp, sonrasında dışa (davranışlara) yansımaktadır,
4. Sorumluluk, kendini tanımlama yoludur.

Bu özelliklerden de anlaşıldığı üzere sorumluluk, bireyde duygu ve düşünceyle başlayan, bireysel tercihlerle şekillenen ve davranış olarakgözlenen bir süreçtir.

Harris (1957)'ye göre sorumlu bireyler,

1. Güvenilirdir (bir şeye söz verdiklerinde sözlerinde durur),

2. Başkalarından faydalanmaya ya da insanları aldatmaya çalışmaz,

3. Sadece kendi çıkarını değil, başkalarının da iyiliğini düşünür ve ait olduğu gruba sadıktır,

4. Bir proje veya görevlendirmede işini en iyi şekilde yapar.

Gough, ve diğ. (1952)'ye göre ise, sorumlu kişi, gruptaki diğer bireylerden daha zeki olmak zorunda değildir, fakat ait olduğu gruba bağlılık duygusuna sahip ve güvenilirliği olan bir kişi olmalıdır.

Sorumluluk kavramı, bireyin bir etkinliğe katılım düzeyini ve olayların bireyi nasıl etkileyeceğini anlamak için çok önemlidir (Britt,1999, 698). Sosyal sorumluluk, bireylerin topluma karşı duydukları fedakarlık duygusu olarak tanımlanır ve çeşitli sosyal davranışlar üzerindeki etkisi nedeniyle ahlaki değerlere dayanır (Parkve diğ., 2009, 708).

Bireysel sorumluluk ise, ahlaki, hukuki veya zihinsel hesap verebilirlik gibi, sorumlu olma niteliğini veya durumunu ifade eder (Stubbs, 2003'den aktaran, Cottrell ve Meisel, 2003, 252).

Bireysel sosyal sorumluluk, bireyin kendine olan sorumluluğu ile çevresine, topluma karşı olan sorumluğunun birlikte ele alınmasıdır. Kişi önce kendi karakter ve davranışlarının sorumluluğunu hissetmeli, sorumluluk duygularını geliştirmeli ve daha sonra diğer bireylere ve topluma karşı sorumluluk hissetmelidir. Çünkü sorumlu kişi, kendi davranışlarının sonuçlarını kabul etmeye ve bir grubun sorumluluğunu almaya istekli, dürüst, güvenilir kişidir (Goughve diğ. 1952,74).

Eraslan (2011)'e göre, bireysel sosyal sorumluluk, toplumun ihtiyaçlarına ve taleplerine bağlı olarak ortaya çıkan ve bireylerin toplumsal sorunlara karşı bilinçlilik halidir.

Schlenker ve diğ. (1994) bireysel sosyal sorumlulukların belirleyicilerini ve etkilerini anlamak için önceki sorumluluk tanımlarını tutarlı bir çerçeveye dâhil eden bir sorumluluk modeli (Üçgen Modeli) geliştirmiştir. (Britt,1999, 698). Bu üçgende yer alan unsurlar; etkinlik, kimlik ve reçetelerdir.

Etkinlik; bireylerin sosyal sorumluluk amacıyla gerçekleştirdikleri eylemler, projeler ve bunların sonuçlarını, kimlik; sosyal sorumluluk etkinliklerini yerine getiren kişilerin rolleri, nitelikleri, taahhütleri ve iddialarını, reçete ise; eylemleri yerine getirmek için uygulanması gereken davranış kurallarını ifade eder. Bu görüşe göre bireysel sosyal sorumluluk, bireyi bir olaya ve davranışları uygun olan ilgili reçetelere bağlayan yapıştırıcıdır ve bu üçgenin unsurlarının arasındaki bağlantının gücü ne kadar fazla ise bireysel sosyal sorumluluk derecesi de o kadar yüksektir denilebilir (Schlenkerve diğ., 1994, 635). Öngörülen görevler net ve sorumlu

davranışlarda bulunma yükümlülüğü olduğunda, ayrıca ilgili olaylar üzerinde kişisel kontrol sahibi olunduğunda insanlar daha sorumlu görülür. Bu nedenle, yüksek sorumluluk, kişilerin öngörülen davranışlarda hareket etmeleri ve öngörülen sonuçlara ulaşmak için olayları kontrol etmeleri gerektiğini göstermektedir (Christopher ve Schlenker, 2005, 1503).

Hellison (2011) bireysel sosyal sorumluluğun bileşenlerini beş seviyede analiz etmektedir (Fernandez, 2014, 4). Bunlar;

1. Seviye; başkalarının haklarına ve duygularına saygı gösterme,
2. Seviye: çaba ve işbirliği; kendini motive etme, yeni görevler keşfetme ve başkalarıyla birlikte olma,
3. Seviye: kendini yönlendirme; görev bağımsızlığı, hedef belirleme ve akran baskısına direnme,
4. Seviye: başkalarına yardım etme ve liderlik,
5. Seviye: aktarım; sahip olunan değerleri dışarıya aktararak başkaları için olumlu bir rol model olmak.

Kendi refahı için sorumluluk almak ve başkalarının refahına katkıda bulunmak amacıyla, bireysel sosyal sorumluluk bu beş seviye ile desteklenmektedir (Jones, 2013, 26).

Dwyerve diğ. (2015)'e göre, toplum davranışını oluşturan normlar incelendiğinde, bireysel sosyal sorumluluğun çevresel davranışlar üzerindeki etkisi önemlidir. Çünkü çevresel sorunların önemli bir kısmı bireysel davranışlardan kaynaklanmaktadır. Büyük endüstri tesislerinin çevreyi kirlettiği kadar bireysel tüketimler (ev kimyasalları, deodorant, şampuan, pil, cep telefonu ve bilgisayar gibi atıldığında civa çıkaran elektronikler, vb.) de çevreyi kirletmektedir. (Babcock, 2009, 117-120).

Hines ve diğ. (1987)'ye göre, sorumluluk duygusu gelişmiş kişiler, başkalarına göre çevreye karşı daha sorumlu davranmaktadır (örneğin su kirliliğini azaltmak için daha fazla kişisel sorumluluk hissederler) (Cottrell ve Meisel, 2003, 252).

Toplumun gelişmesi ve kalkınması diğer vatandaşların refahı ile ilgilenen ve kamu yararına katkıda bulunmaya çalışan vatandaşlara bağlı olduğu içinbireysel sosyal sorumluluk duygusunu geliştirmek önemlidir (Mcneil ve Helwing, 2015, 349).

Kamal (2015)'e göre bireysel sosyal sorumluluk ile kurumsal sosyal sorumluluk arasında pozitif ilişki bulunmaktadır. Çünkü kurumsal bir işletmenin sahibi çevre

duyarlılığına sahip, çocuk işçilerin istihdam edilmesine ve cinsiyet ayrımcılığına karşı ise, bu hassasiyetlerini kendi organizasyonunda kullanacak ve kurumsal olarak daha sorumlu işletmelerin varolmasını destekleyecektir. Bireysel olarak toplum ve çevre için duyarlılık gözeten kişinin, şirketin kurumsal sosyal sorumluluğuna da dikkat etmesi beklenmektedir. Sosyal sorumluluk sahibi bir birey olmak, geri dönüşüm, gönüllülük ve tasarruf gibi sosyal sorumlu faaliyetleri bir yaşam tarzı haline getirmeyi gerektirir. Sonuç olarak, sosyal sorumluluğu sadece kendi kişisel değerlerimize ve inanç sistemimize dâhil ederek yaptığımız her işin toplumsal olarak fayda sağlaması kaçınılmazdır.

Yapılan çalışmalarda bireysel sosyal sorumluluğu yüksek olan bireylerin daha çevreci davranışlar sergiledikleri görülmüş (Hinesve diğ., 1987'den; aktaran Cottrell ve Meisel, 2003; Dwyerve diğ., 2015; Babcock, 2017) ve bu çalışmalar paralelinde H12 hipotezi oluşturulmuştur.

H12: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

Ayrıca, bireysel sosyal sorumluluğun kendini aşmanın ve bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkilerini farklılaştıracak aracı etkiye sahip olup olmadığının araştırılması için H13 ve H14 hipotezleri kurulmuştur.

H13: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.

H14: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.

3.5. Riskten Kaçınma Ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları

Risk, genel olarak bir zarara uğrama tehlikesi (TDK) veya gerçekleşmesi beklenen bir olayın gerçekleşmeme ihtimali, finansal risk ise, beklenen getirinin gerçekleşen getiriden sapma olasılığı (Korkmaz ve Ceylan, 2007'den aktaran, Anbar ve Eker, 2009, 130) olarak tanımlanır. Araştırmalar bireylerin, belirsizlik, korku, felaket ihtimali, adalet, gelecek nesillere yönelik endişe ve benzeri konulara dair risk algısına sahip olduğunu göstermiştir (Slovic 1999, 691). Pek çok farklı risk türü tartışılmaktadır: iş riski, sosyal risk, ekonomik risk, emniyet riski, yatırım riski, askeri risk, politik risk, vb. (Kaplan ve Garrcik, 1981, 11). McCharty ve Henson

(2005), tartışılan risk türlerinden zaman riski, finansal risk gibi objektif risklerin ölçülebildiğini fakat öznel risk olan psikososyal risk ve sosyal riskin ölçülmesinin daha zor olduğunu savunmaktadır. Çünkü algılanan risk öznel olarak değerlendirilir ve maruz kalınan riskin seviyesi bireyin öznel değerlendirmesine dayanır, bu nedenle istatistiksel bir değerlendirme yapılamamaktadır.

Algılanan risk, kişiden kişiye göre değişmektedir. Örneğin, küçük bir çocuk için risk elindeki çikolatayı düşürmek olabilirken, bir yetişkin için çikolata düşürmek hiçbir anlam ifade etmez. Benzer şekilde, bahçeli bir ev alan ve yılandan korkan kişi için risk, bahçesinden yılan çıkması olabilirken yılandan korkmayan biri için yılan çıkması risk olarak algılanmaz. Herber (2004)'e göre, korku ya da bilinmeyen faktörler ne kadar yüksekse, risk algısı da o kadar yüksek olur.

İnsanlar, riski sevmez ve genel olarak hayatlarında risk almak istemezler. Riskten kaçınma olarak ifade edilen bu isteksizlik, riskten uzak durma eğilimi olarak da tanımlanmakta ve kişilik özelliği olarak kabul edilmektedir (Yeniçerive diğ., 2012, 147). Her yatırımcının riske karşı tutumu farklı olmasına rağmen, finans teorisinde yatırımcıların genel olarak riskten kaçtıkları yani, getirisi belli olan iki yatırımdan riski daha az olanı tercih ettikği söylenmektedir (Anbar ve Eker, 2009, 131; Arrow, 1965'den aktaran March ve Shapira, 1987). Dolayısıyla bir alternatif tercih edilirken, yapılan tercih ile beklenen getirinin pozitif ve riskin negatif ilişkili olduğu varsayılır (March ve Shapira, 1987, 1405). Holt ve Laury (2002) ve Rabin (2000) çalışmalarında, insanların düşük getiride daha az riskten kaçtıklarını, getiri veya ödül arttıkça riskten kaçınmanın da arttığını belirtmişlerdir.

Riske yönelik tutumlar, genellikle kişilik gelişimi ya da kültür ile ilgili, kısmen bireysel kişiliğin özellikleri olarak resmedilmektedir ancak ruh hali, duygular gibi bir dizi değişkenin de riske yönelik algı ve tutumları etkilediği görünmektedir (March ve Shapira, 1987, 1406). Bu nedenle araştırmacıların farklı sebeplerle risk almayı incelemeleri nedeniyle risk alma konusundaki literatür hem geniş hem de çeşitlidir (Byrnes ve diğ., 1999, 367). Demografik faktörler, kültür, kişilik, duygular gibi birçok etmenin riskten kaçınma ile ilişkisi incelenmiştir.

Byrnesve diğ. (1999) çalışmasında, daha becerikli bireylerin daha az başarısız oldukları bu nedenle riskten kaçınmalarının daha düşük olduğunu, aynı zamanda kadınların erkeklere göre daha fazla riskten kaçındığını belirtmiştir. Atkinson

(1957)'a göre, başarılı olmak için nedenleri olan bireyler risk alabilmeli iken, başaramamaktan korkan bireyler riskten kaçınmalı ve daha güvenli girişimler tercih etmelidir.

Jianakoplos ve Bernasek (1998), çalışmasında bekâr ve beyaz kadınların daha az risk aldıklarını ve hanehalkı refahı arttıkça, riskten kaçınmanın azaldığını belirtmiştir.

Jianakoplos ve Bernasek (2006), bekâr kadınların, evli çiftlere göre daha az risk aldığını, risk almanın yaşla azaldığı yani yaşlı bireylerin gençlere göre daha az risk aldıklarını belirtmiştir.

Harlow ve Brown (1999) çalışmasında riskten kaçınmanın yaşla birlikte arttığını, Bodieve diğ. (1992) ise gençlerin daha fazla risk aldıklarını belirtmiştir.

Dwyer (2002); Eckel ve Grossman (2008); Watson ve McNaughton (2007)çalışmalarında diğer çalışmaları (Byrnesve diğ., 1999; Jianakoplos ve Bernasek, 1998; Jianakoplos ve Bernasek, 2006) destekler kanıtlar bulmuşlar ve kadınların daha fazla riskten kaçındıklarını belirtmişlerdir.

Grable ve Joo (2004) çalışmalarında, eğitim, finansal bilgi, gelir ve medeni hal gibi değişkenlerin finansal risk toleransını etkilediğini belirtmişlerdir. Araştırmalarına göre, yüksek bir eğitime, yüksek hanehalkı gelirine ve daha fazla finansal bilgiye sahip olanların finansal risk toleransı yüksek iken, evli olan bireylerin ise finansal risk toleransı düşük çıkmıştır.

Yapılan araştırmalarda duyguların da riske karşı tutumda etkisi olduğu görülmüştür. Habibve diğ. (2015)'e göre, korku riskten kaçınmayı, öfke ise risk alma isteğini tetiklemektedir. Blanchette ve Richard (2010), kaygının riskten kaçınma davranışını ve olumlu ruh halinin risk alma eğilimini arttırdığını belirtmiştir.

Kaplan ve Garrick (1981)'e ve Mitchell (1999)'a göre algılanan risk bilgiye göre değişir. Örneğin yılan hakkında bilgisi olmayan bir kimse yılanı risk olarak algılamaz iken, yılan hakkında ayrıntılı bilgiye sahip biri yılanı risk olarak algılayabilir. Benzer şekilde bir ürünü ilk defa satın alacak olan tüketici, ürün hakkında yeterli bilgiye sahip değilse satın almanın riskini doğru değerlendirmesi imkânsızdır, sadece deneyimle ve izlenimle tahmin edebilir.

Özcan (2012) yapmış olduğu çalışmada, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere göre daha fazla riskten kaçtıklarını, portföylerinde daha az riskli varlıklar bulundurduklarını belirtmiştir.

Dikkatsiz kullanılan doğal kaynaklar ekolojik dengeye zarar vermesi nedeniyle çevresel risk oluşturmakta ve riskten kaçınan kimseler, doğal kaynakların daha dikkatli kullanımı ile bu problemlerin azaltılmasını teşvik için sorumluluk alabilmekte, aynı zamanda tüketim davranışlarının doğa üzerinde yol açabilecekleri riskleri öngörme ve bu riskleri engelleme açısından daha duyarlı davranmaktadırlar (Ekşi, 2012, 19). Bu nedenle riskten kaçınan bireylerin daha çevreci davranmaları beklenmektedir.

Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları yatırımları sadece finansal kriterlere değil aynı zamanda çevresel, sosyal ve yönetim kriterlerine göre de seçerek yatırımlarının etik değerleri yansıtmasını sağlar. Diğer bir deyişle, SSYF' ler cazip kâr ve riskleri etik yatırımlar ile birleştirerek uygun portföy hazırlamaktadır (www.eiris.org, 2008, aktaranBallesstero ve diğ., 2012, 487). Geleneksel yatırımcı yatırımlarında beklenen getiri ve risk ile ilgilenirken, sosyal sorumlu yatırımcı geleneksel yatırımcıdan farklı olarak getiri ve risk ile birlikte etik değerlerin de olmasını beklemektedir.

Soysal sorumlu yatırım fonları oluşturulurken çevresel, sosyal ve şirket yönetimindeki sosyal sorumluluklardan kaynaklanan kısıtlamalar takip edilerek, gelirlerini bu faaliyetlere uymadan elde eden firmalar (ör; üretim esnasında çevreye zarar veren, alkol ve tütün gibi zararlı mamul üretimi yapan veya çocuk işçi çalıştıran firmalar) fona dahil edilmemelidir (Hassanve diğ., 2017, 24). Sosyal sorumlu yatırım fon portföyü oluştururken pozitif veya negatif filtreleme yapıldığı için, çeşitlendirme daha az olmaktadır. Portföy çeşitliliğinin az olması nedeniyle geleneksel fonlara göre riskinin daha yüksek olması beklenmektedir (Ballessterove diğ., 2012; Humphrey, 2016, 265; Auer, 2016).

Rosenve diğ. (1991), sosyal sorumlu yatırımcıların daha fazla kazanç elde etmek için daha fazla riske katlanmak istemediklerinden dolayı riskten kaçınan yatırımcılar olduklarını belirtmiştir. Ancak hakim literatür bulguları Rosen, ve diğ. (1991)'den farklıdır. Rasyonel bir yatırımcı riskten kaçınarak, en düşük riske göre uygun portföyü tercih edebilir fakat sosyal sorumlu yatırımcı eğer risk yüksek ise bile, sosyal sorumlu yatırım portföyünü tercih edeceği için bu yatırımcılar için riske karşı

tarafsız veya çok az riskten kaçınan oldukları söylenebilir (Ballessterove diğ., 2012, 490).

Barreda ve diğ. (2011) ise, sosyal sorumlu yatırımcıların risk eğilimlerini ölçmek için riskten kaçınma testi uygulamış ve riskten kaçınan yatırımcılara SSYF hakkında yeterli bilgi verildiğinde, riski önemsemeyerek SSYF'yi tercih ettiklerini belirtmiştir.

Renneboog ve diğ. (2007), sosyal sorumlu fonlar oluşturulurken yapılan filtrelemenin fonun riski üzerinde bir etkisinin olduğunu, fakat yatırım kararı alırken sosyal sorumlu yatırımcıların geleneksel yatırımcılara göre fonların riskinden daha az etkilendiğini belirtmiştir.

Lewis (2001) çalışmasında, sosyal sorumlu yatırımcıların diğer yatırımcılardan farklı hedeflere sahip olduğu, sömürücü, çevreyi kirleten ve hayvanlar üzerinde test yapan işletmeleri engellemek için finansal risk ve getiriye karşı tarafsız kaldıklarını belirtmiştir. Çünkü sosyal sorumlu yatırımcı, kendisini sosyal bir hareketin parçası olarak görmektedir.

Yapılan bu çalışmalar paralelinde H15 hipotezi oluşturulmuştur.

H15: Riskten kaçınma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

3.6. Demografik Özellikler Ve Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları

Cinsiyet, yaş, eğitim, gelir ve medeni hal gibi demografik faktörlerin çevreci davranış tutumları üzerine literatürde çok sayıda araştırma yapılmıştır (Liere ve Dunlap, 1980; Rosen ve diğ., 1991; Jones ve Dunlap, 1992; Sternve diğ., 1993; Stern ve Dietz, 1994; Stern ve diğ., 1995; Karp, 1996; Wandel ve Bugge, 1997; Mainieri ve diğ., 1997; Klineberg ve diğ., 1998; Beal ve Goyen, 1998; Dietz ve diğ., 1998; O'Connor ve diğ., 1999; Nilsson, 2008; Valor ve diğ., 2009; Delhomme ve diğ., 2013; Borgers ve Pownall, 2014; Borghesi ve diğ., 2014; Adam ve Shauki, 2014; Gifford ve Nilsson, 2014; Goebel ve diğ., 2015).

Goebel ve diğ. (2015) çalışmasında eğitimli bireylerin ve kadınların O'Connor ve diğ. (1999) ise eğitimli bireylerin, yaşlıların ve kadınların daha çevreci davrandıklarını belirtmiştir.

Liere ve Dunlap (1980) ise çevresel kaygının temel ihtiyaçların karşılandıktan sonra düşünülen bir lüks olduğunu ve bu nedenle eğitim, gelir ve mesleki prestij ile pozitif

ilişkili olduğunu, aynı zamanda gençlerin daha fazla çevre kaygısı taşıdıklarını, Jones ve Dunlap (1992) ise gençlerin, iyi eğitimli bireylerin ve demokratların daha çevreci davrandıklarını belirtmiştir.

Gifford ve Nilsson (2014) yaşlıların gençlerden daha fazla çevreci olduklarını, nedeninin ise eskiden daha az hava ve çevre kirliliği olması nedeniyle insanların daha sağlıklı ve huzurlu olduklarını ve bu durumun farkına sadece yaşlı insanların vardığını belirtmiştir. Aynı çalışmada eğitimli insanların daha çevreci olduklarını ve kadınların daha fazla çevre kaygısı taşımakla birlikte çevrecilikle ilgili daha az bilgiye sahip olduğunu belirtmiştir.

Klineberg ve diğ. (1998) demografik faktörlerin çevre korumasına önem verilmesi ve çevreye duyulan kaygı ile ilişkisini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada sadece yaş ve eğitimin ilişkili olduğunu bulmuş, daha genç ve daha eğitimli bireylerin daha çevreci davrandıklarını belirtmiştir.

Delhomme ve diğ. (2013) yapmış olduğu çalışmada, çevre dostu sürüş davranışları (minimum klima kullanımı, aşırı yüklerden kaçınma, vitesleri daha çabuk değiştirme, ani frenlemeden kaçınma, vb.) ile demografik özellikleri karşılaştırmış, genel olarak yaşlıların ve orta yaş kadınların daha çevre dostu sürüş davranışı gerçekleştirdiklerini, gençlerin ve erkeklerin çevre dostu sürüş davranışlarına dikkat etmediklerini belirtmiştir.

Demografik faktörler arasından özellikle cinsiyet faktörü üzerinde daha fazla çalışma yapıldığı gözlenmiştir. Kadınların ve erkeklerin yaşam tarzları, düşünme biçimleri, hayatı algılama şekilleri, riske karşı tutumları, yatırım tercihleri, vb gibi birçok konuda birbirlerinden farklı oldukları gibi çevreye karşı bakış açıları ve davranışları da farklı olmaktadır. Literatüre göre, genel olarak kadınların çevre sorunları hakkında erkeklere göre daha fazla endişelenmekte olduğu (Karp, 1996) ve daha çevreci tutum sergilediği (Stern ve diğ., 1993; 1995; Stern ve Dietz, 1994; Wandel ve Bugge, 1997; Mainieri ve diğ., 1997; O'Connorve diğ., 1999; Nilsson, 2008; Goebel ve diğ., 2015) görülmektedir. Aynı zamanda sosyal sorumlu yatırımları gerçekleştiren yatırımcılar arasında kadınların oranı erkeklerden daha fazla bulunmaktadır (Beal ve Goyen, 1998, Borghesive diğ., 2014, Adam ve Shauki, 2014, Borgers ve Pownall, 2014). Yapılan bu çalışmalar paralelinde H16 hipotezi oluşturulmuştur.

H16: Kadınların sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.

Eğitimli birey denildiğinde, nitelikli, değer yargıları gelişmiş, çalışmayı, çevresine ve topluma katkı sağlamayı amaç edinmiş bireyler akla gelmektedir. Literatürde bu konuyu destekleyen çalışmalar mevcuttur. (Rosen ve diğ., 1991; Nilsson, 2008; Goebel ve diğ., 2015; Liere ve Dunlap, 1980; Jones ve Dunlap, 1992; Klineberg ve diğ.,1998)'e göre eğitimli bireyler çevreye karşı daha duyarlı davranmakta ve Beal ve Goyen (1998)'e de göre daha fazla sosyal sorumlu yatırımlar gerçekleştirmektedirler. Bu çalışmalar paralelinde H17 hipotezi oluşturulmuştur.

H17: Eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.

4. METODOLOJİ

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, değerler, bilgi işleme tarzı, bireysel sosyal sorumluluk, riskten kaçınma, ileri finansal okuryazarlık gibi bireysel faktörlerin ve demografik özelliklerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri üzerindeki olası etkisini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda, araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Değerlerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri üzerinde etkisi var mıdır?
2. Bilgi işleme tarzının sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri üzerinde etkisi bulunmakta mıdır?
3. Bireysel sosyal sorumluluk düzeyinin sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri üzerinde etkisi var mıdır?
4. İleri finansal okuryazarlığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri üzerinde etkisi var mıdır?
5. Riskten kaçınmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri üzerinde etkisi var mıdır?
6. Demografik faktörlerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri üzerinde etkisi var mıdır?
7. İleri finansal okuryazarlık, diğer bireysel faktörlerin (değerler, bilgi işleme tarzı ve bireysel sosyal sorumluluk) sosyal sorumlu yatırım fon tercihi ile ilişkisini farklılaştırır mı?
8. Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, kendini aşma ve bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır mı?

4.2. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Bu çalışmada şekil 2 ve şekil 3'deki model kullanılmıştır ve bu çerçevede aşağıdaki hipotezler test edilecektir.

H1: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında ilişki vardır.

H2: Kendini güçlendirme değer boyutundaki başarı ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H3: Kendini güçlendirme değer boyutundaki güç ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H4: Kendini güçlendirme değer boyutundaki hazcılık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H5: Düşünme ihtiyacı yüksek olan bireyler (bilişsel bilgi işleyiciler) ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H6: Duygu tercihi yüksek olan bireyler (duygusal bilgi işleyiciler) ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H7: İleri finansal okuryazarlık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

H8: Bilgi işleme tarzı ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H9: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H10: Kendini güçlendirme değer boyutundaki güç, başarı ve hazcılık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H11: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H12: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

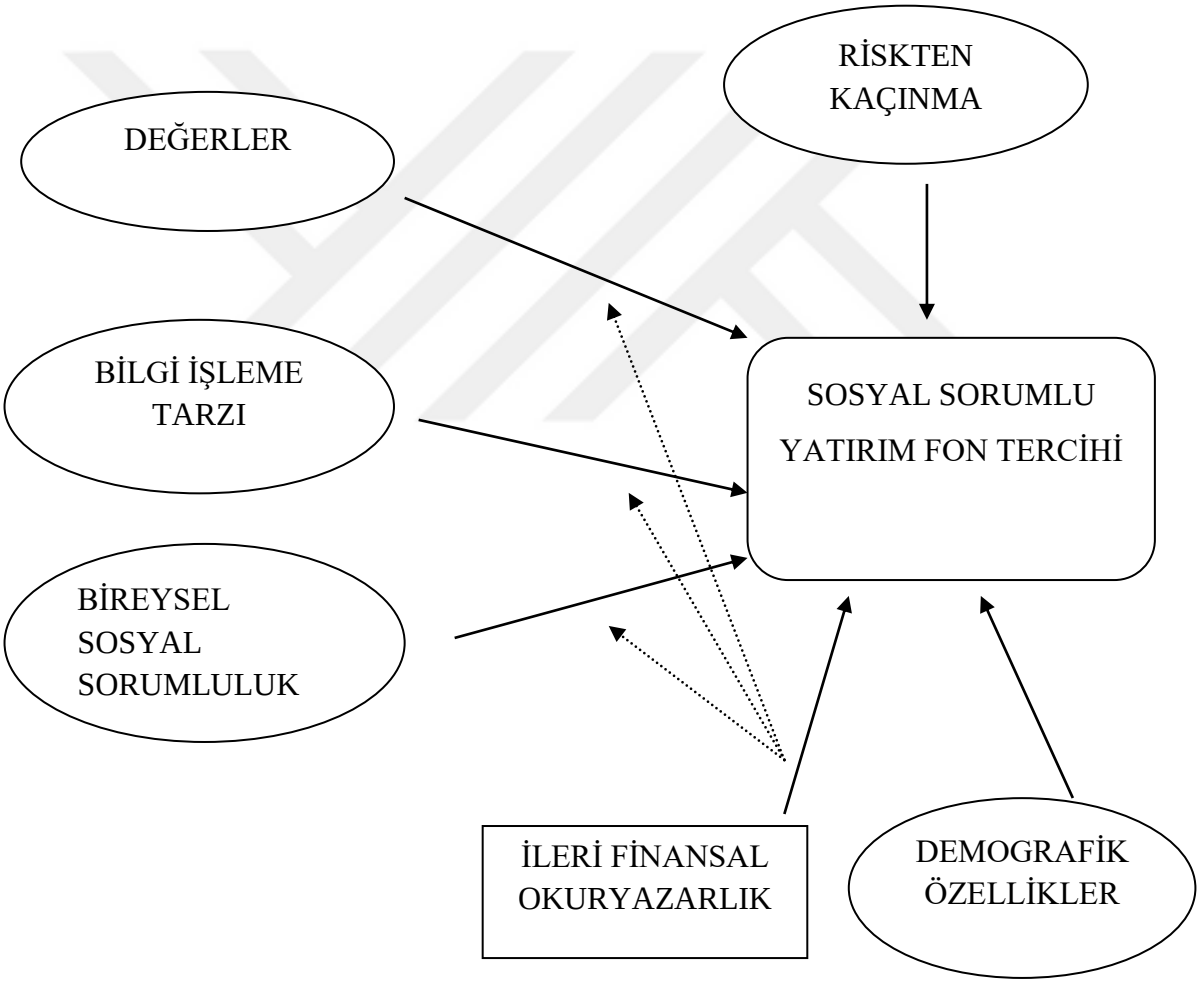
H13: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.

H14: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.

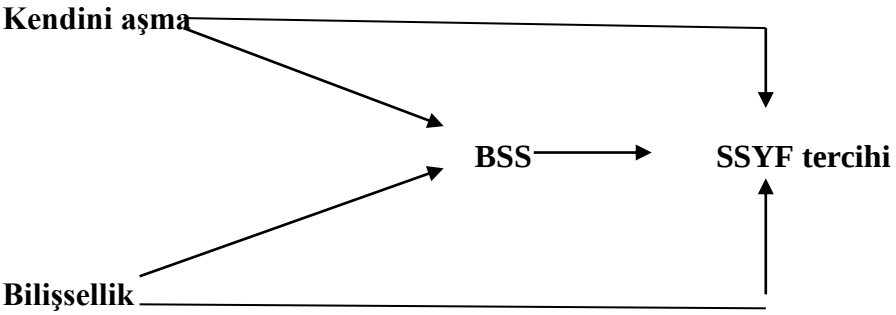
H15: Riskten kaçınma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki yoktur.

H16: Kadınların sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.

H17: Eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.

Şekil 2: Araştırma Modeli 1

Şekil 3: Araştırma Modeli 2

4.3. Veri Toplama Yöntemi ve Ölçüm Araçları

Araştırmanın hipotezlerini test etmek için anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Modelin bağımsız değişkenlerini ölçmek için bazı ölçeklerden faydalanılmıştır. Değerler, bilgi işleme tarzı, bireysel sosyal sorumluluk, riskten kaçınma ve sosyal sorumlu yatırım fon tercihi ölçümlerinde beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. İleri finansal okuryazarlık değişkeni ise her sorunun tek doğru cevabı olan sorulardan oluşmaktadır.

Değerler; Çalışmamızda on temel değerden oluşan Schwartz'ın değer kuramı kullanılmıştır. Fakat bazı davranışların değerlerle olan ilişkilerinin değerlendirilmesinde eşit derecede uygun olmadığı daha önce yapılan araştırmalarda (Sternve diğ., 1995; Stern ve Dietz, 1994; Karp, 1996; Stern ve diğ., 1993) belirtilmiştir. Stern ve Dietz (1994) tarafından yapılan çalışmada değişime açıklık ve muhafazakârlığın çevrecilik ile ilgisi olmadığı, kendini aşma ve kendini güçlendirme değer boyutlarının ise çevreci davranışların belirleyicisi olduğu bulunmuştur. Stern ve diğ. (1998) ise Schwartz'ın sadece "Kendini Aşma" ve "Kendini Güçlendirme" değer boyutları ile çevre dostu davranış arasında istatistiksel bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Konu ile ilgili sonraki dönemlerde yapılan araştırmalarda (Thogersen ve Ölander, 2002; Şener ve Hazer, 2007) Schwartz'ın Değer Listesinin tamamı yerine araştırmanın ihtiyaçlarına yönelik değer listesinin kısaltılmış şekli kullanılmıştır (Şener ve Hazer, 2007,5). Bu nedenle çalışmamızda çevre dostu davranışlarla ilgili olan Schwartz'ın "Kendini Aşma" ve "Kendini Güçlendirme" değer boyutlarından seçilen 16 madde kullanılmıştır. Ölçek, Türkçe'ye çevirisi yapıldıktan sonra biri öğretim görevlisi ve diğeri İngilizce öğretmeni olan iki uzman tarafından ters çevirisi yapılarak öncelikle pilot çalışma için 121 kişiye uygulanmış, faktör yükü düşük olan madde anketten çıkarılarak, çalışmada 15 madde kullanılmıştır. G1, G2 güç, B1, B2,

B3 başarı, H1, H2 hazcılık ve KA1 - KA8 kendini aşma değerlerinin ölçümlenmesi için kullanılmıştır.

Bilgi işleme tarzı; Bilgi işleme tarzına göre bireyleri bilişsel bilgi işleyiciler (düşünme ihtiyacı) ve duygusal bilgi işleyiciler olarak gruplandırmak mümkündür. Bilgi işleme tarzının ölçümlenmesi için 2 farklı ölçek kullanılmıştır. Bunlar, düşünme ihtiyacı ölçeği ve duygu tercihi ölçeğidir.

Düşünme ihtiyacı ölçeği Cacioppo ve Petty (1982) tarafından 34 madde olarak geliştirilmiş ve yine Cacioppo vd. (1984) tarafından 18 maddelik kısa ölçek olarak sadeleştirilmiştir. Çalışmamızda Gülgöz ve Sadowski (1995) tarafından Türkçe'ye uyarlanan düşünme ihtiyacı ölçeği kullanılmıştır.121 kişiye uygulanan pilot çalışma neticesinde faktör yükü düşük olan maddeler anketten çıkarılarak çalışmada 12 madde kullanılmıştır. Dİ1 - Dİ12 düşünme ihtiyacının ölçümlenmesi için kullanılan maddelerdir.

Duygu tercihi ölçeği, bireylerin bilgi işlerken ve karar aşamasında duygularına ne derece itibar ettiklerini belirlemeyi amaçlayan ve bu çerçevede bilişsel ihtiyaç ölçeğinin tamamlayıcısı olarak tasarlanan bir ölçektir (Alnıaçık, 2009, 104). Çalışmamızda daha önce Alnıaçık (2009) tarafından Türkçeye uygulanmış olan, 13 maddeden oluşan, Sojka ve Giese (1997) tarafından geliştirilen, Duygu Tercihi Ölçeği (Preference for Affect) kullanılmıştır. Uygulanan pilot çalışma neticesinde faktör yükü düşük olan bir madde çıkarılarak çalışmada 12 madde kullanılmıştır. Bu maddeler, DT1- DT12 olarak gösterilmiştir.

Bireysel sosyal sorumluluk; bireysel sosyal sorumluluk düzeyinin ölçülebilmesi için Live diğ. (2008) tarafından oluşturulan Filiz ve Demirhan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan 13 maddeden oluşan bireysel ve sosyal sorumluluk ölçeği kullanılmıştır. Uygulanan pilot çalışma sonrasında faktör yükleri düşük olan maddeler çalışmadan çıkarılmış ve 11 madde kullanılmıştır. Bu maddeler BSS1-BSS11 olarak gösterilmiştir.

İleri finansal okuryazarlık; Finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek için, Van Rooij, Lusardi ve Alessie (2011)'den alınan ölçek kullanılmıştır. Finansal okuryazarlık ölçeği, 16 maddeden oluşmakta ve temel ve ileri düzey olmak üzere iki boyutta incelemektedir. Çalışmamızda sadece ileri finansal okuryazarlık maddeleri kullanılmış ve F1-F11 olarak gösterilmiştir. Ölçek Türkçe'ye çevirisi yapıldıktan

sonra biri öğretim görevlisi ve diğeri İngilizce öğretmeni olan iki uzman tarafından ters çevirisi yapıldıktan sonra kullanılmıştır. Yöneltilen soruların bir doğru cevabı bulunmakta ve her doğru cevaba 1 puan verilerek bir endeks hesaplanmaktadır. İleri finansal okuryazarlık endeksi 0-11 arasında değişmektedir.

Riskten kaçınma; Bireylerin riskten kaçınma derecelerini ölçmek için Donthu ve Gilliland (1996)'den alınan 3 ve Burton vd. (1998)'den alınan 4 ölçek maddesi birleştirilmiş ve 7 maddeden oluşan ölçek Türkçe'ye çevirisi yapıldıktan sonra biri öğretim görevlisi ve diğeri İngilizce öğretmeni olan iki uzman tarafından ters çevirisi yapılarak kullanılmıştır. Pilot çalışma sonucuna göre faktör yükü düşük olan 1 madde çalışmadan çıkarılarak 6 madde uygulanmış ve R1-R6 olarak gösterilmiştir.

Sosyal sorumlu yatırım fon tercihi; Bireylerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihlerini belirlemeye yönelik Pasewark ve Riley, (2010)'dan modifiye edilen 2 soru sorulmuştur. Eşit getiri düzeyinde ve düşük getiri düzeyinde sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri birleştirilerek puan verilmiş, yüksek skorlar sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin de yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Ayrıca bireylerin subjektif okuryazarlıklarını ölçmeye yönelik 1 soru ve demografik özellikleri için de 4 soru sorulmuştur.

4.4.Pilot Çalışma

Araştırma modelinde görülen ilişkilerin test edilmesi ve değişkenlerin faktör yapılarının gözlemlenebilmesi amacıyla, veri seti 10 Temmuz 2018 ve 30 Temmuz 2018 tarihleri arasında kolayda örnekleme yolu ile 20 yaş ve üzeri 121 katılımcıya online uygulama yapılarak elde edilmiştir. Çalışmamızda keşfedici faktör analizi uygulanmış ve faktör yükleri düşük olan maddeler çalışmadan çıkarılmıştır. Pilot çalışma neticesinde değerler ölçeği 16 maddeden 15 maddeye, bilgi işleme tarzı ölçeği 31 maddeden 24 maddeye, riskten kaçınma ölçeği 7 maddeden 6 maddeye ve bireysel sosyal sorumluluk ölçeği 13 maddeden 11 maddeye indirilmiştir.

4.5. Araştırma Örneklemi

Araştırma örneklemi, 18 yaş ve üzeri yatırım yapan veya yatırım yapabilecek olan bireylerden kolayda örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Veri toplamada anket yöntemi kullanılmış ve anket, yaklaşık 2.000 kişiye on-line olarak 2 Ağustos 2018 ve

25 Eylül 2018 tarihleri arasında gönderilmiştir. Ankete 738 kişi geri dönüş yapmış, bunların 20 tanesi tutarsız/ oldukça eksik cevapladığı gerekçesi ile çıkarılmış ve 718 kişinin anket verileri ile analiz yapılmıştır.

Araştırmaya katılanların 409'u (%57) kadın, 309'u (%43) erkektir. Katılımcıların yaklaşık %85'i genç nüfustan (18-40) oluşmaktadır. Örneklemin büyük çoğunluğu üniversite ve yüksek lisans mezunlarından oluşmakta (%92,8) ve medeni hal bakımından evli olanlar (429) bekâr olanlardan (289) daha fazladır. Tablo 2 katılımcıların demografik profillerini özetlemektedir.

Tablo 2: Sosyo Demografik Profil

ÖZELLİK	FREKANS	%
Cinsiyet		
Kadın	409	57
Erkek	309	43
Yaş		
18-30	297	41,4
31-40	317	44,2
41-50	76	10,6
51 +	28	3,9
Medeni Hal		
Evli	429	59,7
Bekâr	289	40,3
Eğitim Durumu		
İlköğretim	9	1,3
Lise	43	6
Üniversite	508	70,8
YL/ Doktora	158	22

4.6. Analizler

Verilerin analizinde SPSS 22 paket istatistik programı kullanılmıştır. Veri setinin evreni temsil edebilirliği ve faktör analizi için uygun olup olmadığını anlamak için Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's küresellik testi uygulanmıştır. KMO değerinin 0,70'den yüksek olması ve Bartlettsig. değerinin 0,05'den küçük çıkmış olması nedeniyle örneklemin analiz için yeterli olduğu ve verilerin normal dağıldığı kanaatine varılmıştır. Ölçeğe varimaks rotasyonlu keşfedici faktör analizi ve ardından oluşan faktör maddelerine güvenilirlik analizi (Cronbach Alfa) uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre 8 faktör (Bireysel sosyal sorumluluk, Duygusallık, Bilişsellik, Kendini Aşma, Riskten Kaçınma, Güç, Hazcılık ve Başarı) elde edilmiştir. 5 numaralı soru (B3) faktör dağılımına uygun olmadığı için analizden çıkarılmıştır. Faktör ve güvenilirlik analizi sonuçları tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Faktör ve Güvenilirlik Analizi

Madde	BSS	Duygusal	Bilişsel	Kendini Aşma	Riskten Kaçınma	Güç	Haz	Başarı
BSS1	0,836							
BSS2	0,764							
BSS3	0,855							
BSS4	0,745							
BSS5	0,832							
BSS6	0,828							
BSS7	0,768							
BSS8	0,650							
BSS9	0,570							
BSS10	0,772							
BSS11	0,767							
DT1		0,705						
DT2		0,804						
DT3		0,778						
DT4		0,667						
DT5		0,737						
DT6		0,734						
DT7		0,849						
DT8		0,777						
DT9		0,691						
DT10		0,815						
DT11		0,664						
DT12		0,489						

Tablo 3 Devamı

Dİ1			0,671					
Dİ2			0,709					
Dİ3			0,732					
Dİ4			0,613					
Dİ5			0,487					
Dİ6			0,510					
Dİ7			0,678					
Dİ8			0,702					
Dİ9			0,708					
Dİ10			0,714					
Dİ11			0,705					
Dİ12			0,772					
KA1				0,760				
KA2				0,764				
KA3				0,709				
KA4				0,774				
KA5				0,704				
KA6				0,787				
KA7				0,803				
KA8				0,742				
R1					0,735			
R2					0,739			
R3					0,769			
R4					0,854			
R5					0,750			
R6					0,822			
G1						0,862		
G2						0,870		
H1							0,818	
H2							0,795	
B1								0,540
B2								0,629
Güvenilirlik	0,936	0,921	0,907	0,910	0,879	0,806	0,735	0,601
KMO					0,911			
Barlett					24.648,002			
Barlett (Anlamlılık)					0,000			

Tabloda da görüldüğü üzere faktörlerin güvenilirlik katsayıları istenilen düzeyde çıkmıştır. Literatüre göre cronbach alfa değeri 0,70 üzerinde olması beklenir, fakat keşfedici faktör analizlerinde 0,60 ve üzerinin güvenilir kabul edildiği görülmüştür (Yaşar, 2014, 63; George ve Mallery, 2003'den aktaran Şencan, 2005, 128).

Tablo 4: Değişkenler Arası Korelasyon Tablosu

	SSYF	BSS	KA	BİLİŞ	GÜÇ	BAŞARI	HAZ	DUY	RİSK	FO	SFO
SSYF	1										
BSS	**,268**^{,00}	1									
KA	**,228**^{,00}	**,434**^{,00}	1								
BİLİŞ	**,132**^{,00}	**,322**^{,00}	**,221**^{,00}	1							
GÜÇ	**-,088**^{,019}	**,97**^{,009}	,060	**,146**^{,00}	1						
BAŞARI	,014	**,274**^{,00}	**,383**^{,00}	**,209**^{,00}	**,309**^{,00}	1					
HAZ	,008	**,184**^{,00}	**,300**^{,00}	**,145**^{,00}	**,217**^{,00}	**,262**^{,00}	1				
DUY	,067	**,149**^{,00}	**,108**^{,004}	-,063	-,024	-,001	**,111**^{,003}	1			
RİSK	,007	,015	,045	**-,213**^{,00}	-,036	-,017	-,030	**,154**^{,00}	1		
FO	,048	,013	-,026	**,112**^{,003}	,042	-,002	-,059	**,222**^{,00}	**,86**^{,021}	1	
SFO	,062	,042	-,039	**,185**^{,00}	**,154**^{,00}	,035	-,010	**,93**^{,012}	**,93**^{,013}	**-,400**^{,00}	1

SSYF: sosyal sorumlu yatırım fon tercihi, BSS: bireysel sosyal sorumluluk, KA: kendini aşma, BİLİŞ: bilişsel bilgi işleyici, GÜÇ: güç, BAŞARI: başarı, HAZ: hazcılık, DUY: duygusal bilgi işleyici, RİSK: riskten kaçınma, FO: ileri finansal okuryazarlık, SFO: subjektif finansal okuryazarlık

Tablo 4 tüm değişkenlerin ikili ilişkilerini göstermektedir. Buna göre bireysel sosyal sorumluluğun, kendini aşmanın ve bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi ile pozitif, gücün ise negatif ilişkisi bulunmaktadır. Bağımsız değişkenleri incelediğimizde ise, bireysel sosyal sorumluluğun kendini aşma, bilişsellik (bilişsel bilgi işleyici), güç, başarı, hazcılık ve duygusallık (duygusal bilgi işleyici) ile; kendini aşmanın bilişsellik, başarı, hazcılık ve duygusallık ile; gücün başarı, hazcılık ve sübjektif finansal okuryazarlık ile; başarının hazcılık ile; hazcılığın duygusallık ile; duygusallığın riskten kaçınma, ileri finansal okuryazarlık ve sübjektif finansal

okuryazarlık ile; riskten kaçınmanın ileri finansal okuryazarlık ve sübjektif finansal okuryazarlık ile; bilişselliğin güç, başarı, hazcılık ile pozitif ilişkisi, riskten kaçınma ile negatif ilişkisi bulunmaktadır. Ayrıca ileri finansal okuryazarlık ile sübjektif finansal okuryazarlık arasında da negatif ilişki bulunmaktadır.

Tablo 5: Kendini Aşma İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Kendini Aşma	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,051	,000	,300	,000

H1: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında ilişki vardır.

Tablo 5 kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre kendini aşma, sosyal sorumlu yatırım fon tercihindeki değişimin %5,1'ini açıklamakta ve bu değişkenin sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir belirleyicisi olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Ayrıca, standardize edilmemiş B değeri 0,300 çıkmıştır. Yani, kendini aşmadaki 1 birimlik artış sosyal sorumlu yatırım fon tercihini 0,300 birim arttıracaktır ve bu artış anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Bu nedenle H1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 6: Güç İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Güç	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,006	,019	-,058	,019

H3: Kendini güçlendirme değer boyutundaki güç ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

Tablo 6 gücün sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre güç, sosyal sorumlu yatırım fon tercihindeki değişimin % 0,6'sı gibi çok düşük bir oranı açıklamasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bulunmaktadır ($p<0,05$). Ayrıca, standardize edilmemiş B değeri -0,58 çıkmıştır. Yani, kendini aşmadaki 1 birimlik artış sosyal sorumlu yatırım fon

tercihini 0,58 birim düşürecektir ve bu negatif ilişki anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Bu nedenle H3 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 7: Bilişsellik İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Bilişsellik	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,016	,000	,140	,000

H5: Düşünme ihtiyacı yüksek olan bireyler (bilişsel bilgi işleyiciler) ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

Tablo 7 bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre bilişsellik, sosyal sorumlu yatırım fon tercihindeki değişimin %1,6'sını açıklamakta ve bu değişkenin sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (p<0,05). Ayrıca, standardize edilmemiş B değeri 0,140 çıkmıştır. Yani, bilişsellikteki 1 birimlik artış sosyal sorumlu yatırım fon tercihini 0,140 birim arttıracaktır ve bu artış anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Bu nedenle H5 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 8: Bireysel Sosyal Sorumluluk İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Bireysel Sosyal Sorumluluk	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,070	,000	,358	,000

H12: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.

Tablo 8 bireysel sosyal sorumluluğun sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre bireysel sosyal sorumluluk, sosyal sorumlu yatırım fon tercihindeki değişimin %7'sini açıklamakta ve bu değişkenin sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (p<0,05). Ayrıca, standardize edilmemiş B değeri 0,358 çıkmıştır. Yani, bireysel sosyal sorumluluktaki 1 birimlik artış sosyal sorumlu yatırım fon tercihini 0,358

birim arttıracaktır ve bu artış anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Bu nedenle H12 hipotezi kabul edilmiştir.

Diğer bağımsız değişkenlerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizlerinde başarı, hazcılık, duygusallık, ileri finansal okuryazarlık ve riskten kaçınmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihini etkilemediği görülmüş ve bu nedenle H2, H4, H6, H7 ve H15 hipotezleri de kabul edilmemiştir. İlişkiler tablo 9 ile tablo 13 arasında gösterilmiştir.

Tablo 9: Başarı İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Başarı	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,-001	,705	,014	,705

Tablo 9 başarının sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre bu değişkenin sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir belirleyicisi olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 10: Hazcılık İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Hazcılık	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,000	,828	,006	,828

Tablo 10 hazcılığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre bu değişkenin sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir belirleyicisi olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 11: Duygusallık İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Duygusallık	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,003	,072	,060	,072

Tablo 11 duygusallığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre duygusallığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir belirleyicisi olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 12: İleri Finansal Okuryazarlık İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
İleri Finansal Okuryazarlık	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,001	,199	,013	,199

Tablo 12 ileri finansal okuryazarlığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre ileri finansal okuryazarlığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir belirleyicisi olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 13: Riskten Kaçınma İçin Regresyon Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ				
Riskten Kaçınma	**DÜZELTİLMİŞ R KARE**	**ANLAMLILIK**	**STANDARDİZE EDİLMEMİŞ B**	**ANLAMLILIK**
	,001	,853	,006	,853

Tablo 13 riskten kaçınmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkiye sahip olup olmadığını anlamak için yapılmış olan regresyon analizinin sonucunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre riskten kaçınmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin anlamlı bir belirleyicisi olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Demografik gruplardan elde edilen değerlerin ortalamaları arasında istatiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız t testi ve one way anova uygulanmıştır. Uygulama sonucuna göre, sosyal sorumlu yatırım fon tercihlerine göre sadece cinsiyetler arasında ve eğitim durumları arasında fark gözlenmiştir.

Tablo 14: Cinsiyet İçin Bağımsız T Testi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ		
CİNSİYET	**ORTALAMALAR**	**ANLAMLILIK**
Kadın	2,53	,061
Erkek	2,42	

H16: Kadınların sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.

Tablo 14 cinsiyetler arasında sosyal sorumlu yatırım fon tercihi farkını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, kadınların sosyal sorumlu fon tercihi ortalaması erkeklerinkinden daha fazla olmakla birlikte istatiksel olarak % 5 hata

düzeyinde anlamlı değildir. Fakat analizi %10 hata payı ile yaptığımızda aralarındaki fark anlamlı çıkmaktadır (p<0,10). Bu nedenle H16 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 15:Eğitim Seviyesi İçin Anova Analizi

SOSYAL SORUMLU YATIRIM FON TERCİHİ		
EĞİTİM SEVİYESİ	**ORTALAMALAR**	**ANLAMLILIK**
İlköğretim	1,89	,016
Lise	2,26	
YL/Doktora	2,49	
Üniversite	2,51	

H17: Eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.

Tablo 15, eğitim seviyelerinin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi farkını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, eğitim seviyesi arttıkça ortalamalar yükselmektedir. Yani daha eğitimli bireylerin (üniversite ve YL/doktora) daha fazla sosyal sorumlu yatırım fon tercihine yöneldiği görülmektedir. Eğitim seviyeleri arasındaki bu fark istatiksel olarak anlamlı görünmektedir (p<0,05). Bu nedenle H17 hipotezi kabul edilmiştir.

Finansal okuryazarlığın değerler, bireysel sosyal sorumluluk ve bilgi işleme tarzının sosyal sorumlu yatırım fon tercihi ile olan ilişkisini farklılaştırıp farklılaştırmadığını anlamak için Andrew Hayes'in SPSS paket programı için geliştirmiş olduğu PROCESS adlı makro (https://processmacro.org/index.html) kullanılmıştır.

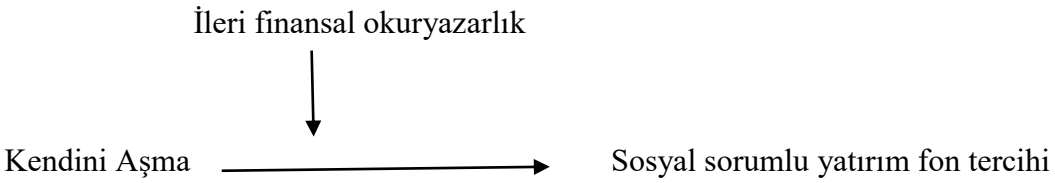
Finansal okuryazarlığın değerler, bireysel sosyal sorumluluk ve bilgi işleme tarzının sosyal sorumlu yatırım fon tercihi ile olan ilişkisini belirlemek için H8, H9, H10 ve H11 hipotezleri oluşturulmuş ve uygulanan moderatör analiz sonucunda, finansal okuryazarlığın sadece değerler ölçeğinin kendini aşma boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişkiyi farklılaştırdığı, diğer ölçeklerin ilişkilerinde herhangi bir etki yapmadığı gözlemlenmiştir.

H8: Bilgi işleme tarzı ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H9: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H10: Kendini güçlendirme değer boyutundaki güç, başarı ve hazcılık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

H11: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.

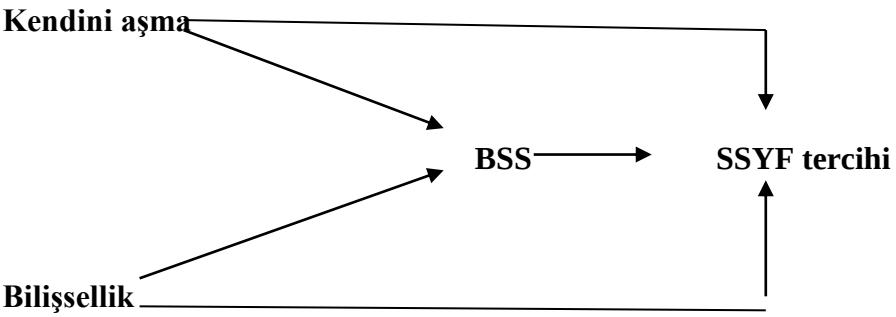
Şekil 4: Kendini aşma ile Sosyal Sorumlu Yatırım Fon Tercihi Arasında İleri Finansal Okuryazarlığın Düzenleyici Etkisi

Tablo 16: Moderatör (Düzenleyici Değişken) Analizi Sonucu

İLERİ FİNANSAL OKURYAZARLIK SEVİYESİ	İLİŞKİYE ETKİSİ	ANLAMLILIK	MODELİN ANLAMLILIĞI
Düşük	4351	,0000	,0137
Orta	3432	,0000	
Yüksek	1594	,0333	

Tablo 16, finansal okuryazarlığın kendini aşma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişkiyi nasıl farklılaştırdığını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, Düşük ileri finansal okuryazarlık seviyesinde en yüksek ilişki (4351), orta seviyede biraz daha düşük (3432) ve yüksek seviyede en zayıf ilişki (1594) bulunmaktadır. Bu nedenle sadece H9 hipotezi kabul edilmiştir.

Kendini aşma ve bilişsellik ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında bireysel sosyal sorumluluğun aracı etkisini belirlemeye yönelik Andrew Hayes'in SPSS paket programı için geliştirmiş olduğu PROCESS adlı makro (https://processmacro.org/index.html) kullanılmıştır.

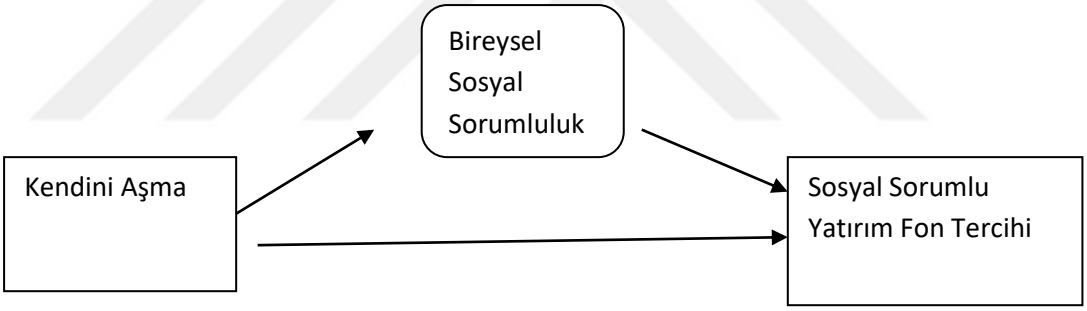

Şekil 5: Bireysel Sosyal Sorumluluğun Aracı Etkisi

H13: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.

H14: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.

Yapılan analizler sonucunda bilişsellik ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında bireysel sosyal sorumluluğun aracı etkisi olmadığı görülmüş, bu nedenle model, şekil 5'deki gibi değiştirilmiştir.

Şekil 6:Kendini aşma ile Sosyal Sorumlu Yatırım Fon Tercihi Arasında Bireysel Sosyal Sorumluluğun Aracı Etkisi

Tablo 17: Mediatör (Aracı Değişken) Analizi Sonucu

BİREYSEL SOSYAL SORUMLULUK		**KENDİNİ AŞMA**			
SSYF'ye Etkisi	**Anlamlılık**		**SSYF'ye Etkisi**	**Anlamlılık**	**Güven Aralığı**
2775	,0000	**Doğrudan Etki**	1819	,0005	
		BSS ile Dolaylı Etki	1182		,0666 - ,1702
		Toplam Etki	3001	,0000	

Kendini aşma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında bireysel sosyal sorumluluğun aracı etkisini belirlemeye yönelik yapılan analizde, bireysel sosyal sorumluluğun, kendini aşma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişkiyi güçlendirdiği görülmüştür. Kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisi 1819 iken, bireysel sosyal sorumluluğun aracı etkisi ile birlikte toplam etki 3001 'e yükselmiştir. Toplam etki istatiksel olarak anlamlıdır (p: 0,00<0,05). Aynı zamanda dolaylı etkinin anlamlı olabilmesi için güven aralığında "0" bulunmaması gerekmektedir. Modelimizde dolaylı etkinin güven aralığı 0,0666 ile 0,1702 arasında bulunmakta, yani "0" içermemektedir. Bu nedenle dolaylı etki de anlamlı bulunmaktadır. Bu nedenle H13 hipotezi kabul edilmiştir.

4.6.1. Ek Analizler

Literatürde sıklıkla çalışılan (ör. Van Rooij, ve diğ. 2007; 2011; Almenberg ve Dreber, 2015; Kapteyn ve Teppa, 2011; Lusardi ve Mitchell, 2007; Byrnes, vd.,1999) riske karşı tutumun ve finansal okuryazarlığın demografik faktörlere göre farkı çalışmamızda da analiz edildi. Riske karşı tutum için yapılan analizlerde sadece cinsiyette fark tespit edilmiş olup bu sonuç tablo 18'de gösterilmiştir. Finansal okuryazarlıkta ise, medeni durum, eğitim seviyesi ve yaşa göre farklılık olduğu tespit edilerek tablo 19, 20 ve 21'de gösterilmiştir.

Tablo 18: Cinsiyet İçin Bağımsız T Testi

RİSKTEN KAÇINMA		
CİNSİYET	**ORTALAMALAR**	**ANLAMLILIK**
Kadın	3,5090	,000
Erkek	3,1543	

Cinsiyetler arasında riskten kaçınmanın farkını anlamak için yapılan bağımsız t testi sonucu tablo 18'de gösterilmiştir. Kadınların riskten kaçınma ortalamaları erkeklere göre daha fazla görülmüş (3,5090>3,1543) ve bu fark istatiksel olarak anlamlı görünmektedir (0,00<0,05). Yani, kadınlar erkeklere göre daha fazla riskten kaçınma davranışı sergilemektedirler.

Finansal okuryazarlık seviyesinin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmekiçin yapılan analizler sonucunda medeni durum, eğitim

seviyesi ve yaş gruplarının ileri finansal okuryazarlık seviyelerinde fark olduğu tespit edilmiş ve tablo 19, 20 ve 21'de analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 19: Medeni Durum İçin T Testi

İLERİ FİNANSAL OKURYAZARLIK		
MEDENİ DURUM	**ORTALAMALAR**	**ANLAMLILIK**
Evli	3,21	,043
Bekâr	2,78	

Tablo 19, ileri finansal okuryazarlık seviyesinin medeni duruma göre farkını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, evli bireylerin ortalamaları bekârların ortalamalarından daha fazla (3,21>2,78) ve bu sonuç istatiksel olarak anlamlı (0,043<0,05) çıkmıştır. Yani evli bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri bekârlara göre daha yüksektir.

Tablo 20:Eğitim Seviyesi İçin Anova Analizi

İLERİ FİNANSAL OKURYAZARLIK		
EĞİTİM SEVİYESİ	**ORTALAMALAR**	**ANLAMLILIK**
İlköğretim	2,3333	,001
Lise	2,6744	
Üniversite	2,8366	
YL/ Doktora	3,8418	

Tablo 20, ileri finansal okuryazarlık seviyesinin eğitim duruma göre farkını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, eğitim seviyesi yükseldikçe finansal okuryazarlık ortalamaları da yükselmiş ve bu sonuç istatiksel olarak anlamlı (0,001<0,05) çıkmıştır.

Tablo 21:Yaş Aralığı İçin Anova Analizi

İLERİ FİNANSAL OKURYAZARLIK		
YAŞ ARALIĞI	**ORTALAMALAR**	**ANLAMLILIK**
18-30	2,5859	,000
31-40	3,1609	
41-50	3,9342	
51 +	4,1071	

Tablo 21, ileri finansal okuryazarlık seviyesinin yaş aralığına göre farkını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, yaş ilerledikçe finansal okuryazarlık ortalamaları da yükselmiş ve bu sonuç istatiksel olarak anlamlı (0,001<0,05) çıkmıştır. Yani ileri yaş bireylerin finansal okuryazarlık oranları gençlere göre daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 22, tüm hipotezlerin test edilmesi sonucu oluşturulmuştur.

Tablo 22: Hipotez Testi Sonuçları

HİPOTEZLER	KABUL	RED
H1: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında ilişki vardır.	✓	
H2: Kendini güçlendirme değer boyutundaki başarı ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.		X
H3: Kendini güçlendirme değer boyutundaki güç ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.	✓	
H4: Kendini güçlendirme değer boyutundaki hazcılık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.		X
H5: Düşünme ihtiyacı yüksek olan bireyler (bilişsel bilgi işleyiciler) ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.	✓	
H6: Duygu tercihi yüksek olan bireyler (duygusal bilgi işleyiciler) ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.		X
H7: İleri finansal okuryazarlık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.		X
H8: Bilgi işleme tarzı ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.		X
H9: Kendini aşma değer boyutu ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.	✓	
H10: Kendini güçlendirme değer boyutundaki güç, başarı ve hazcılık ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.		X
H11: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişki ileri finansal okuryazarlığı düşük ve yüksek olanlara göre farklılaşmaktadır.		X

Tablo 22 Devamı

H12: Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.	✓	
H13: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.	✓	
H14: Bireysel sosyal sorumluluk düzeyi, bilişselliğin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerindeki etkisini farklılaştırır.		X
H15: Riskten kaçınma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında ilişki vardır.		X
H16: Kadınların sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.	✓	
H17: Eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihi yüksektir.	✓	

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Değerler, bilgi işleme tarzı, bireysel sosyal sorumluluk, riskten kaçınma, ileri finansal okuryazarlık ve demografik değişkenlerin bireysel yatırımcıların sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisinin araştırıldığı çalışmamızda, ileri finansal okuryazarlık ölçeğinin diğer değişkenler ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasında moderatör (düzenleyici değişken) ve bireysel sosyal sorumluluk ölçeğinin bilişsellik ve kendini aşma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişkiye mediatör (aracı değişken) etkilerinin olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca riskten kaçınma ve ileri finansal okuryazarlığın demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Ölçeklere yapılan faktör analizi sonucunda, iyi ve kabul edilebilir güvenilirlik aralığına (Cronbach alfa) sahip sekiz faktör elde edilmiş ve bunların birbirleri ile olan ilişkileri korelasyon analizi uygulanarak tespit edilmiştir.

Değerler ölçeği; kendini aşma, güç, başarı ve hazcılık olmak üzere dört faktöre ayrılmış ve sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisini görebilmek için regresyon analizi yapılmıştır. Kendini aşmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı ilişkisi bulunmuş olup, kendini güçlendirme boyutundaki başarı ve hazcılığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamıştır. Bu husus kendini aşma boyutu ile çevreci davranışlar arasında pozitif ilişki bulunduğu, kendini güçlendirme boyutu olan güç, hazcılık ve başarı ile çevreci davranışlar arasında negatif ilişki bulunduğu veya hiç ilişki bulunmadığı yönündeki literatür çalışmalarını desteklemektedir (Stern ve diğ., 1995; 1998; Karp, 1996; Schultz, Zeleny, 1998; 1999; Doran, 2008). Fakat kendini güçlendirme boyutundaki gücün sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı etkisi olduğunun görülmesi ise Şener ve Hazer (2007)'in güç ile çevreci davranışlar arasında zayıf fakat anlamlı ilişki bulduğu çalışması ve çevreciliğin kendini aşma ve güç ile ilişkili olduğunu belirten Hansla ve diğ. (2008)'nin çalışması ile uyumludur.

Bilişsellik ve duygusallık olmak üzere 2 faktöre ayrılan bilgi işleme tarzı ölçeğinin sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisini görmek için uygulanan regresyon

analizine göre, bilişsellik (düşünme ihtiyacı) sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahipken duygusallığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Barbaro, ve diğ. (2015), Sacchi, ve diğ. (2016) ve Baz, ve diğ. (2017) çalışmalarında bilişselliği yüksek olan bireylerin çevreci tutumlarının da yüksek olduğu ve Sacchi, ve diğ. (2016) duygusal yönü yüksek olan bireylerin ise daha az çevreci davrandıklarını belirttikleri çalışmalar desteklenmektedir. Düşünme ihtiyacı yüksek (bilişsel) bireyler; ilişkileri, olayları incelemek ve anlamlandırmak isterler ve daha fazla düşünerek, mantıksal çerçevede karar verirler. Duygu tercihi yüksek (duygusal) bireyler ise bilgiden ziyade hislerine, duygularına güvenerek karar verirler. Bu da demek oluyor ki, sosyal sorumlu yatırım fonlarının uzun vadedeki getirileri ile çevreye ve topluma sağlayacağı katkılar düşünüldüğünde mantıksal düşünen bireylerin sosyal sorumlu yatırım fonlarını tercih etmeleri kaçınılmazdır.

Bireysel sosyal sorumluluk ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki anlamlı ve pozitif bulgu, bireysel sosyal sorumluluğu yüksek olan kişilerin çevreci davranışlarda bulunduklarını belirtilen çalışmalara (Dwyer ve diğ., 2015; Babcock, 2017) paralellik göstererek araştırmanın ilgili hipotezinin desteklemektedir. Bireysel sosyal sorumluluğun bilişsellik ve kendini aşma faktörleri ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihleri arasında mediatör etkisine bakıldığında; sadece kendini aşma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişkide mediatör etkiye sahip olduğu ve aralarındaki ilişkiyi güçlendirdiği görülmüştür.

Genel olarak riskten kaçınan bireylerin finansal riskten de kaçındığını düşünmek yanlış olur. Nitekim çevreci davranışlarda bulunanların riskten kaçan bireyler oldukları (Ekşi, 2012, O'Connor, vd. 1999; Withmarsh, 2008; Wildavsky ve Dake, 2018) tarafından belirtilmiştir. Fakat yatırımlar açısından bakıldığında, sosyal sorumlu yatırımlarda bulunmak isteyen yatırımcıların fonların risklerine aldırış etmedikleri görülmüştür. Geçmiş araştırmalara (Lewis, 2001; Renneboog ve diğ. 2007; Ballesstero ve diğ., 2012) uygun olarak bağımsız değişkenlerden biri olan riskten kaçınmanın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde herhangi bir etkisi tespit edilmemiştir.

Cohen, 2005; 2007 ve Clark, 2013 çalışmalarında genel olarak finansal okuryazarlığı yüksek olanların çevreci davranışlar sergiledikleri belirtmiş olmasına rağmen, ileri finansal okuryazarlığın sosyal sorumlu yatırım fon tercihi üzerinde istatiksel olarak

anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Bu beklenmedik bulgunun muhtemel bir sebebi çalışmaya katılan bireylerin ileri finansal okuryazarlık düzeylerinin çok düşük seviyede bulunması (ankete katılan 718 kişiden ileri finansal okuryazarlık sorularının yarısından fazlasına doğru cevap verenlerin sayısı %22 oranı ile 158 kişidir) olabilir.

İleri finansal okuryazarlık ölçeğinin moderatör etkisinin sadece kendini aşma ile sosyal sorumlu yatırım fon tercihi arasındaki ilişkide devrede olduğu, ileri finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça bu etkinin azaldığı ve diğer değişkenlerin ilişkisine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Demografik özelliklere göre değişen çevreci davranışlar ve sosyal sorumlu yatırım fon tercihini inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Yaş ve eğitime göre sosyal sorumlu yatırım fon tercihinde farklılık olup olmadığını görmek için yapılan anova analizi sonucunda, yaşa göre sosyal sorumlu yatırım fon tercihinde farklılık olmadığı bulgusunun ankete katılanların yaşlarının birbirlerine çok yakın olması nedeniyle elde edildiği tahmin edilmektedir. Çünkü, ankete katılan 718 katılımcının 614 ‘ü (%85,6) 18-40 aralığında genç nüfusu oluşturmaktadır. Eğitim durumunun farklı olması sosyal sorumlu yatırım fon tercihini etkilediği ve eğitim durumu arttıkça sosyal sorumlu yatırım fon tercihinin de arttığı gözlemlenmiştir. Bu sonuç, ilgili hipotez ile aynı yönde çıkmış ve beklenen bir sonuç olmuştur, nitekim eğitimli birey denildiğinde, nitelikli, bazı değer yargıları gelişmiş, çalışmayı, çevresine ve topluma katkı sağlamayı amaç edinmiş bireyler akla gelmektedir. Aynı zamanda Beal ve Goyen, (1998)’nin çalışmasına da paralellik göstermektedir.

Medeni hal ve cinsiyete göre sosyal sorumlu yatırım fon tercihinde farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan bağımsız t testi sonucuna göre, medeni hale göre sosyal sorumlu yatırım fon tercihi değişmediği, cinsiyete göre farklılaştığı bulgusu kadınların ve erkeklerin yaşam tarzları, düşünme biçimleri, hayatı algılama şekilleri, riske karşı tutumları, yatırım tercihleri, vb. gibi birçok konuda birbirlerinden farklı olmaları nedeniyle şaşırtıcı olmamıştır. Aynı zamanda kadınların sosyal sorumlu yatırım fon tercihlerinin erkeklere göre daha fazla olduğu bulunmuş ve bu sonuç literatürü (Beal ve Goyen, 1998; Borghesi ve diğ., 2014; Adam ve Shauki, 2014; Borgers ve Pownall, 2014) desteklemektedir.

Tüm bu analizlere ek olarak demografik faktörlere göre riskten kaçınmada ve ileri finansal okuryazarlıkta fark olup olmadığını anlamak için anova analizi ve bağımsız t testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, riskten kaçınma için sadece cinsiyetler arasında fark çıkmış ve kadınların erkeklere göre daha fazla riskten kaçınma davranışı sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bu durum Jianakoplos ve Bernasek (1998), Dwyer (2002), Watson ve McNaughton (2007) ve Eckel ve Grossman (2008) çalışmaları ile uyumludur. Aynı zamanda demografik özellikler arasında ileri finansal okuryazarlık düzeyinde fark olup olmadığını anlamak için yapılan anova analizi ve bağımsız t testi sonuçlarına göre, ileri finansal okuryazarlık eğitim durumuna ve yaşa göre farklılaşmaktadır. Yaş ilerledikçe finansal okuryazarlık düzeyi artmaktadır. Aynı şekilde eğitim durumu arttıkça da ileri finansal okuryazarlık düzeyinin arttığı gözlemlenmiştir. Finansal okuryazarlığın yaş ve eğitim durumuna göre artması literatürü destekler niteliktedir.

Bu çalışmanın, elde ettiği bulgular ile davranışsal finans literatürüne katkı sağladığı söylenebilir. Çünkü burada ele alınan bireysel faktörler yatırım kararlarını etkileyecek psikolojik faktörlerdir. Araştırma bulguları, kimi bireysel faktörlerin finansal davranışlar üzerinde etkisinin olduğunu kanıtlamaktadır. Sosyal sorumlu yatırım fon yatırımcı sayısını arttırmak isteyen finansal kuruluşlar, bireysel faktörlere odaklanacak çalışmalar yapabilirler. Örneğin, genç nesiller için bireysel sosyal sorumluluğu arttıracak eğitimler düzenleyebilir veya sosyal sorumlu yatırım fon reklamları oluştururken bilişsel insanları göz önünde bulundurarak reklam ve pazarlama stratejileri geliştirebilirler.

Bütün çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da bazı kısıtlamalar bulunmaktadır. Çalışmamızın verileri anket yöntemi ile elde edilmiş ve ankete katılan bireylerin çoğunluğu genç nüfustan (18–40)ve eğitimli bireylerden (lisans, YL/doktora) oluşmaktadır. Bu da çalışmamızda eğitim ve yaş ile ilgili analizlerde kısıtlamalar yaratmaktadır. Farklı yaş grupları ve eğitim seviyeleri ile analizler yapıldığında daha farklı sonuçlar ile karşılaşılabilmesi muhtemeldir.

Çalışmamız, Türkiye'de bireysel yatırımcıların sosyal sorumlu yatırım fon tercihlerini etkileyen değişkenler üzerinde duran ilk çalışma olması nedeniyle önem arz etmektedir. Bu çalışmada değerler, bilgi işleme tarzı, riskten kaçınma, bireysel sosyal sorumluluk, ileri finansal okuryazarlık ve demografik özelliklerin sosyal sorumlu yatırım fon tercihine etkisi incelenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket

kullanılmıştır. Aynı ilişkilerin deneysel tasarımlarla ölçümlenmesi çok faydalı sonuçlar sağlayabilir. Ayrıca, kişilik özelliği, kültür ve inanç gibi değişkenlerin de modele katılması literatüre katkı sağlayacaktır. Son olarak çalışmamıza 18 yaş üstü yatırım yapabilecek bireyler katılmıştır. Sonraki araştırmalarda gerçek yatırımcılara ulaşılması da daha farklı ve faydalı vurguların elde edilmesi için yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Adam, Ainul Azreen, Elvia R. Shauki. 2014. Socially Responsible Investment in Malaysia: Behavioral Framework in Evaluating Investors' Decision Making Process. **Journal of Cleaner Production.** c.80: 224 – 240.

Agyei, Samuel Kwaku. 2018. Culture, Financial Literacy and SME Performance in Ghana. **Cogent Economic & Finance**. c.6: 1-16. DOI: 10.1080/23322039.2018.1463813.

Almenberg, Johan ve Dreber, Anna. 2015. Gender, Stock Market Participation and Financial Literacy. **Economics Letters.** c.137: 140-142. DOI:10.1016/j.econlet.2015.10.009.

Alnıaçık, Ümit. 2009. Çevreyi Koruma İddiası İçeren Reklamların Etkililiği: Mesaj Belirginliği, Ürün Türü Ve TüketiciBilgi İşleme Tarzının EtkileriniİnceleyenDeneysel Bir Araştırma, Doktora Tezi. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altman, Morris. 2012. Implications of Behavioural Economics for Financial Literacy and Public Policy. **The Journal of Socio-Economics**. c.41: 677-690. DOI:10.1016/j.socec.2012.06.002.

Anbar, Adem ve Eker, Melek. 2009. Bireysel Yatırımcıların Finansal Risk Algılamalarını Etkileyen Demografik ve Sosyoekonomik Faktörler. **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi.** c.5. s.9: 129-150.

Apostolakis, George, Frido Kraanen, Gert van Dijk. 2016. Examining Pension Beneficiaries' Willingness to Pay For A Socially Responsible And Impact Investment Portfolio: A Case Study in the Dutch Healthcare Sector. **Journal of Behavioral and Experimental Finance**. c.11: 27–43. DOI:10.1016/j.jbef.2016.06.001.

Arbak, Yasemin, Özmen, Ömür ve Saatçioğlu, Ömür. 2004. Bilişsel Tarz Ve Öğrenme Biçiminin Öğrenci Performansı Açısından Önemi: İşletme Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. **Ege Akademik Bakış**. c.1. s.4: 31-43.

Arellano, Alfonso, Cámara, Noelıa Ve Tuesta, Davıd. 2017. Explaining The Gender Gap İn Financial Literacy: The Role Of Non-Cognitive Skills. **Economic Notes By Banca Monte Dei Paschi Di Siena Spa**. c.9999: 1-23. DOI:10.1111/ecno.12113.

Aren, Selim Ve Aydemir, Sibel Dinç. 2014. A Literature Review on Financial Literacy. **Finansal Araştırmalar Ve Çalışmalar Dergisi**. c.5. s.11: 33-49. DOI:10.14784/Jfrs.2014117326.

Aren, Selim ve Canikli Seda. 2018. The Effect of Financial Literacy and Risk Perception on Investment Choices of Individual Investors. 8th International Conference On Leadership, Technology, Innovation And Business Management, Temmuz 2018. Prague.

Aren, Selim ve Zengin, Asiye Nur. 2016. Influence of Financial Literacy and Risk Perception on Choice of Investment, **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. c.235: 656 – 663. DOI:10.1016/j.sbspro.2016.11.047.

Atkinson, W., John. 1957. Motivational Determinants of Risktaking Behavior. **Psychological Review**. c.64. s.6: 359-372.

Auer, R. Benjamin. 2016. Do Socially Responsible Investment Policies Add or Destroy European Stock Portfolio Value?. **J Bus Ethics**. c.135: 381–397. DOI:10.1007/s10551-014-2454-7.

Axelrod, J. Lawrence. 1994. Balancing Personal Needs With Environmental Preservation: Identifying the Values that Guide Decisions in Ecological Dilemmas. **Journal of Social Issues.** c.50: 85-104. DOI:10.1111/j.1540-4560.1994.tb02421.x.

Babcock, Hope, M. 2009. Assuming Personal Responsibility for Improving the Environment: Moving toward a New Environmental Norm. **Harvard Environmental Law Review.** c.33. s.1: 117-175.

Ballestero, Enrique, Bravo, Mila, Perez-Gladish, Blanca, Arenas-Parra, Mar, Pla-Santamaria, David. 2012. Socially Responsible Investment: A multicriteria approach to portfolio selection combining ethical and financial objectives. **European Journal of Operational Research.** c.216: 487-494. DOI:10.1016/j.ejor.2011.07.011.

Barbaro, Nicole, Pickett, Scott M. ve Parkhill, Michele R. 2015. Environmental Attitudes Mediate the Link Between Need for CognitionAnd Pro-Environmental Goal Choice. **Personality and Individual Differences.** c.75: 220–223. DOI: 10.1016/j.paid.2014.11.032.

Barreda-Tarrazona, Iva´n, Matallı´n-Sa´ez, Juan Carlos, Balaguer-Franch, Rosario. 2011. Measuring Investors' SociallyResponsible Preferences in MutualFunds. **Journal of Business Ethics**. c. 103: 305–330. DOI: 10.1007/s10551-011-0868-z.

Bauer, Rob, Jeroen Derwall, Roge´r Otten. 2007. The Ethical Mutual Fund Performance Debate: New Evidence from Canada. **Journal of Business Ethics.** c.70: 111–124. DOI: 10.1007/s10551-006-9099-0.

Bauer,Rob, Paul Smeets. 2015. Social identification and investment decisions. **Journal of Economic Behavior & Organization.** c.117: 121–134. DOI:10.1016/j.jebo.2015.06.006.

Baz, María Hidalgo, Partal, Mercedes Martos ve Benito, Óscar González. 2017. Assessments of the Quality of Organic Versus Conventional Products, by Category And Cognitive Style. **Food Quality and Preference**. c.62: 31–37. DOI: 10.1016/j.foodqual.2017.06.008.

Beal, Diana ve Goyen, Michelle. 1998. Putting Your Money Where Your Mouth is' A Profile of Ethical Investors. **Financial Services Review**. c. 7: 129– 143.

Beatty Sharon. E., Kahle Lynn R., Homer Pamela. ve Misra Shekhar. 1985. Alternative Measurement Approaches to Consumer Values: The List of Values and the Rokeach Value Survey. **Psychology& Marketing.** c.2. s.3: 181-200. DOI:10.1002/mar.4220020305.

Bello, Zakri Y. 2005. Socially Responsible Investing And Portfolio Diversification. **The Journal of Financial Research**. c. XXVIII. s.1: 41–57.

Benson, Karen L.,Timothy J. Brailsford, Jacquelyn E. Humphrey. 2006. Do Socially Responsible Fund Managers Really Invest Differently?. **Journal of Business Ethics**. c.65: 337–357. DOI: 10.1007/s10551-006-0003-8.

BİST. 2011. Sürdürülebilirlikle İlgili Özet Bilgiler.

Blancard, Gunther Capelle, St´ephanie Monjon. 2014. The Performance of Socially Responsible Funds: Does the Screening Process Matter?.**European Financial Management.** c.20. s.3:494–520.

Blanchette, I., Richards, A. 2010. The Influence of Affect on Higher Level Cognition: A Review of Research on Interpretation, Judgement, Decision Making and Reasoning. **Cognition and Emotion**. c.24. s.4: 276-324.

Bodie, Zvi, Merton, Robert, C. Ve Samuelson, William, F. 1992. Labor Supply Flexibility and Portfolio Choice in A Life Cycle Model. **Journal of Economic Dynamics and Control**. c.16. s.3-4: 427-449.

Bodie, Zvi. 2006. A Note on Economic Principles and Financial Literacy. **Networks Financial Institute**. April 2006. Indiana State University, USA. Policy Brief No: 2006-PB-07.

Borgers, Arian C.T.,Rachel A.J. Pownall. 2014. Attitudes Towards Socially and Environmentally Responsible Investment. **Journal of Behavioral and Experimental Finance.** c.1: 27–44. DOI:10.16/j.jbef.2014.01.005.

Borghesi, Richard, Houston, F., Joel ve Naranjo, Andy. 2014. Corporate Socially Responsible İnvestments: CEO Altruism, Reputation, And Shareholder İnterests. **Journal of Corporate Finance.** c.26: 164–181. DOI: 10.1016/j.jcorpfin.2014.03.008.

Britt Thomas W. 1999. Engaging the Self in the Field: Testingthe Triangle Model of Responsibility. **Society for Personality and Social Psychology**. c.25. s.6: 698-708.

Burke, Marıan Chapman Ve Edell Julie A. 1989. The Impact of Feelings on Ad-Based Affect and Cognition. **Journal of Marketing Research.** c.16: 69-83.DOI:10.2307/3172670.

Burton, Scot, Lichtenstein, Donald, R., Netemeyer, Richard, G. ve Garretson, Judith, A. 1998. A Scale for Measuring Attitude Toward Private Label Products and An Examination of Its Psychological and Behavioral Correlates. **Journal of The Academy of Marketing Science.** c.26. s.4: 293-306. DOI:10.1177/0092070398264003.

Byrnes, James P., Miller, David C. ve Schafer, William D. 1999. Gender Differences in Risk Taking: A Meta-Analysis. **Psychological Bulletin**. c.125. s.3: 367-383.

Cacioppo, John T. , Petty, Richard E. , Feinstein, Jeffrey A. ve Jarvis, W. Blair G. 1996. Dispositional Differences İn Cognitive Motivation: The Life And Times Of Individuals Varying İn Need For Cognition. **Psychological Bulletin**. c.119. s.2: 197-253.

Cacioppo, John T. Ve Petty, Richard E. 1982. The Need for Cognition. **Journal of Personality And Social Psychology**. c.42. s.1: 116-131. DOI:10.1037/0022-3514.42.1.116.

Cacioppo, John T., Petty, Richard E. ve Kao, Chuan Feng. 1984. The Efficient Assessment of Need for Cognition. **Journal of Personality Assessment**. c.48. s.3: 306-307. DOI:10.1207/s15327752jpa4803_13.

Calcagno, Riccardo ve Monticone, Chiara. 2014. Financial Literacy and the Demand for Financial Advice. **Journal of Banking & Finance**. c.50: 363-380 DOI:10.1016/j.jbankfin.2014.03.013.

Cengiz, Hakan. 2014. Gönüllü Sade Yaşam Davranışının Ölüm Tüketimi Davranışına Yönelik Tutumlar Üzerine Etkisi: Türk Ve Amerikan Kültürleri Arasında Bir Karşılaştırma. Doktora Tezi. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Chen, Haiyang ve Volpe, Ronald P. 1998. An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. **Fınancıal Servıces Revıew**. c.7. s.2: 107-128.

Chlouba, Tomáš, Šimková, Monik ve Zuzana Němcová. 2011. Application for Education of Financial Literacy. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. c.28: 370 – 373. DOI: 10.1016/j.sbspro.2011.11.070.

Christopher, Andrew, N. ve Schlenker, Barry, R. 2005. The Protestant Work Ethic And Attributions ofResponsibility: Applications of the Triangle Model. Journal **of Applied Socia/ Psychology**. c.35. s.7: 1502-1518.

Clark, Gordon L. 2013. Mapping Financial Literacy: Cognition And the Environment. **Geografiska Annaler: Series B, HumanGeography**. c.95. s.2: 131–145. DOI:10.1111/geob.12013.

Cohen, J. Maurie. 2007. Consumer Credit, Household Financial Management, AndSustainable Consumption. **International Journal Of Consumer Studies.** c.31: 57-65. DOI: 10.1111/j.1470-6431.2005.00485.x.

Cohen, Maurie J. 2005. Sustainable consumption American style: Nutrition education, active living and financial Literacy. **International Journal of Sustainable Development & World Ecology.** c.12. s.4: 407-418. DOI:10.1080/13504500509469650.

Cohen, Maurie J. 2007. Consumer Credit, Household Financial Management, And Sustainable Consumption. **International Journal of Consumer Studies**. c.31: 57-65. DOI: 10.1111/j.1470-6431.2005.00485.x.

Cortez, Ceu Maria, Florinda Silva, Nelson Areal. 2009. The Performance of European Socially Responsible Funds. **Journal of Business Ethics.** c.87: 576. DOI:10.1016/j.irfa.2015.05.012.

Cottrell, Stuart P. ve Meisel, Carolin. 2003. Predictors of PersonalResponsibility to Protect theMarine Environment Among ScubaDivers. **Northeastern Recreation Research Symposium.** Florida: Gtr-Ne-317: 252-261.

Crifo, Patricia, Nicolas Mottis. 2016. Socially Responsible Investment in France. **Business & Society.** c.55. s.4: 576–593. DOI: 10.1177/0007650313500216.

Cude, Brenda, Frances Lawrence, Angela Lyons, Kaci Metzger, Emily LeJeune, Loren Marks, and Krisanna Machtmes. 2006. College Students and Financial Literacy: What They Know and What We Need to Learn. **Eastern Family Economics and Resource Management AssociationConference Proceedings,23–25 February 2006**. Knoxville Tennessee: 102–109.

Czerwonka, Monika. 2014. The Influence of Religion on Socially Responsible Investing. **Journal of Religion and Business Ethics.** c.3: 1-10.

Çeçen, Ayşe Rezan. 2002. Duyguları Yönetme Becerileri Eğitimi Programının Öğretmen Adaylarının Duyguları Yönetme Becerileri Üzerindeki Etkisi. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çikot, Özcan. 2010. Sorumlu Yatırımlar. **Sermaye Piyasasında Gündem**. c.97: 19-36.

Danışman, Emre, Sezer, Durmuş ve Gümüş, Umut Tolga. 2016. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi.** c.26. s.2: 1-37.

Delhomme, Patricia, Cristea, Mioara ve Paran, Françoise. 2013. Self-Reported Frequency And Perceived Difficulty of AdoptingEco-Friendly Driving Behavior According to Gender, Age,And Environmental Concern. **Transportation Research**. c.20: 55-58. DOI: 10.1016/j.trd.2013.02.002.

Dietz, T.,Stern, P. C. Ve Guagnano, G.A. (1998). Social Structural And Social Psychological Bases of Environmental Concern. **Environment and Behavior.** c.30. s: 450-471. DOI: 10.1177/001391659803000402 .

Diouf, Dominique, Tessa Hebb, El Hadji Toure. 2016. Exploring Factors That Influence Social Retail Investors' Decisions: Evidence From Desjardins Fund. **Journal of Business Ethics.** c.134: 45-67. DOI:10.1007/s10551-014-2307-4.

Donthu, Naveen ve Gilliand, David. 1996. Observations: The Infomercial Shopper. **Journal of Advertising Research**. c.36. s.2: 69-76.

Doran, J. Caroline. 2008. The Role of Personal Values in Fair Trade Consumption. **Journal of Business Ethics.** c.84: 549-563. DOI: 10.1007/s10551-008-9724-1.

Driva, Anastasia, Lührmann, Melanie ve Winter, Joachim. 2016. Gender Differences And Stereotypes in Financial Literacy: Off to An Early Start. **Economics Letters**. c.146: 143–146. DOI: 10.1016/j.econlet.2016.07.029.

Dursun, İnci. 2012. Tüketicilerin İkna Çabalarına Karşı Gösterdikleri Direnci Etkileyen Faktörler, Doktora Tezi. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü,Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dwyer, Patrick C., Maki, Alexander ve Rothman, Alexander J. 2015. Promoting Energy Conservation Behavior In Public Settings: The Influence of Social Norms And Personal Responsibility. **Journal of Environmental Psychology**. c.41: 30-34. DOI: 10.1016/j.jenvp.2014.11.002.

Dwyer, Peggy, D., Gilkeson, James, H., List, John, A. 2002. Gender Differences in Revealed Risk Taking: Evidence From Mutual Fund Investors. **Economics Letters**. c.76: 151-158.

Eckel, Catherine C. Ve Grossman, Philip J. 2008. Men, Women And Risk Aversion: Experimental Evidence. **Handbook of Experimental Economics Results**. c.1: 1061-1073. DOI: 10.1016/S1574-0722(07)00113-8.

Ekşi, Sevgi. 2012. Kültürel Eğilimler Ve Bireysel Hassasiyetler Açısından Tüketim Karşıtlığının İncelenmesi. Doktora Tezi. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Epstein, Seymour, Pacini, Rosemary ve Denes-Raj Veronika. 1996. Individual Differences in Intuitive-Experiential and Analytical-Rational Thinking Styles. **Journal of Personality and Social Psychology**. c.71. s.2: 390-405. DOI:10.1037/0022-3514.71.2.390.

Eraslan, Levent. 2011. Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeğinin (BSS) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. **Aile ve Toplum**. c.7. s.24: 81-91.

Eyüboğlu, Filiz. 2007. Farklı Bilişsel Tarzlara Sahip Üniversite Öğrencilerinin Sayfa Uzunluğu Farklı Hiperortamlarda Erişileri, Dolaşma Araçlarını Kullanma Sıklıkları Ve Hiperortama İlişkin Görüşleri. Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fachrudin K.R., Fachrudin K.A. 2016. The Influence Of Education And Experience Toward Investment Decision With Moderated By Financial Literacy. **Polish Journal Of Management Studies.** c.14. s.2: 51-60. DOI:10.17512/Pjms.2016.14.2.05.

Fernandes, Daniel, Lynch Jr. John G. Ve Netemeyer, Richard G. 2014. Financial Literacy, Financial Education, and Downstream Financial Behaviors. **Management Science.** c.60. s.8: 1861-1883. DOI:10.1287/mnsc.2013.1849.

Fernandez, Javier. 2014. Another step in Models-based practice: hybridizing Cooperative Learning and Teaching for Personal and Social Responsibility. **Journalof PhysicalEducation**, **Recreation&Dance**. c.85. s.7:3-5. DOI:10.1080/07303084.2014.937158.

Filiz, Bijen, Demirhan, Gıyasettin. 2015. Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Ölçeği'nin (BSS-Ö) Türk Diline Uyarlanma Çalışması. **Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi.** c.26. s.2: 51-64.

Fleischhauer, Monika, Enge, Sören, Brocke, Burkhard, Ullrich, Johannes, Strobel, Alexander ve Strobel, Anja. 2009. Same or Different? Clarifyingthe Relationship of Need for Cognitionto Personality and Intelligence. **Personality and Social Psychology Bulletin**. c.36. s.1: 82–96. DOI:10.1177/0146167209351886.

Fornero, Elsa. 2014. Economic-Financial Literacy And (Sustainable) Pension Reforms: Why the Former is A Key Ingredient for The Latter. **Netspar Discussion Paper, 28 Şubat 2014**. No: 02/2014-098. DOI:10.2139/ssrn.2665089.

Fraj, E ve Martinez, E. 2006. Environmental Values And Lifestyles as Determining Factors of Ecological Consumer Behaviour: An Empirical Analysis. **Journal of Consumer Marketing.** c.23. s.3: 133-144. DOI:10.1108/07363760610663295.

Galema, Rients, Auke Plantinga, Bert Scholtens. 2008. The Stocks at Stake: Return and Risk in Socially Responsible Investment. **Journal of Banking & Finance**. c.32: 2646–2654. DOI:10.1016/j.jbankfin.2008.06.002.

Gatersleben, B., White, E., Abrahamse, W., Jackson, T. Ve Uzzell, D. 2010. Values And Sustainable Lifestyles. **Archıtectural Scıence Revıew.** c.53**:** 37-50.

Gifford, Robert ve Nilsson, Andreas. 2014. Personal And Social Factors That İnfluencePro-Environmental Concern And Behaviour: A Review. **International Journal of Psychology.** c.49. s.3:141-157. *DOI:* 10.1002/ijop.12034.

Goebel, Jan; Krekel, Christian; Tiefenbach, Tim; Ziebarth, NicolasR. 2015. How Natural Disasters Can Affect Environmental Concerns, Risk Aversion, AndEven Politics: Evidence From Fukushima And Three European Countries.**Multidisciplinary Panel Data Research**, No. 762, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung. (DIW): Berlin.

Gough, Harrıson G., Mcclosky, Herbert ve Meehl, Paul E. 1952. A **Personality Scale** for **Social Responsibility**. **The Journal Of Abnormal And Social Psychology.** c.47. s.1: 73-80. DOI:10.1037/h0062924.

Grable, John, E., Joo, So-Hyun. 2004. Environmental and Biopsychosocial Factors Associated with Financial Risk Tolerance. **Financial Counseling and Planning**. c.15. s.10: 3-82.

Grunert, C. S. ve Juhl, H.J. (1995). Values, Environmenta lAttitudes, and Buying of Organic Foods. **Journal of Economic Psychology.** c.16: 39-62. DOI:10.1016/0167-4870(94)00034-8.

Guay, Terrence, Jonathan P. Doh, Graham Sinclair. 2004. Non Governmental Organizations, Shareholder Activism, and Socially Responsible Investments: Ethical, Strategic, and Governance Implications. **Journal of Business Ethics.** c.52: 125-139.

Gülgöz, Sami ve Sadowski Cyril J. 1995. Düşünme İhtiyacı Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması ve Öğrenci Başarısı Göstergeleri ile Korelasyonu. **Türk Psikoloji Dergisi**. c.10. s.35: 15-24.

Habib, Marianne, Cassotti, Mathieu, Moutier, Sylvain, Houdé, Olivier ve Borst, Grégoire. 2015. Fear and Anger Have Opposite Effects on Risk Seeking in the Gain Frame. **Frontiers in Psychology**. c.6: 1-7. DOI: 10.3389/fpsyg.2015.00253.

Hansla, Andre, Gamble, Amelie, Juliusson, Asgeir ve Garling, Tommy. 2008. The relationships between awareness of consequences, environmental concern, and value orientations. **Journal of Environmental Psychology.** c.28: 1-9. DOI:10.1016/j.jenvp.2007.08.004.

Harlow, W.V., Brown, Keith, C. 1990. Understanding and Assessing Financial Risk Tolerance: A Biological Perspective. **Financial Analysts Journal**. c.46: 50-62.

Harris, Dale B. 1957. A Scale For Measuring Attitudes of SocialResponsibility In Children. **Journal of Abnormal & Social Psychology**. c.55. s.3: 322-326.

Hassan, Abul, Rubio, J. Francisco, Hassan, M. Kabir, Ozkan, Bora ve Merdad Hesham. 2017. Coskewness In Islamic, Socially Responsible And

Conventional Mutual Funds: An Asset Pricing Test. **International Journal of Business and Society.** c.18. s.1: 23-44. DOI:10.2139/ssrn.2944318.

Haugtvedt, Curtis. P. ve Petty, Richard. E. 1992. Personality and Persuasion: Need for Cognition Moderates the Persistence and Resistance of Attitude Changes. **Journal of Personality and Social Psychology**. c.63: 308–319. DOI:10.1037//0022-3514.63.2.308.

Heppner, P. Paul, Reeder, B. Lynne ve Larson, Lisa M. 1983. Cognitive Variables Associated With Personal Problem-Solving Appraisal: Implications for Counseling. **Journal of Counseling Psychology.** c.30. s.4: 537-545. DOI:10.1037//0022-0167.30.4.537.

Herber, Misse Wester. 2004. Underlying concerns in land-use conflicts—the role of place-identity in risk perception. **Environmental Science & Policy**. c.7: 109-116. DOI:10.1016/j.envsci.2003.12.001.

Holbrook, Morrıs B. ve Hirschman, Elızabeth C. 1982. The Experiential Aspects of Consumption: Consumer Fantasies, Feelings, and Fun. **Journal Of Consumer Research**. c.9: 132-140. DOI:10.1086/208906.

Holt, Charles A. ve Laury, Susan K. 2002. Risk Aversion and Incentive Effects. American Economic Review. c.92. s.5: 1644-1655. DOI: 10.1257/000282802762024700.

Hong, Harrison, Marcin Kacperczyk. 2009. The price of sin: The effects of social norms on markets. **Journal of Financial Economics.** c.93: 15–36. DOI:10.1016/j.jfineco.2008.09.001.

Honnold, A. Julie. 1984. Age and Environmental Concern Some Specification of Effects. **The Journal of Environmental Education.** c.16. s.1: 4-9. DOI:10.1080/00958964.1984.9942695.

Howell, R.A.(2013). It'snot (just) "The Environment, Stupid!'' Values, Motivations, and Routes to Engagement of People Adopting Lower-Carbon Lifestyles. **Global Environmental Change**. c.23: 281-290. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2012.10.015.

http://www.arge.com/tr/makaleler/yatirimda-sosyal-sorumluluk/ [18.05.2017].

http://www.sosyalsorumluluk.org/sosyal-sorumluluk-nedir/ [17.05.2017].

Humphrey, Jacquelyn E., Geoffrey J. Warren , Junyan Boon. 2016. What is Different about Socially Responsible Funds? A Holdings-Based Analysis. **J Bus Ethics.** 138. s.263-277. DOI:10.1007/s10551-015-2583-7.

Huston, Sandra J. 2010. Measuring Financial Literacy. **The Journal Of Consumer Affaırs.** c.44. s.2: 296-316. DOI: 10.1111/j.1745-6606.2010.01170.x.

Işık, A. Zeynep. 2007. Duygu-Biliş Etkileşim Ölçeği'nin Geliştirilmesi Ve Duygu Bilişin, Üniversite Öğrencilerinde Cinsiyet, Yaş Ve Bölüm Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İçke, B. Turan. **Sosyal Sorumlu Yatırım**: **Sürdürülebilir Dünya İçin Finansal Bir Yaklaşım.** İstanbul: Derin Yayınları, 2011.

Jansson, Magnus, Anders Biel. 2014. Investment Institutions' Beliefs About and AttitudesToward Socially Responsible Investment (SRI): A Comparison

Between SRI and NonSRI Management. **Sustainable Development.** c.22: 33–41.

Jappelli, Tullio ve Padula, Mario. 2013. Investment in Financial Literacy And Saving Decisions. **Journal of Banking & Finance**. c.37: 2779–2792. DOI:10.1016/j.jbankfin.2013.03.019.

Jappelli, Tullio ve Padula, Mario. 2015. Investment in Financial Literacy, Social Security, and Portfolio Choice. **Journal of Pension Economics and Finance**. c.14. s.4: 369-411. DOI:10.1017/S1474747214000377.

Jianakoplos, Nancy, Ammon ve Bernasek, Alexandra. 1998. Are Women more Risk Averse?. **Economic Inquiry**. c.36: 620-630.

Jianakoplos, Nancy, Ammon ve Bernasek, Alexandra. 2006. Financial Risk Taking by Age, and Birth Cohort. **Southern Economic Journal**. c.72. s.4: 981-1001.

Joly, Carlos. 2002. The Greening of Financial Markets. **Finance for Sustainable Development Testing New Policy Approaches, Proceeding of the Fifth Expert Group Meeting on Finance for Sustainable Development, 1-4 December 1999.** Kenya: 283-302.

Jones, Richard.2013. Teaching Personal andSocial Responsibility (TPSR)through Physical Activity. **Journal of Physical Education**: 26-29.

Jones, Robert Emmet ve Dunlap, Riley E. 1992. The Social Bases of Environmental Concern: Have They Changed Over Time? **Rural Sociology**. c.57. s.1: 28-47.

Jones, Stewart, Sandra van der Laan, Geoff Frost, Janice Loftus. 2008. The Investment Performance of Socially Responsible Investment Funds in Australia. **Journal of Business Ethics**. c.80: 181–203. DOI:10.1007/s10551-007-9412-6.

Kahle R. Lynn.,Beatty E. Sharon. ve Homer Pamela. 1986. Alternative Measurement Approaches to Consumer Values: The List of Values (LOV) and Values and Life Style (VALS). **Journal of Consumer Research.** c.13. s.3: 405-409. DOI: 10.1086/209079.

Kamal, Yousuf. 2015. Corporate Social Responsibility versus Personal Social Responsibility–Analysis of five Entrepreneurs and their Business Organizations withinBangladesh. **ASA University Review**. c.9. s.2: 27-40.

Kaplan, Stanley ve Garrick, B. John. 1981. On The Quantitative Definition of Risk. **Risk Analysis**. c.1. s.1: 11-27.

Karp, David Gutierrez. 1996. Values and their Effect on Pro-Environmental Behavior. **Environment and Behavior**. c.28. s.1: 111-133. DOI:10.1177/0013916596281006.

Klineberg, Stephen L., McKeever, Matthew ve Rothenbach, Bert. 1998. Demographic Predictors of Environmental Concern: It Does Make a Difference How It'sMeasured. **Social Science Quarterly**. c.79. s.4: 734-753.

Kuşdil, M.Ersin, Kağıtçıbaşı, Çiğdem. 2000. Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. **Türk Psikoloji Dergisi**. c.15. s.45: 59-76.

Lean, Hooi, Wei Rong Ang, Russell Smyth. 2015. Performance and Performance Persistence of Socially Responsible Investment Funds in Europe and North

America. **North American Journal of Economics and Finance.** c.34: 254–266. DOI:10.1016/j.najef.2015.09.011.

Lesser, Kathrin, Felix Rößle, Christian Walkshäusl.2016. Socially Responsible, Green, and Faith-Based Investment Strategies: Screening Activity Matters!. **Finance Research Letters.** c.16: 171–178. DOI:10.1016/j.frl.2015.11.001.

Lewis, Alan, Craig Mackenzie. 2000. Morals, Money, Ethical Investing and Economic Psychology. **Human Relations**. c.53: 179-191.

Lewis, Alan. 2001. A Focus Group Study of the Motivation to Invest: 'Ethical/Green' and 'Ordinary' Investors Compared. **Journal of Socio-Economics**. c.30: 331–341. DOI:10.1016/S1053-5357(01)00103-2.

Lın, Fang.-Yi. 2003. An Analysis Of Hospitality Consumer Lifestyles İn The United States. Phd Dissertation. Graduate Faculty of Texas Tech University**.** USA.

Li, Weidong, Wright, M. Paul, Rukavina, Paul B. ve Pickering, Molly. 2008. Measuring Students' Perceptions of Personal and Social Responsibility and the Relationship to Intrinsic Motivation in the Urban Physical Education. **Journal of Teaching in Physical Education**. c.27: 167-178.

Liere, Kent D. Van Ve Dunlap, Riley E. 1980. The Social Basesof Environmental Concern:A Review of Hypotheses, ExplanationsAnd Empirical Evidence. **Public Opinion Quarterly.** c.44. s.2: 181-197. DOI:10.1086/268583.

Lindeman, Marjaana, Verkasalo, Markku. 2005. Measuring Values With the Short Schwartz's Value Survey. **Journal of Personality Assessment.** c.85. s.2: 170-178. DOI: 10.1207/s15327752jpa8502_09.

Lord, Kenneth R. ve Putrevu, Sanjay. 2006. Exploring the Dimensionality of the Need for Cognition Scale. **Psychology&Marketing**. c.23. s.1:11-34. DOI: 10.1002/mar.20108.

Lozano, Josep M., Laura Albareda, M. Rosario Balaguer. 2006. Socially Responsible Investment in the Spanish Financial Market. **Journal of Business Ethics**. c.69: 305–316. DOI:10.1007/s10551-006-9092-7.

Lusardi, Annamaria ve Mitchell, Olivia S. 2007. Baby Boomer Retirement Security: The Roles of Planning, Financial Literacy, and Housing Wealth. **Journal of Monetary Economics.** c.54: 205-224. DOI: 10.1016/j.jmoneco.2006.12.001.

Lusardi, Annamaria ve Mitchell, Olivia S. 2008. Planning and Financial Literacy: How Do Women Fare?**American Economic Review: Papers & Proceedings**. c.98. s.2: 413-417. DOI:10.1257/aer.98.2.413.

Lusardi, Annamaria ve Mitchell, Olivia S. 2010a. How Ordinary Consumers Make Complex EconomicDecisions: Financial Literacy and Retirement Readiness. Center **for Financial Studies (CFS), Nisan 2010.** Working Paper, No. 2010/11. Frankfurt: Goethe University.

Lusardi, Annamaria, Mitchell, Olivia S. ve Curto Vilsa. 2010b. Financial Literacy Among the Young. **The Journal Of Consumer Affaırs**. c.44. s.2: 358-380. DOI:10.1111/j.1745-6606.2010.01173.x.

Lusardi, Annamaria. 2006. Financial Literacy and Financial Education: Review and Policy Implications. **Networks Financial Institute, Mayıs 2006.** Policy Brief No: 2006 - PB – 11. USA: Indiana State University.

Mainieri, Tina, Elaine G., Barnett, Valdero, Trisha R., Unipan, John B. ve Oskamp, Stuart. 1997. Green Buying: The Influence of Environmental Concern on Consumer Behavior. **The Journal of Social Psychology**. c.137. s.2: 189-204.

Mandell, Lewis ve Klein, Linda Schmid. 2009. The Impact of Financial Literacy Educationon Subsequent Financial Behavior. **Journal of Financial Counseling and Planning**. c.20. s.1: 15-24.

March, James G. ve Shapira, Zur. 1987. Managerial Perspectives On Risk And Risk Taking. **Management Scıence.** c.33. s.11: 1404-1418.

McCarthy, Mary ve Henson, Spencer. 2005. Perceived Risk And Risk Reduction Strategies İn The Choice Of Beef By Irish Consumers. **Food Quality and Preference**. c.16: 435–445. DOI:10.1016/j.foodqual.2004.08.003.

McNeil, Justin ve Helwig, Charles C.2015. Balancing Social Responsibility and Personal Autonomy: Adolescents' Reasoning About Community Service Programs. **The Journal of Genetic Psychology.** c.176. s.6: 349–368. DOI:10.1080/00221325.2015.1077189.

Messick Samuel. 1984. The Nature of Cognitive Styles: Problems and Promise in Educational Practice. **Educational Psychologist**. c.19. s.2: 59-74. DOI:10.1080/00461528409529283.

Milfont, L. Taciano ve Gouvenia, V. Valdiney. 2006. Time Perspective And Values: An Exploratory Study of Their Relations to Environmental Attitudes. **Journal of Environmental Psychology.** c.26: 72-82. DOI:10.1016/j.jenvp.2006.03.001.

Mitchell, Vincent-Wayne. 1999. Consumer perceived risk: conceptualisations and models. **European Journal of Marketing.** c.33. s.1/2: 163–195. DOI:10.1108/03090569910249229.

Morsümbül, Şebnem. 2014. Değerlerin Kuşaklar Arası Değişimi: Ankara Örneği, Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mouna, Amarı Ve Anis, Jarboui. 2016. Financial Literacy in Tunisia: Its Determinants and Its Implications on Investment Behavior. **Research in International Business and Finance.** c.39: 568-577. DOI:10.1016/j.ribaf.2016.09.018.

Nilsson, Jonas. 2008. Investment with a Conscience: Examining the Impact of Pro-Social Attitudes and Perceived Financial Performance on Socially Responsible Investment Behavior. **Journal of Business Ethics.** c.83: 307-325. DOI:10.1007/s10551-007-9621-z.

O'Connor, Robert E. , Bord, Richard J. ve Fisher, Ann. 1999. Risk Perceptions, General Environmental Beliefs, and Willingness to Address Climate Change. Risk Analysis. c.19. s.3: 461-471.

Okumuş, Abdullah. **Tüketici Davranışı.** İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2013.

Örmeci, Ozan. [15.02.2018]. Dünya Değerler Araştırması 2010-2014 Türkiye Verileri Analizi.http://politikaakademisi.org/2016/12/27/dunya-degerler-arastirmasi-2010-2014-turkiye-verileri-analizi/.

Özcan, Fulya. 2012. Role Of Risk Aversion In Countries' Portfolio Choices. Master's Thesis. Ihsan Dogramaci Bilkent University, Department of Economics.

Özgül, Engin. 2010. Tüketicilerin Değer Yapıları, Gönüllü Sade Yaşam Tarzı ve Sürdürülebilir Tüketim Üzerindeki Etkileri. **Hacettepe Üniveritesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.** c.28. s.2: 117-150.

Park, Hee Sun, Shin, Yoon Sook veYun Doshik. 2009. Differences between White Americans and Asian Americans for Social Responsibility, Individual Right and Intentions Regarding Organ Donation. **Journal of Health Psychology**. c.14. s.5: 707–712. DOI: 10.1177/1359105309104917.

Pasewark, W.R. ve Riley, M.E. (2010). It's A Matter of Principle: The Role of Personal Values in Investment Decisions. **Journal of Business Ethics**. c.93: 237-253. DOI: 10.1007/s10551-009-0218-6.

Peifer, L. Jared. 2014. Fund Loyalty Among Socially Responsible Investors: The Importance of the Economic and Ethical Domains. **Journal of Business Ethics.** c.121: 635-649. DOI:10.1007/s10551-013-1746-7.

Peltier, James W. ve Schibrowsky, A. John. 1994. Need for Cognition, Advertisement Viewing Time And Memory for Advertising Stimuli. **Advances in Consumer Research**. c.21: 244-250.

Rabın, Matthew. 2000. Rısk Aversıon And Expected-Utılıty Theory: A Calıbratıon Theorem. **Econometrica.** c.68. s.5: 1281_1292. DOI:10.1142/9789814417358_0013.

Remund, David L. 2010. Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. **The Journal of Consumer Affairs**. c.44. s.2: 276-295. DOI:10.1111/j.1745-6606.2010.01169.x.

Renneboog, Luc, Horst, Jenke Ter, Zhang, Chengi. 2007. Socially Responsible Investments: Methodology, Risk Exposure and Performance. **TILEC Discussion Paper. C. 2007-013.** Tilburg: TILEC.

Renneboog, Luc, Jenke Ter Horst, Chendi Zhang. 2008. Socially Responsible Investments: Institutional Aspects, Performance, and Investor Behavior **Journal of Banking & Finance.** c.32: 1723–1742. DOI: 10.1016/j.jbankfin.2007.12.039.

Riding, Richard Ve Cheema, Indra. 1991. Cognitive Styles—An Overview And Integration. **Educational Psychology**. c.11. s.3-4: 193-215. DOI:10.1080/0144341910110301.

Rosen, N. Barry, Dennis M.Sandler, David Shani. 1991. Social Issues and Socially Responsible Investment Behavior: A Preliminary Empirical Investigation. **The Journal of Consumer Affairs.** c.25: 221-234. DOI:10.1111/j.1745-6606.1991.tb00003.x.

Ruiz, Salvador ve Sicillia, Maria. 2004. The Impact of Cognitive And/Or Affective Processing Styles on Consumer Response to Advertising Appeals. **Journal of Business Research**. c.57: 657– 664. DOI:10.1016/S0148-2963(02)00309-0.

Sacchi, Simona, Riva, Paolo ve Aceto, Alice. 2016. Myopic About Climate Change: Cognitive Style, Psychological Distance, And Environmentalism. **Journal of**

Experimental Social Psychology. c.65: 68-73. DOI: 10.1016/j.jesp.2016.03.006.

Sandberg, Joakim, Juravle, Carmen, Hedesstrom, Ted Martin, Hamilton, Ian.2009. The Heterogeneity of Socially Responsible Investment. **Journal of Business Ethics.** c.87: 519-533. DOI:10.1007/s10551-008-9956-0.

Schlenker, Barry R., Britt, Thomas W., Pennington, John, Murphy, Rodolfo ve Doherty, Kevin. 1994. The Triangle Model of Responsibility. **Psychological Review**. c.101. s.4: 632-652. DOI: 10.1037/0033-295X.101.4.632.

Schultz, P. Wesley, Zelezny, C. Lynnette. 1998. Values And Proenvironmental Behavior A Five – Country Survey. **Journal of Cross – Cultural Psychology**. c.29. s.4: 540-558. DOI:10.1177/0022022198294003.

Schultz, P. Wesley, Zelezny, C. Lynnette. 1999. Values As Predictors of Environmental Attitudes: Evidence For Consistency Across 14 Countries. **Journal of Environmental Psychology.** c.19: 255-265. DOI:10.1006/jevp.1999.0129.

Schwartz, H. Shalom. 1992. Universals In The Content And Structure of Values: Theoretical Advances And Empirical Tests In 20 Countries. **Advances In Experimental Social Psychology**. c.25: 1-65. DOI:10.1016/S0065-2601(08)60281-6.

Schwartz, H. Shalom. 1994. Are There Universal Aspects in the Structure and Contents of Human Values? **Journal of Social Issues.** c.50. s.4: 19-45. DOI:10.1111/j.1540-4560.1994.tb01196.x.

Sevim, Nurdan, Temizel, Fatih ve Sayılır, Özlem. 2012. The Effects of Financial Literacy on the Borrowing Behavior of Turkish Financial Consumers. **International Journal of Consumer Studies.** c.36: 573-579. DOI: 10.1111/j.1470-6431.2012.01123.x.

Skagerlund, Kenny, Lind, Therese, Camilla, Strömback, Tinghög, Gustav ve Vastfjall, Daniel. 2018. Financial Literacy And the Role of Numeracy How Individuals Attitude And Affinity With Numbers Influence Financial Literacy. **Journal of Behavioral and Experimental Economics:** 1-31. DOI:10.1016/j.socec.2018.03.004.

Slimak, W. Michael ve Dietz, Thomas, 2006. Personal Values, Beliefs, And Ecological Risk Perception. **Risk Analysis.** c.26. s.6: 1689-1705. DOI:10.1111/j.1539-6924.2006.00832.x.

Slovic, Paul. 1999. Trust, Emotion, Sex, Politics, and Science: Surveying the Risk-Assessment Battlefield. **Risk Analysis**. c.19. s.4: 689-701. DOI:10.1023/A:1007041821623.

Smith, Stephen M.Ve Levin, Irwin P. 1996. Need For Cognition And Choice Framing Effects. **Journal Of Behavioral Decision Making**. c.9: 283-290. DOI:10.1002/(SICI)1099-0771(199612)9:4<283::AID-BDM241>3.0.CO;2-7.

Sojka, Jane Z. Schmelz, Dawn R. Deeter. 2008. Need for Cognition and Affective Orientation as Predictors of Sales Performance: An Investigation of Main and Interaction Effects. **J Bus Psychol**. c.22: 179–190. DOI:10.1007/s10869-008-9069-x.

Sojka, Jane Z., Giese, J.L. 1997.Thinking and/or Feeling: An Examination of Interaction Between Processing Styles. **Advances in Consumer Research.** c.24 438-442.

Sojka, Jane Z., Giese, J.L. 2006. Communicating Through Pictures and Words:Understanding The Role Of Affect and Cognition In Processing Visual and VerbalInformation. **Psychology & Marketing**, c.23. s.12: 995–1014. DOI:10.1002/mar.20143.

Sparkes, Russell ve Cowton, J. Christopher. 2004. The Maturing Of Socially Responsible Investment: A Review Of The Developing Link With Corporate Social Responsibility. **Journal of Business Ethics.** c.52: 45-57.

Statman, Meir. 2000. Socially Responsible Mutual Funds. **Financial Analysts Journal**. c.56: 30-39.

Statman, Meir. 2014. Behavioral finance: Finance with normal people, **Borsa Istanbul Review**. c.14: 65-73.

Stern, Paul C, Dietz, Thomas ve Guagnano, Gregory A. (1998). A Brief Inventory of Values. **Educational and Psychological Measurement**. c.58. s.6: 984-1001. DOI:10.1177/0013164498058006008.

Stern, Paul C, Dietz, Thomas ve Kalof, Linda (1993). Value Orientations, Gender And Environmental Concern. **Environment And Behavior**. c.25. s.3: 322-348. DOI:10.1177/0013916593255002.

Stern, Paul C. ve Dietz, Thomas (1994). The Value Basis of Environmental Concern. **Journal of Social Issues**. c.50. s.3: 65-84. DOI: 10.1111/j.1540-4560.1994.tb02420.x.

Stern, Paul C., Dietz, Thomas and Guagnano, Gregory A. 1995. The New Ecological Paradigm in Social-Psychological Context. **Environment and Behavior**. c.27. s.6: 723-743. DOI:10.1177/0013916595276001.

Stone, Dan, Ben Wier, and Stephanie Bryant. 2008. Reducing Materialism through Financial Literacy. **CPA Journal**. c.78. s.2: 12-14.

Şencan, Hüner. **Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlilik.** Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.

Şener, Arzu ve Hazer, Oya. 2007. Değerlerin Kadınların Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bir Araştırma. **Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Arastirmalar E-dergisi**: 1-15.

Taylı, Aslı. 2013. Sorumluluğun Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.** c.30: 68-84.

Thogersen, John, Ölander, Folke. 2002. Human Values And the Emergence of A Sustainable Consumption Pattern: A Panel Study. **Journal of Economic Psychology.** c.23: 605-630. DOI: 10.1016/S0167-4870(02)00120-4.

Thogersen, John, Ölander, Folke. 2003. Spillover of Environment – Friendly Consumer Behaviour. **Journal of Environmental Psychology**. c.23: 225-236. DOI:10.1016/S0272-4944(03)00018-5.

Uğurhan, Yusuf Zafer Can Ve Öztürk, Mesude Canan. 2017. Tüketicilerin Sosyal Sorumluluk Davranışlarının Kurumların Sosyal Sorumluluk Eylemlerine

Yönelik Tutumları İle İlişkisi: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**. c.5. s.2: 705-725.

Usher, Amelia M, Breslin, Curtis, Mac Eachen, Ellen, Koehoorn, Mieke, Marie, Laberge, Luc, Ledoux, Élise ve Wong, Imelda. 2014. Employment and work safety among 12 to 14 year olds: listening to parents. **BMC Public Health**. c.14. s.1021: 1-10. DOI:doi.org/10.1186/1471-2458-14-1021.

Valor, Carmen, Cuesta, Marta de la, Fernandez, Beatriz. 2009. Understanding Demand for Retail Socially Responsible Investments: A Survey of Individual Investors and Financial Consultants. **Corporate Social Responsibility and Environmental Management**. c.16: 1-14 DOI: 10.1002/csr.172.

Van Rooij, Maarten C.J., Kool, Clemens J.M. ve Prast, Henriëtte M. 2007. Risk-return preferences in the pension domain: Are people able to choose?. **Journal of Public Economics**. c.91: 701-722. DOI: 10.1016/j.jpubeco.2006.08.003.

Van Rooij, Maarten, Lusardi, Annamaria ve Alessi, Rob. 2011. Financial Literacy And Stock Market Participation, **Journal of Financial Economics**. c.101: 449-472. DOI:10.1016/j.jfineco.2011.03.006.

Van Rooij, Maarten, Lusardi, Annamaria ve Alessi, Rob. 2012. Financial Literacy, Retirement Planning And Household Wealth. **The Economic Journal.** c.122: 449-478. DOI:10.1111/j.1468-0297.2012.02501.x.

Verplanken, Bas,Hazenberg, Pieter T. ve Palenewen, Grace. R. 1992. Need for cognition and external information search effort. **Journal of Research in Personality.** c.26: 128-36. DOI:10.1016/0092-6566(92)90049-A.

Viviers, Suzette, JK Bosch, EvdM Smit, A Buijs. 2009. Responsible Investing in South Africa**. Investment Analysts Journal**. c.69: 3-16.

Vyncke, Patrick. 2002. From Attitudes, Interests and Opinions, to Values, Aesthetic Styles, Life Visions and Media Preferences. **European Journal of Communication.** c.17. s.4: 445–463. DOI:10.1177/0267323102017004030l.

Wandel, Margeratta ve Buggel, Annechen. 1997. Environmental Concern in Consumer Evaluation of Food Quality. **Food Quality And Preference.** c. 8. s. 1: 19-26.

Watson, John ve McNaughton, Mark. 2007. Gender Differences in Risk Aversion andExpected Retirement Benefits. **Financial Analysts Journal**. c.63. s.4: 52-62. DOI:10.2469/faj.v63.n4.4749.

Webley, Paul, Alan Lewis, Craig Mackenzie. 2001. Commitment Among Ethical Investors: An Experimental Approach. **Journal of Economic Psychology**. c.22: 27-42. DOI. 10.1016/S0167-4870(00)00035-0.

Whitmarsh, Lorraine. 2008. Are flood victims more concerned about climate change than other people? The role of direct experience in risk perception and behavioural response. **Journal of Risk Research.** c.11. s.3: 351-374. DOI: 10.1080/13669870701552235.

Wildavsky, Aaron ve Dake, Karl. 2018. Theories of Risk Perception: Who Fears What and Why? **Daedalus**. c.119. s.4: 41-60.

Willis, Lauren E. 2008. Against Financial Literacy Education. **Iowa Law Review**. c.94. s.1: 197-285.

Yanık, Serhat, Basak Turan Içke, Yusuf Aytürk. 2010. Sosyal Sorumlu Yatırım Fonları Ve Performans Özellikleri, **I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi.** c.43: 109-134.

Yaşar, Metin. 2014. İstatistiğe Yonelik Tutum Olceği: Gecerlilik ve Guvenirlik Calışması. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c.36: 59-75.

Yeniçeri, Tülay, Yaraş, Eyyup ve Akın, Eyup. 2012. Tüketicilerin Riskten Kaçınma Düzeylerine Göre Sanal Alışveriş Risk Algısı Ve Sanal Plansız Tüketim Eğilimlerinin Belirlenmesi.**Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi**. c.9: 145-163.

Zajonc, Robert B. 1980. Feeling and Thinking Preferences Need No Inferences. **American Psychologist.** c.35. s.2: 151-175. DOI: 10.1037/0003-066X.35.2.151.

Zajonc, Robert B., Markus, Hazel. 1982. Affective and Cognitive Factors in Preferences. **Journal Of Consumer Research**. c.9: 123-131. DOI: 10.1086/208905.

EKLER

Ek 1. Anket

Değerli katılımcı,

Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Muhasebe- Finansman doktora programında yürütülen bir tez çalışması için hazırlanmış olup tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Soruları içtenlikle ve eksiksiz cevaplamanız, araştırmanın doğruluğu ve geçerliliği için çok önemlidir. Yanıtlar toplu olarak değerlendirmeye alınacak, bireylere özgü analizler yapılmayacaktır. Katılımınız ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

Lütfen aşağıdaki değerlerin hayatınızda yol gösterici ilke olarak önemini değerlendirin. Değerlendirmenizin derecesini, aşağıda bulunan 0'dan 5'e kadar olan rakamlardan birini seçerek görüşünüzü belirtiniz.

Hayatımı Yönlendiren Bir İlke Olarak Bu Değer:

Önemli Değil	Biraz önemli	Önemli	Çok önemli	Son derece önemli
1	2	3	4	5

G1	Sosyal güç (başkalarını denetleyebilmek, üstün olmak	1	2	3	4	5
G2	Otorite (liderlik etmek, yönlendirme hakkına sahip olmak)	1	2	3	4	5
B1	Başarı (hedefleri gerçekleştirebilmek)	1	2	3	4	5
B2	Hırs (çalışkan, hevesli)	1	2	3	4	5
B3	İtibar (insanlar ve olaylar üzerinde etkili olmak)	1	2	3	4	5
H1	Zevk (istek ve arzuların giderilmesi)	1	2	3	4	5
H2	Hayattan zevk almak (yeme-içme, eğlence..vb. hoşlanmak)	1	2	3	4	5
KA1	Çevreyi korumak (doğayı korumak)	1	2	3	4	5
KA2	Güzelliklerle dolu bir dünya (doğanın ve sanatın güzelliği)	1	2	3	4	5

KA3	Doğayla bütünlük içinde olmak (doğaya uyum)	1	2	3	4	5
KA4	Sosyal adalet (adaletsizliği düzeltmek, zayıfın yanında olmak)	1	2	3	4	5
KA5	Eşitlik (herkese eşit fırsat)	1	2	3	4	5
KA6	Yardımseverlik (başkalarının iyiliği için uğraşmak)	1	2	3	4	5
KA7	Dürüstlük (içten, samimi olmak)	1	2	3	4	5
KA8	Sorumluluk (güvenilir ve inanılır biri olmak)	1	2	3	4	5

Lütfen aşağıdaki cümleleri okuyup, her bir cümlenin size ne denli uyduğunu belirtin

Bu cümle bana tamamen aykırı	Bu cümle bana biraz aykırı	Bu cümle beni ne anlatıyor ne anlatmıyor	Bu cümle beni iyi anlatıyor	Bu cümle beni tam anlamıyla anlatıyor
1	2	3	4	5

Dİ1	Çok düşünmeyi gerektiren bir işin sorumluluğunu almak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
Dİ2	Düşünmek benim için bir eğlence biçimidir.	1	2	3	4	5
Dİ3	Az düşünmeyi gerektirecek şeyleri yapmaktansa, düşünme yeteneğimi zorlayacak şeyleri yapmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
Dİ4	Bir mesele hakkında derin düşünmemi gerektirecek durumları önceden sezip, onlara yönelirim.	1	2	3	4	5
Dİ5	Bir sorunu kafamda uzun süre yoğun bir biçimde tartışmak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
Dİ6	Olabildiğince düşünürüm..	1	2	3	4	5
Dİ7	İşimde, düşünme yeteneğime güvenerek yükselme fikri bana çekici gelir.	1	2	3	4	5
Dİ8	Sorunlara yeni çözümler bulmayı gerektiren işler bana gerçekten zevk verir.	1	2	3	4	5
Dİ9	Yeni düşünce biçimleri öğrenmek bana çok heyecan verir.	1	2	3	4	5

Dİ10	Yaşamımın çözmem gereken bulmacalarla dolu olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
Dİ11	Soyut düşünme eylemi bana çekici gelir	1	2	3	4	5
Dİ12	Orta derecede önemli, fazla düşünce gerektirmeyen bir iş yapmaktansa, kafa çalıştırmamı gerektiren, zor ve çok önemli bir işi tercih ederim.	1	2	3	4	5
DT1	Ben "düşünen" değil, daha ziyade "hisseden" biriyimdir.	1	2	3	4	5
DT2	Olaylara sık sık duygusal olarak yaklaşırım.	1	2	3	4	5
DT3	Bir karar verirken öncelikle kalbimin sesini dinlerim.	1	2	3	4	5
DT4	Gerçek hislerimi keşfetmeye yarayacak fırsatları olumlu karşılarım.	1	2	3	4	5
DT5	Duygusal insanlarla bir arada olmayı severim.	1	2	3	4	5
DT6	Hislerim benim kim olduğumu tanımlar ve etrafıma yansıtır.	1	2	3	4	5
DT7	Ben daha ziyade hisleriyle yaşayan bir insanımdır.	1	2	3	4	5
DT8	Geçmişteki bir durumu yeniden düşündüğümde, genellikle o durumun duygusal tarafını hatırlarım.	1	2	3	4	5
DT9	Duyguları kullanmayı gerektiren önemli bir görevi, bilgiyi kullanmayı gerektiren önemli bir göreve tercih ederim.	1	2	3	4	5
DT10	Duygusallık benim doğamda vardır.	1	2	3	4	5
DT11	Sadece kendime olsa bile duygularımı açıklamaya çalışmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
DT12	Güçlü duygu yoğunluğu beni telaşlandırır.	1	2	3	4	5

Verilen ifadelere ilişkin görüşlerinizi lütfen aşağıdaki ölçeğe göre her ifade için işaretleyiniz

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	2	3	4	5

BSS1	Başkalarına saygı gösteririm.	1	2	3	4	5

BSS2	Yöneticime saygı gösteririm.	1	2	3	4	5
BSS3	Başkalarına yardım ederim.	1	2	3	4	5
BSS4	Başkalarını cesaretlendiririm.	1	2	3	4	5
BSS5	Başkalarına karşı nazik davranırım.	1	2	3	4	5
BSS6	Başkalarına karşı yardımsever davranırım.	1	2	3	4	5
BSS7	İşimde elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
BSS8	Kendim için hedefler belirlerim.	1	2	3	4	5
BSS9	Sosyal etkinliklerden hoşlanmasam bile, katıldığımda en uygun davranışı sergilemeye çalışırım.	1	2	3	4	5
BSS10	Kendimi geliştirmek isterim.	1	2	3	4	5
BSS11	İşimde iyi olmak için çaba gösteririm.	1	2	3	4	5

Verilen ifadelere ilişkin görüşlerinizi lütfen aşağıdaki ölçeğe göre her ifade için işaretleyiniz

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	2	3	4	5

R1	Risk almaktan hoşlanmam.	1	2	3	4	5
R2	Tanıdığım çoğu insana kıyasla hayatı uçlarda yaşamaktan kaçınırım.	1	2	3	4	5
R3	Gereksiz riskler almaya istekli değilim.	1	2	3	4	5
R4	Tanıdığım çoğu insana kıyasla riske girmekten hoşlanmam.	1	2	3	4	5
R5	Üzülmektense güvende olmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
R6	Riskli şeylerden kaçınırım.	1	2	3	4	5

Verilen ifadelere ilişkin görüşlerinizi lütfen aşağıdaki ölçeğe göre her ifade için işaretleyiniz

Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	2	3	4	5

SSY1	Eşit risk ve eşit getiri düzeyinde oluşturulmuş iki portföyden birine 10.000 TL yatırım yapacak olursam toplum yararı gözetilerek oluşturulmuş (sosyal sorumlu) portföyü seçerim.	1	2	3	4	5
SSY2	Aynı risk düzeyinde toplum yararı gözetilerek oluşturulmuş (sosyal sorumlu) ve buna dikkat etmeden oluşturulmuş iki portföyden birine 10.000 TL yatırım yapacak olursam diğerine göre daha düşük getirili dahi olsa toplumun yararı gözetilerek oluşturulmuş (sosyal sorumlu) portföyü seçerim.	1	2	3	4	5
SF1	Finansal/Ekonomik konulara ilişkin bilgi düzeyim oldukça iyidir.					

Aşağıda verilen sorulara ilişkin cevaplarınızı seçiniz, cevabı bilmiyor iseniz lütfen "bilmiyorum" seçeneğini işaretleyiniz

F1. Hangisi hisse senedi piyasasının ana fonksiyonudur?	
	Hisse senedi piyasası hisselerin karlarının tahmin edilmesine yardımcı olur
	Hisse senedi piyasası sebebiyle hisse senedi fiyatları artar
	Hisse senedi piyasası hisse senedini satmak isteyenlerle almak isteyenleri bir araya getirir
	Bilmiyorum
F2. İfadelerden hangisi doğrudur? Eğer birisi hisse senedi piyasasından **B firmasının hissesini alırsa;**	
	Firmanın bir parçasının sahibi olur
	Firmaya borç vermiş olur

	B firmasının borçlarının yükümlüsü (sorumlusu) olur
	Bilmiyorum
F3. İfadelerden hangisi doğrudur?	
	Yatırım fonuna yatırım yapan bir kişi ilk sene parasını çekemez
	Yatırım fonları hisse senedi, bono gibi birkaç varlığa yatırım yapabilir
	Yatırım fonları geçmiş performansa bağlı bir oranda getiri ödemeyi garanti eder
	Bilmiyorum
F4. İfadelerden hangisi doğrudur? Eğer birisi **B firmasının tahvilini satın alırsa;**	
	Firmanın bir parçasının sahibi olur
	Firmaya borç vermiş olur
	B firmasının borçlarının yükümlüsü (sorumlusu) olur
	Bilmiyorum
F5. 10 veya 20 sene gibi uzun dönemde bir periyodu dikkate alırsanız en yüksek getirisi olan varlık hangisidir?	
	Banka Faizi
	Tahvil
	Hisse senedi
	Bilmiyorum
F6. Uzun dönemde en yüksek fiyat dalgalanması gösteren varlık hangisidir?	
	Banka Faizi
	Tahvil
	Hisse senedi
	Bilmiyorum
F7. Bir yatırımcı parasını farklı varlıklara yatırdığında para kaybetme riski ne olur?	
	Artar
	Azalır

	Aynı kalır
	Bilmiyorum
F8. Eğer mevduat faizleri düşerse tahvil fiyatı ne olur?	
	Yükselir
	Düşer
	Aynı kalır
	Bilmiyorum
F9. "10 yıl vadeli bir tahvil satın alırsanız ve 5 sene sonra paraya çevirmek isterseniz ceza ödemesi yapmanız gerekir". Bu ifade doğru mudur yanlış mıdır?	
	Doğru
	Yanlış
	Bilmiyorum
F10. "Normalde hisse senedi bonodan daha risklidir". Bu ifade doğru mudur yanlış mıdır?	
	Doğru
	Yanlış
	Bilmiyorum
F11. "Bir firmanın hisse senedini almak yatırım fonu almaktan daha güvenli bir getiri sağlar". Bu ifade doğru mudur yanlış mıdır?	
	Doğru
	Yanlış
	Bilmiyorum

CİNSİYET ( ) Kadın ( ) Erkek

YAŞ ( ) 18-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51 ve üstü

MEDENİ DURUM ( ) Evli ( ) Bekâr

ÖĞRENİM DURUMU ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) YL/ Doktora

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı, Soyadı: Rüya KAPLAN YILDIRIM

Doğum Yeri, Tarihi: Tutak, 01.03.1983

Medeni Durumu: Evli

EĞİTİM BİLGİLERİ:

Doktora- Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü- 2013-2019

Doktora Tezi: Bireysel Yatırımcıların Sosyal Sorumlu Yatırım Fon Tercihi

Yüksek Lisans- Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü- 2007-2011.

Yüksek Lisans Tezi: İşletmelerde Faaliyet Tabanlı Bütçeleme

Lisans- İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İngilizce İktisat 2001-2006.

YABANCI DİL: 75,00 (YÖKDİL/ 2017)

ÇALIŞMA BİLGİLERİ:

2008- 2011: Kaloti Jewellery International Kıymetli Maden Tic. A.Ş. – Muhasebe Sorumlusu

2006-2008: Darende Eğitim Kurumları Muhasebe- Finans Uzmanı

YAYINLAR:

Uluslar arası Hakemli Dergiler:

Aren, S. Kaplan Yıldırım, R. Yaşam Tarzlarının Sosyal Sorumlu Yatırım Fon Tercihi Üzerindeki Etkisi. 2019. **Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi.** c.22:1-16. DOI:10.18092/ulikidince.410986

Kaplan Yıldırım, R. 2016. TMS 37 - Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler Ve Şarta Bağlı Varlıklar Standardında Çevresel Düzenleme Karşılığının İncelenmesi Ve Türkiye Uygulaması. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c.9. s.44: 1306-1315.

Güç, E. Saçan, E. Kaplan Yıldırım, R. Borsa İstanbul'da Haftanın Günü Anomalisinin Arch, Garch Ve Ols Modelleri İle Test Edilmesi. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c.9. s.44: 1084-1094.

Uluslar arası Kongreler:

Aren, S. Kaplan Yıldırım, R. Sosyal Sorumlu Yatırım Fonlarının Performans ve Yatırımcı Değerlendirmesi, International Congress of Management Economy And Policy 2018 Spring, İstanbul, 28-29 Nisan 2018, s.131.